

1/2026
Бюлетень

Верховенство ПРАВА ПРАВА людини

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Публікацію підготовлено в межах та за підтримки проєкту Ради Європи «Підтримка України у впровадженні стандартів Ради Європи щодо судової влади», який імплементується Відділом програм співробітництва Ради Європи.

Автори текстів та іншого матеріалу несуть виключну відповідальність за міркування, висловлені в цій праці. Такі міркування не обов'язково відображають офіційну позицію Ради Європи.

Дозволяється відтворення уривків публікації (до 500 слів) за умови некомерційного використання, збереження цілісності тексту, контексту та надання повної інформації, яка жодним чином не повинна вводити читача в оману щодо характеру, обсягу чи змісту тексту. Необхідно обов'язково зазначити джерело тексту: «© Рада Європи, рік видання». Усі інші запити щодо відтворення або перекладу цієї публікації або будь-якої її частини мають адресуватися Директорату комунікацій Ради Європи (F-67075 Strasbourg Cedex або publishing@coe.int).

Переклад рішень Європейського суду з прав людини (ЄСПЛ, Суд) у цій публікації не є офіційним перекладом.

Рішення мовою оригіналу та офіційні переклади, за наявності, доступні в базі даних HUDOC (<https://hudoc.echr.coe.int/>).

Важливо пам'ятати, що для застосування практики Європейського суду з прав людини при вирішенні судових справ необхідно ознайомитися з повним текстом рішення Суду.

Над текстом видання працювали:

Ірина Кушнір, менеджерка проєкту Ради Європи «Підтримка України у впровадженні стандартів Ради Європи щодо судової влади»;

Валентина Кумеда, національна консультантка проєкту Ради Європи

Оформлення обкладинки, дизайн та верстка:

Марія Жукевич.

Зображення: shutterstock.

© Рада Європи, 2026

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Зміст

I. Огляд практики Європейського суду з прав людини у справах проти України за період 01.01.2026 – 31.03.2026.....	4
1. Рішення Європейського суду з прав людини.....	5
2. Ухвали щодо неприйнятності.....	30
II. Рішення Європейського суду з прав людини проти інших держав за період 01.01.2026 – 31.03.2026.....	39
III. Рішення Європейського суду з прав людини «Андрій Євгенович Скрибка» (переклад).....	61
IV. Окремі питання функціонування європейської системи захисту прав людини.....	65
«Процедурний підхід в здійсненні нагляду» І Оддні Мьйоль Арнардоттір, суддя ЄСПЛ (Ісландія)» ..	66
V. Показчик справ, вказаних у розділах I та II.....	67

I. Огляд практики Європейського суду з прав людини у справах проти України

за період 01.01.2026 – 31.03.2026

1. Рішення Європейського суду з прав людини

1. Вітюк та інші проти України (*Vityuk and others v. Ukraine*) від 08.01.2026, заяви №№ 29659/23, 4867/24, 8155/24, 26630/24, 34669/24, 36502/24, 701/25, 2216/25, 4507/25, 4508/25, 4510/25

Скарги заявників, в основному, стосувались неналежних умов тримання під вартою у Житомирській установі виконання покарань № 8, Київському слідчому ізоляторі, Львівському слідчому ізоляторі, Львівській установі виконання покарань № 19 та Одеському слідчому ізоляторі (переповненість, відсутність доступу до свіжого повітря, пасивне куріння, пліснява або бруд у камері, відсутність або неналежний стан санітарно-гігієнічних умов, відсутність або низька якість спальних місць, постільних речей і постільної білизни, відсутність або обмежений доступ до душі, неналежна якість продуктів харчування, обмежений доступ до питної води тощо), а також інших порушень Конвенції.

- **Визнано порушення ст. 3 Конвенції** у зв'язку з неналежними умовами тримання під вартою та ст. 13 Конвенції з огляду на відсутність у національному законодавстві ефективного засобу юридичного захисту відносно відповідних скарг (за заявами всіх заявників).

- **Визнано порушення п. 1 ст. 6 Конвенції** у зв'язку з надмірною тривалістю кримінальних проваджень (по справі другого заявника – більше ніж 6 р. 9 міс. та 16 д., дві інстанції; шостого – більше ніж 6 р. 10 міс. та 17 дн., три інстанції; десятої – більше ніж 4 р. 6 міс. та 21 дн., дві інстанції) та **порушення ст. 13 Конвенції** з огляду на відсутність у національному законодавстві ефективного засобу юридичного захисту відносно відповідних скарг.

Розмір сатисфакції: 6 700 євро, 7 500 євро, 7 500 євро, 7 500 євро, 7 300 євро, 7 700 євро, 6 400 євро, 7 500 євро, 7 400 євро, 9 800 євро та 7 500 євро відшкодування *матеріальної та моральної шкоди* першому-одинадцятому заявникам відповідно.

Ключові слова: умови тримання під вартою, тривалість кримінального провадження, розумний строк

2. Скрипник та Андрєєв проти України (*Skrypnyk and Andreyev v. Ukraine*) від 08.01.2026, заяви №№ 9139/24, 12962/24

Скарги заявників, в основному, стосувались неналежних умов тримання під вартою у Харківському слідчому ізоляторі (переповненість, відсутність або обмежений доступ до душі, пліснява або бруд у камері, відсутність або низька якість спальних місць, постільних речей і постільної білизни, пасивне куріння, відсутність доступу до свіжого повітря, неналежна якість продуктів харчування тощо), а також інших порушень Конвенції.

- **Визнано порушення ст. 3 Конвенції** у зв'язку з неналежними умовами тримання під вартою та **ст. 13 Конвенції** з огляду на відсутність у національному законодавстві ефективного засобу юридичного захисту відносно відповідних скарг (за заявами всіх заявників).
- **Визнано порушення п. 1 ст. 6 Конвенції** у зв'язку з надмірною тривалістю кримінальних проваджень (по справі першого заявника – більше ніж 7 р. 8 міс. та 29 дн., перша інстанція;

другого – більше ніж 4 р. 7 міс. та 19 дн., перша інстанція) та **порушення ст. 13 Конвенції** з огляду на відсутність у національному законодавстві ефективного засобу юридичного захисту відносно відповідних скарг.

- **Визнано порушення п. 3 ст. 5 Конвенції** у зв'язку з надмірною тривалістю тримання під вартою під час досудового провадження (по справі другого заявника – більше ніж 4 р. 7 міс. та 18 дн.; ключові недоліки: спільні для декількох осіб рішення про тримання під вартою; нестійкість та повторюваність обґрунтувань, які наводили суди у ході розгляду справи).

Розмір сатисфакції: 7 500 євро та 9 800 євро відшкодування *матеріальної та моральної шкоди* першому та другому заявникам відповідно.

Ключові слова: умови тримання під вартою, тривалість кримінального провадження, тривалість тримання під вартою під час досудового провадження, розумний строк

3. Островський та інші проти України (*Ostrovskyy and others v. Ukraine*) від 08.01.2026, заяви №№ 13789/20, 33672/24, 6050/25, 8534/25, 9785/25, 10840/25, 13078/25, 15881/25

Заявники скаржились на надмірну тривалість цивільних проваджень (по справі першого заявника – 7 р. 7 міс. та 12 дн., дві інстанції; другого – 7 р. 8 міс. та 27 дн., три інстанції; третього – 6 р. 10 міс. та 12 дн., три інстанції; четвертого – 5 р. 7 міс. та 20 дн., три інстанції, 5 р. з яких в першій інстанції; п'ятої – більше ніж 7 р. 2 міс. та 19 дн., перша інстанція; шостого – 4 р. 6 міс. та 1 д., перша інстанція; сьомого – більше ніж 4 р. 2 міс. та 16 дн., дві інстанції; восьмої – 7 р. 6 міс. та 22 дн., три інстанції).

- **Визнано порушення п. 1 ст. 6 Конвенції** у зв'язку з надмірною тривалістю цивільних проваджень та **порушення ст. 13 Конвенції** з огляду на відсутність у національному законодавстві ефективного засобу юридичного захисту відносно відповідних скарг.

Розмір сатисфакції: 2 100 євро, 1 200 євро, 900 євро, 500 євро, 2 400 євро, 1 500 євро, 800 євро та 1 200 євро відшкодування *моральної шкоди* першому-восьмій заявникам відповідно.

Ключові слова: тривалість цивільного провадження, розумний строк

4. Недибалюк проти України (*Nedybalyuk v. Ukraine*) від 08.01.2026, заява № 17279/25

- **Визнано порушення п. 4 ст. 5 Конвенції** у зв'язку з недоліками у провадженні щодо перегляду законності тримання під вартою (апеляційні скарги заявника на рішення про тримання та продовження тримання під вартою розглянуто через 4 міс., 2 міс. та 15 дн., 1 міс. та 4 дн., 4 міс. та 18 дн., дві скарги не розглянуті).

Розмір сатисфакції: 500 євро відшкодування *моральної шкоди*.

Ключові слова: надмірна тривалість перегляду рішень про тримання та продовження тримання під вартою

5. Іов та інші проти України (*Iov and others v. Ukraine*) від 08.01.2026, заяви №№ 33442/24, 3456/25, 11801/25, 12803/25, 16100/25, 17246/25

Заявники скаржились на надмірну тривалість кримінальних проваджень (по справі першого заявника – більше ніж 4 р. 5 міс. та 19 дн., перша інстанція; другого – більше ніж 7 р. 6 міс. та 14 дн., перша інстанція; третього – 7 р. 4 міс. та 11 дн., три інстанції; четвертого – 6 р. 8 міс. та 26 дн., дві інстанції; п'ятого – 7 р. 11 міс. та 22 дн., три інстанції; шостої – більше ніж 5 р. та 2 міс., перша інстанція).

- **Визнано порушення п. 1 ст. 6 Конвенції** у зв'язку з надмірною тривалістю кримінальних

проваджень та **порушення ст. 13 Конвенції** з огляду на відсутність у національному законодавстві ефективного засобу юридичного захисту відносно відповідних скарг.

Розмір сатисфакції: 1 200 євро, 3 000 євро, 900 євро, 1 800 євро, 1 200 євро та 1 500 євро відшкодування *моральної шкоди* першому-шостій заявникам відповідно.

Ключові слова: тривалість кримінального провадження, розумний строк

6. Чорнодубравський та інші проти України (*Chornodubravskyy and others v. Ukraine*) від 08.01.2026, заяви №№ 12982/24, 12984/24, 12987/24, 12991/24, 14488/24, 26056/24, 29741/24, 36501/24, 37550/24, 37582/24, 37630/24, 5028/25

Скарги заявників, в основному, стосувались неналежних умов тримання під вартою у Київському слідчому ізоляторі (переповненість, пліснява або бруд у камері, пасивне куріння, відсутність або

обмежений доступ до душу, неналежна якість продуктів харчування, відсутність або низька якість спальних місць, постільних речей і постільної білизни, неналежна температура, відсутність або

недостатня кількість прогулянок на свіжому повітрі тощо), а також інших порушень Конвенції.

- **Визнано порушення ст. 3 Конвенції** у зв'язку з неналежними умовами тримання під вартою та **ст. 13 Конвенції** з огляду на відсутність у національному законодавстві ефективного засобу юридичного захисту відносно відповідних скарг (за заявами всіх заявників).
- **Визнано порушення п. 3 ст. 5 Конвенції** у зв'язку з надмірною тривалістю тримання під вартою (по справі першого заявника – більше ніж 8 р. 3 міс. та 6 дн.; другого – більше ніж 8 р. 3 міс. та 5 дн.; третього – 5 р. 11 міс. та 16 дн.; четвертого – більше ніж 6 р. 5 міс. та 11 дн. ключові недоліки: спільні для декількох осіб рішення про тримання під вартою; нестійкість та повторюваність обґрунтувань, які наводили суди у ході розгляду справи).
- **Визнано порушення п. 1 ст. 6 Конвенції** у зв'язку з надмірною тривалістю кримінальних проваджень (по справі першого заявника – більше ніж 8 р. 3 міс. та 6 дн., перша інстанція;

другого – більше ніж 8 р. 3 міс. та 5 дн., перша інстанція; третього – 9 міс. та 12 дн. та 5 р. 11. та 16 дн., перша інстанція; четвертого – більше ніж 6 р. 5 міс. та 11 дн., перша інстанція; п'ятого – більше ніж 6 р. 8 міс. та 26 дн., перша інстанція; шостого – 4 р. 9 міс. та 26 дн., дві інстанції; десятої – більше ніж 3 р. 3 міс. та 14 дн., перша інстанція; дванадцятої – більше ніж 6 р. 2 міс. та 20 дн., дві інстанції) та **порушення ст. 13 Конвенції** з огляду на відсутність у національному законодавстві ефективного засобу юридичного захисту відносно відповідних скарг.

Розмір сатисфакції: 9 800 євро, 9 800 євро, 9 800 євро, 9 800 євро, 7 500 євро, 5 200 євро, 9 800 євро, 4 600 євро, 7 500 євро, 9 100 євро, 7 500 євро та 9 800 євро відшкодування *матеріальної та моральної шкоди* першому – дванадцятій заявникам відповідно.

Ключові слова: умови тримання під вартою, тривалість кримінального провадження, тривалість тримання під вартою під час досудового провадження, розумний строк

7. Макарук та інші проти України (*Makaruk and others v. Ukraine*) від 22.01.2026, заяви №№ 35052/19, 35871/19, 23170/24, 31921/24, 35883/24

У 2009 *перший заявник*, керуючи автомобілем, потрапив у дорожньо-транспортну пригоду за участю автобуса, внаслідок він та його восьмирічний син (*другий заявник*) отримали тілесні ушкодження середнього ступеня тяжкості. Спочатку обвинувачення було висунуто лише першому заявнику, а пізніше також водієві автобуса. Суд виправдав першого заявника, визнав винним водія автобуса у порушенні правил безпеки дорожнього руху, але звільнив його від відбування покарання у зв'язку з психічною хворобою, та частково задовольнив цивільний позов першого заявника. Апеляційний суд направив справу до суду першої інстанції на новий розгляд в частині обвинувачення щодо водія автобуса та цивільного позову. Провадження призупинено до одужання водія автобуса, якого паралізувало після серцевого нападу.

Ключові недоліки: неодноразове повернення справи на додаткове розслідування внаслідок невиконання слідчими достатніх заходів; відсутність реальних спроб органів досудового розслідування провести ретельне розслідування; національні органи влади самі критикували процес проведення розслідування у зв'язку з його неефективністю

У 2014 році батька *третьої заявниці* збив

автомобіль, через кілька днів він помер від отриманих тілесних ушкоджень. Районний суд визнав водія винним за усіма пунктами обвинувачення. Апеляційний суд повернув справу на новий розгляд до суду першої інстанції. Пізніше справу неодноразово повертали на новий розгляд у зв'язку з неповнотою судового розгляду та необхідністю проведення додаткових слідчих дій. У 2024 році водій помер, а районний суд закрив провадження у зв'язку зі смертю обвинуваченого.

Ключові недоліки: не вжито достатніх заходів на етапі досудового розслідування; незвично велика кількість повторних судово-медичних експертиз; численні недоліки у зборі доказів; відсутність ретельності та оперативності підірвала здатність органів державної влади встановити обставини справи.

У 2020 році син *четвертої заявниці* помер внаслідок тілесних ушкоджень, отриманих у результаті агресивного нападу. В ході першого кримінального провадження за ст. 115 Кримінального кодексу України (умисне вбивство) п'ятьом особам було офіційно повідомлено про підозру. Водночас, відповідно до висновків низки судових експертиз смерть настала внаслідок гострої ішемічної хвороби серця, що призвела до серцево-

легеневої недостатності, яка посилювалася бронхіальною астмою та станом алкогольного сп'яніння; хоча емоційний та психологічний стрес під час заподіяння тілесних ушкоджень, безумовно, мав певний вплив, ці фактори не були вирішальними для настання смерті сина заявниці. Таким чином, кримінальне провадження в цій частині було закрито у зв'язку з відсутністю складу кримінального правопорушення, а до суду направлено обвинувальний акт за ч. 4 ст. 296 Кримінального кодексу України (хуліганство).

У 2022 році паралельно відкрито кримінальне провадження за ст. 121 і 127 Кримінального кодексу України (умисне тяжке тілесне ушкодження, катування). Судово-медична експертиза встановила прямий причинно-наслідковий зв'язок між тілесними ушкодженнями та його смертю потерпілого. Тим самим п'ятом особам повідомлено про підозру, а два кримінальні провадження об'єднано. Розгляд справи судом першої інстанції триває.

Ключові недоліки: відсутність ретельності та оперативності підірвала здатність органів державної влади встановити обставини справи.

Згідно з твердженнями *п'ятого заявника* у 2013 році його односелець Ю. двічі вистрілив йому в голову з близької відстані з пістолета з гумовими кулями. Заявник отримав тілесні ушкодження підборіддя, вуха та потилиці, зазнав втрати крові, як стверджується, був змушений харчуватися через соломинку протягом декількох місяців.

Судово-медична експертиза кваліфікувала тілесні ушкодження як легкі. Ю. було пред'явлено обвинувачення за ч. 4 ст. 296 Кримінального кодексу України (хуліганство). У 2015 році Тульчинський районний суд та повторно у 2019 році Немирівський районний суд Вінницької області визнав Ю. винним у озброєному хуліганстві, але обидва вирoki були скасовані апеляційним судом з однієї і тієї ж підстави: суд першої інстанції відійшов від обвинувального акту та змінив обтяжуючу обставину за власною ініціативою. Пізніше районний суд закрити кримінальне провадження у зв'язку із закінченням строку давності та звільнив Ю. від кримінальної відповідальності; цивільний позов заявника, поданий у межах кримінального провадження, було залишено без розгляду. Оскарження рішення було безуспішним.

Ключові недоліки: відсутність оперативності та ефективності кримінального провадження.

- **Визнано порушення ст. 2 Конвенції** у зв'язку з непроведенням ефективного розслідування смерті чи дорожньо-транспортних пригод, які становили загрозу життю, до яких не були причетні представники держави.

Розмір сатисфакції: 6 000 євро відшкодування *моральної шкоди* за кожною з п'яти заяв.

Ключові слова: ефективне розслідування смерті чи дорожньо-транспортної пригоди без участі представників держави

8. Вихор проти України (*Vykhor v. Ukraine*) від 22.01.2026, заява № 36618/14

Заявник, адвокат, є обвинуваченим у кримінальному провадженні, порушеному у травні 2013 році. Йому було пред'явлено обвинувачення у шахрайському заволодінні грошовими коштами В.О., його клієнта, шляхом підбурювання останнього до передачі грошей, які, як стверджувалося, вимагали судові та правоохоронні органи для забезпечення сприятливого вирішення кримінальної справи щодо нього.

У листопаді 2013 року заявник дізнався, що ключові докази у його справі отримані шляхом проведення негласних слідчих (розшукових) дій. Матеріали сторони обвинувачення містили протоколи за результатами прослуховування телефонних розмов заявника та його зустрічі з В.О., записаної правоохоронними органами на підставі дозволів, наданих слідчим суддею апеляційного суду. Копії відповідних ухвал суду були долучені до матеріалів справи. Заявник неодноразово подавав

різні кримінальні, дисциплінарні та цивільні скарги, оскаржуючи проведені щодо нього негласні слідчі дії, однак безуспішно. У 2017 році він також подав клопотання про виключення із матеріалів справи доказів, отриманих в результаті негласних слідчих дій. Провадження все ще триває.

- Суд нагадав про висновки у справі [Денисюк та інші проти України](#), а саме: засоби юридичного захисту згідно з ч. 2 ст. 303 та ч. 4 ст. 309 Кримінального процесуального кодексу України, на які посилався Уряд, були недостатньо чіткими в законодавстві та на практиці. Оскільки Уряд не навів нових аргументів в цьому контексті, Суд не вбачав підстав для відступ від вказаних висновків.
- Крім того, будь-яка потенційна ефективність поданого заявником клопотання про виключення з матеріалів справи доказів, отриманих в ході негласних слідчих дій, була зведена нанівець

надмірною затримкою в її розгляді (кримінальне провадження тривало понад вже 11 років). Таким чином, Суд відхилив твердження Уряду про невичерпання національних засобів юридичного захисту.

- Щодо суті, Суд постановив, що негласні слідчі (розшукові) дії щодо заявника становили втручання в його права за ст. 8 Конвенції. При цьому, ухвали слідчого судді про надання дозволу на проведення перехоплення та запис телефонних розмов заявника та його аудіо- та відеоконтроль у громадських місцях були сформульовані в нечітких термінах без будь-яких відомостей щодо конкретних фактів справи. В них просто зазначалося, що інформація, яка могла бути отримана в результаті запитуваних негласних слідчих дій, могла мати суттєве значення для розслідування, а також повторювався аргумент працівників міліції про неможливість отримання такої інформації в інший спосіб. Крім того, у тексті ухвал були відсутні ознаки того, що слідчий суддя застосовував критерій «необхідності в демократичному суспільстві» або оцінив, чи були негласні слідчі дії щодо заявника пропорційними будь-якій легітимній меті, яка переслідувалася, беручи до уваги, що заявник був практикуючим адвокатом.

- Таким чином, не вбачалось, що процедура надання дозволу на проведення негласних слідчих дій, як вона була застосована в цій справі, ефективно гарантувала, що таке спостереження було справді необхідним і пропорційним щодо заявника.
- При цьому, на момент подій, як вважав Суд, в Україні не було доступного судового перегляду законності та обґрунтованості негласних слідчих дій *ex post factum*.
- З огляду на вказане Суд дійшов висновку, що втручання у право заявника не було здійснено згідно із законом, відповідно, **було порушено ст. 8 Конвенції**.
- Крім того, Суд постановив **порушення п. 1 ст. 6 Конвенції** у зв'язку з надмірною тривалістю кримінального провадження (більше 11 років в суді першої інстанції станом на дату подання Суду інформації по справі у 2024 році).

Розмір сатисфакції: 4 800 євро відшкодування моральної шкоди.

Ключові слова: застосування негласних слідчих дій щодо адвоката, неналежне обґрунтування ухвал про надання дозволу на перехоплення та запис телефонних розмов заявника та його аудіо- та відео контроль у громадських місцях

9. Рідкодубський та інші проти України (*Ridkodubskyy and others v. Ukraine*) від 22.01.2026, заяви №№ 16317/24, 4345/25, 5430/25, 6268/25, 6450/25, 6911/25

- **Визнано порушення п. 3 ст. 5 Конвенції** у зв'язку з надмірною тривалістю тримання під вартою під час досудового провадження (по справі першого заявника – 5 р. 11 міс. та 10 дн.; другого – 2 р. 7 міс. та 2 дн.; третього – більше ніж 2 р. 6 міс. та 8 дн.; четвертого – 2 р. 4 міс. та 24 дн., 1 р. 5 міс. та 2 дн.; п'ятого – 2 р. 7 міс. та 13 дн.; шостого – 7 р. 3 міс. та 8 дн.; ключові недоліки: спільні для декількох осіб рішення про тримання під вартою; нестійкість та повторюваність обґрунтувань, які наводили суди у ході розгляду справи; здійснення провадження з неналежною ретельністю призвело до тривалого тримання під вартою; не розглянуто можливість застосування інших запобіжних заходів).
- **Визнано порушення п. 1 ст. 6 Конвенції** у зв'язку з надмірною тривалістю кримінальних проваджень (по справі першого заявника – більше ніж 7 р. 8 міс. та 28 дн., дві інстанції; другого – більше ніж 3 р. 10 міс. та 2 дн., перша інстанція; шостого – більше ніж 8 р. 2 міс. та 10 дн., дві інстанції) та **порушення ст. 13 Конвенції** з огляду на відсутність у національному

законодавстві ефективного засобу юридичного захисту відносно відповідних скарг.

- **Визнано порушення п. 4 ст. 5 Конвенції** у зв'язку з надмірною тривалістю перегляду судом питання тримання під вартою (по справі третього заявника – через 24 дн., 28 дн., 1 міс. та 29 дн. з дня подання апеляційних скарг; четвертого – через 3 міс. та 15 дн., 1 міс. та 5 дн. з дня подання апеляційних скарг) та **порушення п. 5 ст. 5 Конвенції**, оскільки право на відшкодування шкоди за відповідні порушення не передбачено у національній правовій системі.

Розмір сатисфакції: 3 900 євро, 2 200 євро, 2 100 євро, 3 100 євро, 1 700 євро та 3 900 євро відшкодування матеріальної та моральної шкоди першому – шостому заявникам відповідно, по 250 євро відшкодування судових та інших витрат усім, окрім п'ятого, заявника.

Ключові слова: тривалість кримінального провадження, тривалість тримання під вартою під час досудового провадження, тривалість перегляду рішення про тримання під вартою, розумних строк

10. Колесніченко проти України (*Kolesnichenko v. Ukraine*) від 22.01.2026, заяви №№ 34511/14, 34532/14

У 1999 році між другим заявником, його колишньою дружиною Д. та її матір'ю Ш. відбувся конфлікт. Протягом кількох днів група осіб вивозила речі з квартири, в якій вони всі до цього проживали (в тому числі перший заявник). Попри неодноразові виклики другого заявника, співробітники міліції належних заходів для припинення цих дій не вжили.

Згодом, коли другий заявник зачинився у квартирі, співробітники міліції викликали додатковий наряд міліції. Коли вони потрапили до квартири, група сторонніх осіб продовжила виносити та вивозити речі з квартири, а співробітники міліції вилучили сейф, в якому нібито містилась рушниця, якою заявник погрожував їм.

За позовом заявників національні суди встановили, що вилучення сейфа здійснено без належних правових підстав з порушенням вимог закону. Водночас, основна частина майна була вивезена приватними особами до прибуття або незалежно від дій міліції. Таким чином, суди дійшли висновку про часткову відповідальність державних органів і присудили заявникам компенсацію моральної шкоди та часткове відшкодування матеріальної шкоди, зокрема, грошових коштів із сейфа, втрачених під час зберігання в міліції.

- **Визнано порушення п. 1 ст. 6 Конвенції** у зв'язку з надмірною тривалістю розгляду цивільного позову заявників (12 р. 1 міс. та 25 дн., три інстанції). Справа не була особливо складною і не вбачалось, що заявники суттєво сприяли збільшенню тривалості провадження. Крім того, суди п'ять разів повертали справу на новий розгляд. У цьому зв'язку Суд повторив, що оскільки повернення справи на новий розгляд відбувається, як правило, у зв'язку з помилками, допущеними судами нижчих інстанцій, повторне ухвалення таких рішень у межах одного

провадження свідчить про серйозні недоліки у судовій системі.

- **Відхилено скарги заявників за ст. 8 Конвенції та за ст. 1 Протоколу № 1 до Конвенції** як несумісні за критерієм *ratione personae* з положеннями Конвенції у розумінні пп. «а» п. 3 ст. 35. Зокрема, заявники подали до цивільного суду позов на втручання в їхні майнові права та приватне життя. Суд визнав, що співробітники міліції незаконно проникли до квартири заявників та вилучили сейф, а також визнав незаконним відсутність втручання з боку міліції під час вивезення майна з квартири приватними особами. Заявникам було присуджено відшкодування моральної шкоди та відшкодування матеріальної шкоди, пов'язаної з вилученням сейфа. Відповідно, вони не могли вважатися потерпілими у цій частині за ст. 8 Конвенції та за ст. 1 Протоколу № 1 до Конвенції.
- **Інші скарги за ст. 1 Протоколу № 1 до Конвенції відхилені як явно необґрунтовані.** Суд не вважав свавільною чи необґрунтованою відмову національних судів зобов'язати відділ міліції виплатити відшкодування матеріальної шкоди у зв'язку з вивезенням майна приватними особами. Не стверджувалося, що вилучене приватними особами майно стало таким, що не підлягало відшкодуванню, а заявники зверталися до суду з позовом проти Ш. і Д. з метою його повернення або отримати відшкодування. До того ж, за власними твердженнями заявників частина вивезених меблів належала іншій особі, Ш. Нарешті, національні суди встановили, що лише зникнення 1 200 доларів США з сейфу було підтверджене доказами.

Розмір сатисфакції: 3 600 євро відшкодування моральної шкоди другому заявнику.

Ключові слова: надмірна тривалість провадження

11. Антонян проти України (*Antonyan v. Ukraine*) від 22.01.2026, заява № 6855/15

У 2003 році транспортний засіб був імпортований в Україну. У 2005 році працівники міліції визнали його речовим доказом у кримінальному провадженні стосовно незаконної реєстрації великої кількості імпортованих транспортних засобів, і слідчий офіційно заборонив вчинення будь-яких дій, пов'язаних з його реєстрацією, перереєстрацією або зняттям з обліку. Тим не менш, у наступні

роки транспортний засіб неодноразово був зареєстрований та перереєстрований подальшими власниками без будь-яких заперечень реєстраційних органів державної влади.

Заявник придбав уживаний автомобіль у 2009 році, зареєстрував його на своє ім'я. Він був його шостим власником.

У 2012 році управління Державної автомобільної інспекції Міністерства внутрішніх справ України дало доручення регіональним управлінням скасувати реєстрацію 183 транспортних засобів, у тому числі належного заявника, згідно з порядком, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 07.09.1998 № 1388. Управління послалося на постанову міськрайонного суду, якою було закрито кримінальну справу щодо двох працівників МРЕВ Державної автомобільної інспекції, обвинувачених у вчиненні незаконної реєстрації імпортованих автомобілів, та звільнено їх від кримінальної відповідальності у зв'язку із закінченням строку позовної давності. Управління також зазначило про відсутність у Єдиній автоматизованій інформаційній системі Державної митної служби України запису про митне оформлення автомобіля заявника.

Суд першої інстанції та апеляційний суд ухвалили рішення на користь заявника, однак касаційний суд визнав дії Державної автомобільної інспекції законними.

- Суд постановив, що вилучення свідоцтва про реєстрацію та номерних знаків позбавило автомобіль цільового призначення та будь-якої значущої економічної корисності, відповідно, становило втручання у право заявника за ст. 1 Протоколу № 1 до Конвенції.
- Скасування реєстрації заявника ґрунтувалося на абз. 3 п. 40 порядку, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 07.09.1998 № 1388. Відповідно до цього положення, у чинній на час подій редакції, працівники Державної автомобільної інспекції були зобов'язані скасувати реєстрацію транспортного засобу у разі встановлення фальсифікації ідентифікаційного номера транспортного засобу, перебування транспортного засобу у розшуку правоохоронних органів чи виявлення, що транспортний засіб був зареєстрований, перереєстрований або знятий з обліку на підставі фіктивних або підроблених документів (у тому числі фіктивних митних документів).
- Проте, по-перше, у матеріалах справи були відсутні докази використання підробленого чи фіктивного документу для реєстрації транспортного засобу заявника. Суди нижчих інстанцій встановили, що постанова міськрайонного суду про закриття кримінальної справи щодо працівників МРЕВ, на яку посилялося управління Державної автомобільної інспекції в ході винесення наказу про скасування реєстрації транспортних засобів, не містила згадки про автомобіль заявника та висновків у зв'язку з цим.
- По-друге, порядок реєстрації транспортних засобів у чинній на час подій редакції не передбачав таких підстав для скасування, як відсутність запису про сплату митних зборів у Єдиній автоматизованій інформаційній системі Державної митної служби України; відповідні зміни внесено лише у 2020 році. Оскільки касаційний суд тлумачив відсутність відомостей про сплату митних зборів у реєстрі як рівнозначну використанню підроблених документів, Суд вважав, що таке тлумачення значно виходило за межі формулювання п. 40 порядку, не могло бути передбачене заявником і навряд чи могло узгоджуватися з вимогою юридичної визначеності.
- За будь-яких обставин Суд вважав втручання непропорційним. Зокрема, добросовісність заявника була беззаперечною. Він придбав на вільному ринку автомобіль, який вже був зареєстрований, та належним чином перереєстрував його на своє ім'я (згідно із законом); всі необхідні документи були перевірені та прийняті компетентним органом без заперечень. Тобто зареєструвавши транспортний засіб, органи державної влади зумовили виникнення у заявника законних очікувань, що він зможе продовжувати спокійно користуватися своїм майном. Проте через три роки після придбання транспортного засобу та через дев'ять років після його первинної реєстрації, реєстрацію було анульовано. На думку Суду, така послідовність подій ілюструвала основоположну несправедливість національної правової системи, яка накладала абсолютне та автоматичне зобов'язання скасувати реєстрацію за таких обставин і не дозволяла органам державної влади ані врахувати власну помилку, ані оцінити різні відповідні інтереси. Це наражало осіб на необмежений ризик втрати свого майна внаслідок дій чи бездіяльності, за які вони не несли відповідальності. Зокрема, заявник не міг користуватися своїм транспортним засобом протягом понад 12 років.
- Суди нижчих інстанцій намагалися тлумачити чинну нормативно-правову базу згідно з Конвенцією, постановивши, *inter alia*, що скасування реєстрації допустиме лише у разі, якщо справжній власник особисто посилався на сфальсифіковані документи. Однак, касаційний суд використав інший підхід, зокрема, застосував протилежне тлумачення та підтвердив, що реєстрація транспортного засобу мала бути анульована автоматично після встановлення порушень, незалежно від плинину часу чи поведінки та добросовісності поточного власника.

- За вказаних обставин скасування реєстрації автомобіля поклало на заявника надмірний тягар. Отже, **мало місце порушення ст. 1 Протоколу № 1 до Конвенції**.

Суд постановив, що встановлення порушення

саме собою становило достатню справедливую сатисфакцію будь-якої моральної шкоди заявнику.

Ключові слова: скасування реєстрації транспортного засобу, непередбачуване тлумачення закону касаційним судом

12. Гавриш та Косинець проти України (*Gavrysh and Kosynets v. Ukraine*) від 22.01.2026, заяви №№ 62835/19, 10392/25

- **Визнано порушення п. 1 ст. 6 Конвенції** у зв'язку з надмірною тривалістю цивільних проваджень (по справі першого заявника – 13 р. 8 міс. та 1 д., три інстанції; другого – більше ніж 4 р. 2 міс. та 13 дн., дві інстанції) та **порушення ст. 13 Конвенції** з огляду на відсутність у національному законодавстві ефективного засобу юридичного захисту відносно відповідних скарг.

Розмір сатисфакції: 4 800 євро та 800 євро відшкодування *моральної шкоди* першому та другому заявнику відповідно.

Ключові слова: тривалість цивільного провадження, розумний строк

13. Лукашук проти України (*Lukashuk v. Ukraine*) від 21.01.2026, заяви № 9079/24

У 2019 році заявника (16 років) вдарив кулаком в обличчя Ч. (15 років). У результаті заявник отримав перелом кісток носа. За заявою матері заявника було розпочато кримінальне розслідування та проведено попереднє судово-медичне обстеження. Слідчий декілька разів закривав розслідування, однак прокурор або слідчий суддя скасовували відповідні постанови як необґрунтовані. У липні 2023 року слідчий відібрав пояснення у Ч. Зрештою, у 2024 році розслідування було закрито у зв'язку з відсутністю в діянні складу кримінального правопорушення.

- **Визнано порушення ст. 3 Конвенції** у зв'язку з непроведенням ефективного розслідування жорстокого поводження, вчиненого приватними особами (конкретні недоліки: безпідставні постанови про закриття справи або зупинення досудового розслідування; недоліки визнано самими національними органами влади; невжиття необхідних заходів для проведення ретельного розслідування справи).

Розмір сатисфакції: 3 000 євро відшкодування *моральної шкоди*.

Ключові слова: вимога ефективного розслідування завдання особі тілесних ушкоджень

14. Дзьонь проти України (*Dzyon v. Ukraine*) від 12.02.2026, заява № 44249/17

У 2010 році після закінчення університету син заявника був призначений на посаду слідчого до районного відділу міліції. Через три місяці він помер у своєму кабінеті від вогнепального поранення в грудну клітку в області серця; у нього також були численні подряпини та садна на голові. Пістолет, знайдений на місці події, належав його керівнику С.

Прокуратура порушила кримінальну справу за фактом службової недбалості, що спричинила тяжкі наслідки. В ході розслідування було призначено та проведено значну кількість судових експертиз (медичну, балістичну, психологічну

та психіатричну). Експерти дійшли висновку, що постріл був зроблений з близької відстані, спереду від померлого, і мав низхідну траєкторію. Вони також дійшли висновку, що виявлені на голові померлого садна, подряпини та синці могли виникнути незадовго до смерті як від ударів тупими предметами, так і внаслідок падіння під час агонального стану.

Крім того, було допитано значну кількість свідків, включаючи керівників та колег сина заявника, проведено відтворення обстановки та обставин події. Так, керівник, С., повідомив, що в день подій той висловлював невдоволення вказівкою

допитати родичів підозрюваного Л. Згодом він не з'явився на нараду слідчих і зачинився у своєму кабінеті. С. та колега К., скориставшись запасним ключем, увійшли до кабінету й виявили його біля сейфа. Після наказу К. вилучити матеріали кримінальних справ з його столу, пролунав постріл; син заявника застрелився. К. та інші працівники відділку частково підтвердили вказані показання та показання один одного.

Заявник заявляв, що говорив з сином по телефону незадовго до його смерті, останній негативно відгукувався про керівника С. та колегу К. Заявник стверджував, що через відмову сина брати участь у протиправній діяльності (схиляння особи до хабаря) його жорстоко побили та застрелили його керівники та інші колеги.

У 2013 році суд визнав С. винним у недбалому зберіганні табельної вогнепальної зброї, оскільки син заявника взяв його службовий пістолет із сейфу та використав для самогубства. Його було засуджено до позбавлення волі, однак звільнено від відбування покарання із випробувальним строком.

Апеляційний суд скасував вирок через численні суперечності та невідповідності у показаннях свідків і висновках експертиз та повернув справу на додаткове розслідування. Суд вказав, що не було доведено, що син заявника викрав службовий пістолет С. з його кабінету. Крім того, органи досудового розслідування належним чином не перевірили твердження заявника про відсутність визначеного мотиву для самогубства, а також твердження про вбивство сина колегами через робочий конфлікт.

Після цього було розпочато розслідування за фактами вчинення вбивства, викрадення та привласнення табельної вогнепальної зброї, зловживання владою експертами, перевищення службового становища працівниками міліції та штучного створення експертом доказів про кримінальне правопорушення. Протягом наступних п'яти років було проведено понад 20 судово-медичних експертиз, повторно допитано численних свідків та експертів, а також понад десять окремих разів проведено одночасні допити свідків.

У 2019 році розслідування було доручено Державному бюро розслідувань, яке висунуло С. обвинувачення за фактом недбалого зберігання табельної вогнепальної зброї, що призвело до загибелі людини. У 2020 році суд закрив провадження щодо С. у зв'язку із закінченням строку давності притягнення до відповідальності.

Провадження за іншими вказаними фактами триває.

• **Визнано порушення ст. 2 Конвенції** процесуальному аспекті, оскільки держава не виконала свого зобов'язання провести ефективне розслідування обставин смерті сина заявника. Хоча невдовзі після смерті сина заявника було розпочато повноцінне розслідування за фактом службової недбалості та проведено значну кількість необхідних слідчих дій, через три роки апеляційний суд призначив нове розслідування у зв'язку з серйозними недоліками у розслідуванні та з огляду на те, що висновки останньої експертизи поставили під сумнів достовірність попередніх експертиз та надійність показань свідків. Як наслідок, розслідування триває вже понад 15 років, що Суд визнав невинуватим з огляду на обставини справи. Така тривалість також призвела до звільнення особи, чия недбалість опосередковано призвела до інциденту, від кримінальної відповідальності у зв'язку із закінченням строку давності.

Водночас, розслідування не відповідало стандарту ефективності, що було також визнано національним судом.

При цьому, попри серйозні недоліки в розслідуванні на національному рівні, наявні докази не дозволили Суду дійти висновку поза розумним сумнівом, що представники держави несли відповідальність за смерть сина заявника. З огляду на відсутність достатніх і узгоджених доказів та остаточного національного рішення щодо причин смерті сина заявника Суд дійшов висновку, що **порушення ст. 2 Конвенції в матеріальному аспекті не було**.

Заявник не заявляв вимог щодо справедливої сатисфакції.

Ключові слова: неефективне розслідування смерті

15. Петканич та інші проти України (*Petkanych and others v. Ukraine*) від 12.02.2026, заяви №№ 55046/16, 32999/17, 19581/18, 15510/19

По першій заяві: У 2005 році П. була госпіталізована до інфекційної лікарні з діагнозом комбінованого захворювання

плевропневмонії. Згодом її перевели до центральної міської клінічної лікарні, де лікарі виявили зовсім інше захворювання – менінгіт.

У подальшому розвинулось тяжке ускладнення (геморагічний менінгоенцефаліт), що призвело до коми та смерті П. В ході кримінального провадження обвинувачення було пред'явлено лише одному лікарю Т. У двох колах проваджень суд виправдав Т. з огляду на висновки додаткової експертизи, відповідно до яких в діях медичного персоналу були відсутні ознаки неналежного виконання професійних обов'язків. Останній виправдовувальний вирок скасовано апеляційним судом. Провадження триває, призначено нову судово-медичну експертизу.

По другій заяві: У 2010 році О. оглянув вдома лікар бригади швидкої медичної допомоги, який доставив її до лікарні швидкої допомоги. Черговий лікар відмовився госпіталізувати О., оскільки лікарня не обслуговувала територію її проживання. Після цього О. доставили до міської лікарні, її стан серйозно погіршився; вона втратила свідомість і згодом померла, незважаючи на проведені спроби реанімації. Згідно з свідоцтвом про смерть вона померла від гострого інфаркту міокарда (серцевий напад, кардіогенний шок). Кримінальне провадження неодноразово закривали у зв'язку з відсутністю складу правопорушення; суди скасовували відповідні постанови та повертали справу на дорозслідування. При цьому, спроба органів досудового розслідування у 2014 році отримати медичну документацію О. від лікарень була безрезультатною, оскільки документи були втрачені.

По третій заяві: М. помер у центральній міській лікарні від гострої шлунково-кишкової кровотечі, спричиненої запущеною хронічною виразковою хворобою дванадцятипалої кишки. Хоча він проходив численні стаціонарні курси лікування в міській лікарні та переніс дві операції, пов'язані з онкологією, хронічну виразкову хворобу було діагностовано лише через три роки. За результатами двох службових розслідувань виявлено численні недоліки в лікуванні М. як у міській лікарні, так і в онкологічному центрі (непроведення діагностики виразкової хвороби, незважаючи на чіткі ознаки). Кримінальне провадження за фактом неналежного виконання професійних обов'язків супроводжувалось численними затримками. У 2020 році лікуючого лікаря К. було визнано винним, однак звільнено

від відповідальності за спливом строку давності. Розслідування щодо іншого медичного персоналу триває.

По четвертій заяві: У 2016 році дружина заявника померла в міській лікарні під час стаціонарного лікування у зв'язку з порушенням мозкового кровообігу. Поліція порушила кримінальне провадження за фактом ненадання медичної допомоги, що призвело до смерті. В ході провадження було призначено судово-медичну експертизу, однак матеріали справи були повернуті як недостатні для проведення експертизи. В подальшому заявник подавав низку клопотань про проведення слідчих дій. Крім того, щодо слідчого було порушено кримінальне провадження щодо невиконання службових обов'язків, однак закрито за відсутністю складу злочину. Судово-медичну експертизу проведено та завершено лише у січні 2018 року. Згодом за клопотанням заявника було призначено ще одну судово-медичну експертизу. Розслідування триває.

• **Визнано порушення ст. 2 Конвенції** в процесуальному аспекті. Кримінальні провадження на національному рівні характеризувалися різними недоліками, які підірвали здатність органів державної влади встановити обставини смерті найближчих родичів заявників, а також встановити відповідальних осіб (ключові недоліки: надмірна затримка та відсутність ретельності; повернення справи на новий розгляд з огляду на недоліки розслідування; невстановлення суттєвих фактів справи та можливих помилок, допущених під час надання медичної допомоги; втрата медичної документації або інші упущення, що підірвали принцип ретельного розгляду справи; вплив затримки на притягнення до відповідальності; критика розслідування самими національними органами).

Розмір сатисфакції: по 6 000 євро відшкодування моральної шкоди по першій та другій заяві, 5 000 євро – по четвертій заяві, 250 євро відшкодування судових та інших витрат на рахунок представника заявників за другою заявою та четвертому заявнику.

Ключові слова: медична недбалість, ефективне розслідування

16. Бабич проти України (*Babych v. Ukraine*) від 12.02.2026, заява № 2393/17

У 2013 році суд задовольнив подання державного виконавця про обмеження заявника у праві виїзду за кордон до повного погашення ним заборгованості, встановленої рішенням суду. Згодом, господарський

суд визнав заявника, який був фізичною особою – підприємцем, банкрутом. Він неодноразово намагався домогтися скасування заборони на виїзд, однак безуспішно. Заявнику декілька разів

перешкоджали у виїзді з країни протягом 2014 – 2016 років. Пізніше він декілька разів перетинав кордон скориставшись українським паспортом, у якому його ім'я було транслітеровано інакше, а також зі своїм румунським паспортом, який отримав у 2016 році.

- **Визнано порушення ст. 2 Протоколу № 4 до Конвенції.** Застосовані до заявника заходи не були достатньо обґрунтованими, а також не могли бути переглянуті до дати повного погашення заборгованості. У зв'язку з цим Суд дійшов висновку, що органи влади не виконали своє зобов'язання щодо забезпечення того, щоб будь-яке втручання у право особи залишати свою країну було із самого початку та протягом усього періоду його дії обґрунтованим і пропорційним обставинам справи. Заборона мала практичний ефект: заявнику кілька разів не дозволяли виїхати з країни. Лише той факт, що він отримав громадянство іншої держави та міг час від часу виїжджати за кордон, не міг сам собою вважатися ефективним засобом

юридичного захисту відносно заборони на виїзд та не робив таку заборону такою, що відповідала вимогам ст. 2 (2) Протоколу № 4 до Конвенції.

- **Відхилено як явно необґрунтовану скаргу заявника за ст. 8 Конвенції** на втручання в право на повагу до сімейного життя. По-перше, переїзд дружини та сина заявника за кордон відбувся після кількох років існування заборони на виїзд заявника з країни, відповідно, вони мали повністю усвідомлювати наслідки такого вибору. По-друге, заявник мав паспорт іншої країни та міг подорожувати за кордон принаймні з 2016 року. Насамкінець, заявник ніколи не стверджував, що його дружина та син, які виїхали до Чехії, були будь-яким чином обмежені у приїзді до нього та перебуванні з ним в Україні.

Заявник не подав у визначений строк вимоги щодо справедливої сатисфакції.

Ключові слова: заборона виїзду за кордон, принцип пропорційності

17. Мартиновський проти України (*Martynovskiy v. Ukraine*) від 12.02.2026, заява № 69358/13

З 1993 року заявник займався адвокатською діяльністю та на момент подій працював у м. Севастополь.

У 2012 році заявник був обраний представником у Вищій кваліфікаційно-дисциплінарній комісії адвокатури України (ВКДКА). Після його відсутності на першому засіданні ВКДКА 07.12.2012 інший адвокат, подав скаргу до ВКДКА, стверджуючи, що заявник порушив ст. 62 Правил адвокатської етики, відповідно до якої адвокати, обрані до органів адвокатського самоврядування, мали не допускати дій, які могли призвести до блокування роботи цих органів. Заявник наполягав, що його не повідомили про засідання.

Скаргу було передано до Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури Закарпатської області (КДКА Закарпатської області) відповідно до положень Правил адвокатської етики, що передбачали розгляд дисциплінарних скарг щодо адвоката кваліфікаційно-дисциплінарною комісією іншого регіону, ніж того, в якому його було обрано. КДКА Закарпатської області, за відсутності заявника, зупинила його право на зайняття адвокатською діяльністю строком на шість місяців.

Заявник оскаржив відповідне рішення до ВКДКА. У 2016 році проект рішення на його користь не був ухвалений через зміну регламенту ВКДКА, внаслідок чого рішення про зупинення права на здійснення адвокатської діяльності залишилося чинним.

У зв'язку з цим заявник оскаржив зазначені рішення до адміністративних судів. Суди трьох інстанцій визнали рішення органів адвокатського самоврядування законними, зазначивши, що дисциплінарне провадження було здійснено відповідно до встановленої процедури, а суди не були наділені компетенцією повторно розглядати факти справи та ухвалювали рішення щодо питання відсутності заявника під час засідання ВКДКА.

- **Відхилено скаргу за ст. 8 Конвенції** як несумісну за критерієм *ratione materiae* з положеннями Конвенції на підставі пп. «а» п. 3 і п. 4 ст. 35 Конвенції.

Оскільки справа стосувалася несприятливих заходів, застосованих в контексті професійного життя особи, Суд застосував загальні принципи за ст. 8 Конвенції, наведені у рішенні в справі [Денісов проти України](#), зокрема, підхід заснований на оцінці наслідків оскаржуваного заходу для приватного життя.

Зокрема, зупинення права заявника на зайняття адвокатською діяльністю було тимчасовим і тривало шість місяців. Суд не вбачав причинно-наслідкового зв'язку між оскаржуваним заходом та тим фактом, що у період з 2013 по 2023 роки заявник, згідно з його власними твердженнями, був уповноважений представляти клієнтів як адвокат лише тридцять п'ять разів. По-перше, заявник не

надав жодної інформації щодо кількості укладених договорів на представництво до зупинення його права на зайняття адвокатською діяльністю, а, по-друге, не можна було виключати, що заявник добровільно зосередився на діяльності, відмінній від представництва клієнтів як адвокат.

Заявник також не стверджував, що втратив увесь свій дохід або його значну частину. У період з 2013 до 2015 роки він розробляв методичні посібники для адвокатів та отримував відповідну винагороду, а також продовжував працювати в юридичній сфері, як експерт неурядової організації та як голова ради директорів державної установи. Навіть якщо оскаржуваний захід вплинув на становище заявника серед його «внутрішнього кола», інших адвокатів чи суспільства загалом, жодні факти не вказували, що такі наслідки були настільки суттєвими, щоб становити втручання у гарантовані ст. 8 Конвенції права заявника.

- **Визнано порушення п. 1 ст. 6 Конвенції** у зв'язку з надмірною тривалістю провадження у справі заявника (більше 5 р., три інстанції). Хоча відповідальність держави охоплювала період після подання заявником позову у жовтні 2016 року, національні суди не повинні були ігнорувати той факт, що розгляд його скарг органами самоврядування адвокатури вже

тривав близько трьох років. Крім того, Уряд не надав пояснень щодо затримки розгляду справи в період близько року. Суд також врахував, що предмет справи не був особливо складним, оскільки суди мали право лише перевіряти законність провадження в органах адвокатури.

- **Відхилено як явно необґрунтовані скарги за п. 1 ст. 6 Конвенції** щодо неналежного розгляду справи. Заявник стверджував, що його доводи (зокрема щодо відсутності повідомлення про засідання та підстав направлення справи до КДКА Закарпатської області) не були розглянуті по суті. Однак Суд вказав, що заявник мав можливість викласти свої аргументи на національному рівні, суди їх розглянули та дійшли висновку, що порядок розгляду справи в органах самоврядування адвокатури був законним. Їхні рішення були належно вмотивовані, не містили ознак свавільності, а підстав відступати від цих висновків Суд не вбачав.

Суд постановив, що встановлення порушення само собою становило достатню справедливу сатисфакцію в контексті моральної шкоди.

Ключові слова: позбавлення права на здійснення адвокатської діяльності, поріг серйозності для застосування ст. 8 Конвенції

18. Арбузов проти України (*Arbuzov v. Ukraine*) від 19.02.2026, заява № 22737/16

03.05.2014 Служба безпеки України опублікувала на своєму вебсайті пресреліз під назвою «Щодо провокацій, які відбулися 2 травня в м. Одеса», в якому заявник разом з іншим колишнім посадовцем, О.К., були названі особами, причетними до фінансування масових диверсій та дестабілізації ситуації на півдні України.

Суд задовільнив позов О.К. про захист честі, гідності та ділової репутації проти Служби безпеки України. Рішення підтримано судами вищих інстанцій.

Однак, у аналогічному провадженні за позовом заявника апеляційний суд виніс ухвалу не на користь заявника, оскільки були відсутні докази, що оскаржуваний пресреліз був опублікований Службою безпеки України (вже був недоступний на вебсайті). Касаційний суд відхилив скаргу заявника як необґрунтовану.

- Суд визнав, що у цій справі створило певні труднощі з точки зору доказів питання, чи з'являлася оскаржувана публікація на вебсайті відповідача. На момент другого провадження в апеляційному суді, коли справу було повторно

розглянуто по суті, оскаржуваний контент більше не був доступний онлайн, а Служба безпеки України, яка мала найкраще становище для прояснення ситуації, не підтвердила і не заперечила факт публікації, посилаючись на відсутність ведення записів про свої попередні публікації.

- У цьому зв'язку поданий заявником експертний висновок, яким було встановлено, що оскаржувана публікація дійсно з'являлася на офіційній вебсторінці відповідача, міг мати вирішальне значення для розгляду справи. Засновані на ньому аргументи заявника вимагали конкретної та чіткої відповіді від судів.
- Проте апеляційний суд належним чином не розглянув їх: поставивши під сумнів додатковий висновок експерта щодо можливості завантаження контенту без участі адміністратора вебсайту, він не надав відповіді на висновок про сам факт поширення оскаржуваної публікації на вебсайті відповідача. Крім того, не проводилася оцінка цифрової копії вебсайту та

відомостей про володіння доменом, наведених у висновку експерта. В результаті залишилось незрозумілим, чи суд взагалі досліджував відповідну доказову базу, або ж з яких підстав їх було відхилено. Касаційний суд не виправив цього недоліку.

- При цьому, в паралельному провадженні про захист честі, гідності та ділової репутації щодо О.К. той самий відповідач визнав публікацію оскаржуваного пресрелізу, і цей факт був встановлений судом. Проте у справі заявника суди не надали відповіді на аргумент заявника, що обидва провадження стосувалися однієї й тієї ж публікації, а також посилання на ч. 3 ст. 61 Цивільного процесуального кодексу України (в редакції на час подій), яка звільняла позивачів від обов'язку доказування факту, який вже був встановлений в провадженні, в якому брав участь той самий відповідач.

- Вказані недоліки всупереч твердження Уряду не могли бути виправлені ні додатковим клопотанням про отримання висновку експерта, призначеного судом, ні шляхом подання позовів проти кожного медіа, яке поширило твердження відповідача.
- З огляду на вказане Суд вважав, що національні суди не виконали свого обов'язку розглянути та прокоментувати доводи, які мали вирішальне значення для результату розгляду справи заявника. Отже, **мало місце порушення п. 1 ст. 6 Конвенції**.

- Інші скарги відхилено.

Суд постановив, що встановлення порушення саме собою становило достатню справедливую сатисфакцію будь-якої моральної шкоди.

Ключові слова: справедливий судовий розгляд, необгрунтоване судове рішення

19. Строгуш та Кропачев проти України (*Strogush and Kropachev v. Ukraine*) від 26.02.2026, заяви №№ 9673/25, 11144/25

- **Визнано порушення п. 3 ст. 5 Конвенції** у зв'язку з надмірною тривалістю тримання під вартою під час досудового провадження (по справі першого заявника – більше ніж 2 р. 10 міс. та 20 дн.; другого – 1 р. 6 міс. та 4 дн.; ключові недоліки: непереконливість аргументів, на які посилалися суди; використання припущень щодо ризику втечі або перешкоджання правосуддю за відсутності будь-яких доказів).
- **Визнано порушення п. 5 ст. 5 Конвенції** за заявою першого заявника, оскільки право на відшкодування шкоди за порушення п. 3 ст. 5 Конвенції не передбачено у національній правовій системі.

- **Визнано порушення п. 4 ст. 5 Конвенції** у зв'язку з надмірною тривалістю перегляду питання тримання під вартою першого заявника (15 апеляційних скарг розглянуті зі значними затримками – від 23 дн. до 1 р. 5 міс. та 12 дн.).

Розмір сатисфакції: 2 400 євро та 1 000 євро відшкодування *матеріальної та моральної шкоди* першому та другому заявникам відповідно, по 250 євро відшкодування *судових та інших витрат* кожному заявнику.

Ключові слова: надмірна тривалість тримання під вартою, значні затримки у перегляді рішення про тримання під вартою

20. Тіник-Жук проти України (*Tinyk-Zhuk v. Ukraine*) від 26.02.2026, заява № 6928/25

У 2020 році заявник отримав легкі тілесні ушкодження, як стверджувалось, внаслідок побиття кількома особами, після чого було відкрито кримінальне провадження. За твердженнями заявника, попри його численні клопотання, слідчі дії фактично не проводилися. Провадження неодноразово закривалося слідчим, однак прокурор та слідчий суддя скасовували відповідні постанови як необгрунтовані, зазначаючи про непроведення низки слідчих дій та відсутність розгляду клопотань заявника. Протягом усього розслідування прокурори давали вказівки слідчим органам щодо проведення необхідних слідчих дій. Провадження триває.

- **Визнано порушення ст. 3 Конвенції** у зв'язку з непроведенням ефективного розслідування жорстокого поводження, вчиненого приватними особами (конкретні недоліки: невжиття необхідних заходів для проведення ретельного розслідування справи; безпідставні постанови про закриття справи або зупинення досудового розслідування; недоліки визнано самими національними органами влади).

Розмір сатисфакції: 3 000 євро відшкодування *моральної шкоди* та 250 євро відшкодування *судових та інших витрат*.

Ключові слова: ефективне розслідування

21. Могила та інші проти України (*Mogyla and others v. Ukraine*) від 26.02.2026, заяви №№ 1129/18, 50410/18, 34853/24

У 2011 році Вищий адміністративний суд України ухвалою підтвердив, що позов *першого заявника* слід було розглядати в порядку адміністративного судочинства. Хоча у 2016 році під час другого кола перегляду Вищий адміністративний суд України повторно повернув справу до суду першої інстанції на новий розгляд, останній ухвалив, що позов підлягав розгляду в порядку цивільного судочинства, та закрити провадження. Таким чином, позов заявника не був розглянутий по суті.

У справі *другого заявника* апеляційний адміністративний суд відмовив у задоволенні його клопотання про повне або часткове звільнення від сплати судового збору або відстрочення його сплати у розмірі приблизно 34 євро. До клопотання заявник додав офіційні довідки Державної фіскальної служби України, які підтверджували щомісячний дохід його сім'ї у розмірі приблизно 139 євро, що було значно менше за встановлений прожитковий мінімум для сім'ї. Апеляційний суд без наведення додаткових пояснень встановив, що заявник не надав належних доказів, які б підтверджували його скрутне майнове становище.

У справі *третього заявника-підприємства* господарський суд відмовив у задоволенні клопотання про звільнення або відстрочення сплати судового збору, оскільки відповідно до ст. 8 Закону України «Про судовий збір» лише фізичні особи могли бути звільнені від такого обов'язку. При цьому, на підтвердження відсутності коштів (доходу чи активів) підприємство надало копії своїх фінансових звітів та банківських виписок.

Апеляційний господарський суд відмовив відстроченні сплати судового збору за подання апеляційної скарги на ухвалу суду першої інстанції з тих самих підстав та повернув скаргу без розгляду. 20.09.2024 Верховний Суд відмовив у відкритті касаційного провадження, підтримавши обґрунтування апеляційного суду.

- **Визнано порушення п. 1 ст. 6 Конвенції** у зв'язку з обмеженнями у доступі до суду (ключові проблеми: відсутність узгодженості між різними судами щодо підсудності справи; непомірно висока ставка судового збору у провадженні та/або ненадання правової допомоги).
- **Визнано порушення п. 1 ст. 6 Конвенції** за заявою *першого заявника* у зв'язку з надмірною тривалістю цивільного провадження (8 р. 6 міс. та 28 дн.; три інстанції) та **порушення ст. 13 Конвенції** з огляду на відсутність у національному законодавстві ефективного засобу юридичного захисту відносно відповідних скарг.

Розмір сатисфакції: 2 300 євро, 1 500 євро та 1 500 євро відшкодування *моральної шкоди* першому-третьому заявникам відповідно, 250 євро відшкодування *судових та інших витрат* третьому заявнику.

Ключові слова: доступ до суду, судовий збір, відсутність узгодженості між різними судами щодо підсудності справи

22. Вітковський та інші проти України (*Vitkovskyy and others v. Ukraine*) від 26.02.2026, заяви №№ 16595/23, 2963/24, 3456/24, 9133/24, 9137/24, 12970/24, 2201/25, 2205/25, 2213/25

Скарги заявників, в основному, стосувались неналежних умов тримання під вартою у Дніпровському слідчому ізоляторі, Житомирській установі виконання покарань № 8, Київському слідчому ізоляторі та Харківському слідчому ізоляторі (переповненість, пліснява або бруд у камері, пасивне куріння, відсутність або обмежений доступ до душу, неналежна якість продуктів харчування, відсутність або низька якість спальних місць, постільних речей і постільної білизни, неналежна температура, відсутність або недостатня кількість прогулянок на свіжому повітрі тощо), а також інших порушень Конвенції.

- **Визнано порушення ст. 3 Конвенції** у зв'язку з неналежними умовами тримання під вартою та ст. 13 Конвенції з огляду на відсутність у національному законодавстві ефективного засобу юридичного захисту відносно відповідних скарг (за заявами всіх заявників).
- **Визнано порушення п. 3 ст. 5 Конвенції** у зв'язку з надмірною тривалістю тримання під вартою (по справі *третього заявника* – 3 р. 6 міс. та 21 дн.; шостого – більше ніж 4 р. 9 міс. та 6 дн., ключові недоліки: спільні для декількох осіб рішення про тримання під вартою, нестійкість та повторюваність обґрунтувань, які наводили суди у ході розгляду справи, не розглянуто

можливість застосування інших запобіжних заходів).

- **Визнано порушення п. 1 ст. 6 Конвенції** у зв'язку з надмірною тривалістю кримінальних проваджень (по справі першого заявника – більше ніж 7 р. 2 міс. та 21 дн., дві інстанції; третього – більше ніж 6 р. та 22 дн., дві інстанції; четвертого – більше ніж 6 р. 5 міс. та 11 дн., перша інстанція; четвертого – більше ніж 8 р. 1 міс. та 2 дн., перша інстанція; п'ятого – більше ніж 8 р. 6 міс. та 12 дн., перша інстанція; шостого – більше ніж 4 р. 9 міс. та 6 дн., перша інстанція; восьмого – 4 р. 10 міс. та 17 дн., дві інстанції;

дев'ятого – більше ніж 5 р. 3 міс. та 4 дн., перша інстанція) та **порушення ст. 13 Конвенції** з огляду на відсутність у національному законодавстві ефективного засобу юридичного захисту відносно відповідних скарг.

Розмір сатисфакції: 9 800 євро, 6 700 євро, 9 800 євро, 7 500 євро, 7 500 євро, 9 800 євро, 7 500 євро, 9 800 євро та 9 800 євро відшкодування *матеріальної та моральної шкоди* першому – дев'ятому заявникам відповідно.

Ключові слова: умови тримання під вартою, тривалість кримінального провадження, тривалість тримання під вартою, розумний строк

23. Чорний та інші проти України (*Chorny and others v. Ukraine*) від 26.02.2026, заяви №№ 20343/24, 7922/25, 7938/25, 7939/25, 7943/25

Скарги заявників, в основному, стосувались неналежних умов тримання під вартою у Київському слідчому ізоляторі (переповненість, відсутність або погана якість постільної білизни, відсутність або обмежений доступ до душу, неналежна температура, відсутність або недостатня кількість прогулянок на свіжому повітрі, відсутність або обмежений доступ до гарячої води, відсутність туалетних засобів, відсутність свіжого повітря, пасивне паління тощо), а також інших порушень Конвенції.

- **Визнано порушення ст. 3 Конвенції** у зв'язку з неналежними умовами тримання під вартою та **ст. 13 Конвенції** з огляду на відсутність у національному законодавстві ефективного засобу юридичного захисту відносно відповідних скарг (за заявами всіх заявників).

- **Визнано порушення п. 1 ст. 6 Конвенції** у зв'язку з надмірною тривалістю кримінальних проваджень (по справі першого заявника – більше ніж 5 р. 6 міс. та 18 дн., перша інстанція; п'ятого – більше ніж 6 р. 6 міс. та 15 дн., дві інстанції) та **порушення ст. 13 Конвенції** з огляду на відсутність у національному законодавстві ефективного засобу юридичного захисту відносно відповідних скарг.

Розмір сатисфакції: 9 800 євро, 5 500 євро, 4 300 євро, 7 500 євро та 9 800 євро відшкодування *матеріальної та моральної шкоди* першому – п'ятому заявникам відповідно.

Ключові слова: умови тримання під вартою, тривалість кримінального провадження, розумний строк

24. Зінченко та Тамтура проти України (*Zinchenko and Tamtura v. Ukraine*) від 05.03.2026, заяви №№ 46839/17, 74462/17

Заявники, на відповідний час співробітники правоохоронних органів, були підозрюваними у кримінальному провадженні щодо подій на Майдані. Зокрема, їх підозрювали у застосуванні вогнепальної зброї проти протестувальників, що призвело до загибелі 48 осіб та поранення 80 осіб.

Вони скаржились на неналежні умови тримання їх в скляних кабінах під час судових засідань та стверджували про інші порушення Конвенції.

- Суд, по-перше, зазначив, що заявники постали перед судом за звинуваченнями у незаконному застосуванні вогнепальної зброї проти демонстрантів, що призвело

до численних смертей та травм у контексті драматичних подій, що мали велике значення для країни. Вони не довели, що використання скляної кабіни для підсудних під час слухань з міркувань безпеки було свавільним заходом. Суд наголосив, що розміщення підсудних за скляними перегородками або у скляних кабінах саме по собі не містить елементу приниження, достатнього для досягнення мінімального рівня серйозності за ст. 3 Конвенції, як це має місце у випадку з металевими клітками.

- По-друге, з огляду на встановлені судом першої інстанції обставини, облаштування кабіни для підсудних забезпечувало кожному підсудному

щонайменше 1 м² особистого простору. Навіть якщо розмір лави забезпечував кожному підсудному менше простору, як стверджували заявники 0,8 м², такий факт сам по собі не міг вплинути на відповідну оцінку Суду.

- По-третє, заявники не оскаржували висновки суду першої інстанції про те, що розміри kabіни дозволяли їм сидіти або пересуватися, не торкаючись один одного, а температура та вентиляція були задовільними.
- Хоча дійсно деякі судові засідання тривали від трьох до семи годин, в сукупності всі обставини не вказували, що утримання заявників у скляній kabіні досягало мінімального рівня серйозності, забороненого ст. 3 Конвенції.

У зв'язку з цим Суд **відхилив як явно необґрунтовану** скаргу заявників **за ст. 3 Конвенції**.

- При цьому, національний суд розглянув клопотання адвокатів про надання дозволу заявникам сидіти поряд з ними та виніс обґрунтоване рішення, у якому прямо дослідив питання, чи мало місце поводження, що суперечить ст. 3 Конвенції, у зв'язку з утриманням їх у скляній kabіні. Винесення

національними судами рішення не на користь заявників не свідчило про відсутність ефективності судового розгляду в розумінні ст. 13 Конвенції. Відповідно, Суд також **відхилив скаргу** заявників **за ст. 13 Конвенції**.

- Водночас, Суд **визнав порушення п. 3 ст. 5 Конвенції** у зв'язку з недостатністю обґрунтування тривалості тримання другого заявника під вартою. Загалом тримання під вартою (в тому числі під домашнім арештом) склало близько 4 р. та 10 міс. При цьому, серйозність звинувачень проти другого заявника та ризику його втечі або втручання у розслідування, згадані у первинній ухвалі, безсумнівно виправдовували первинне застосування такого запобіжного заходу. Однак, низка наступних рішень місцевих судів слідували стандартному шаблону: суди обмежилися повторенням підстав для тримання під вартою в загальних термінах, не наводячи конкретних обставин чи причин, у зв'язку з якими вважали такі підстави все ще актуальними у справі другого заявника.

Ключові слова: тримання підсудних у скляних kabінах, обґрунтованість рішень про тримання під вартою

25. Крюк проти України (*Kryuk v. Ukraine*) від 05.03.2026, заяви №№ 50474/20, 50480/20

Заявники, які на відповідний час були співробітниками поліції, підозрювалися в участі у груповому розбійному нападі із застосуванням насильства. Вони скаржились на неналежні умови тримання під вартою під час судових засідань в скляних kabінах та стверджували про інші порушення Конвенції.

- **Відхилено як явно необґрунтовані скарги за ст. 3 Конвенції** щодо тримання заявників під час судових засідань у скляних kabінах.

Аналізуючи всі обставини утримання заявників в залі судових засідань Суд по-перше, зазначив, що заявники постали перед судом за звинуваченнями у насильницьких злочинах і не стверджували, що використання скляної камери підсудних під час слухань було свавільним заходом. При цьому, розміщення підсудних за скляними перегородками або у скляних kabінах саме по собі не містить елементу приниження, достатнього для досягнення мінімального рівня серйозності за ст. 3 Конвенції, як це має місце у випадку з металевими клітками.

Різниця у твердженнях сторін щодо розміру скляних kabін була мінімальною (за твердженням Уряду кожному підсудному забезпечувалось

приблизно 0,8 м² особистого простору в kabіні, за твердженням заявників – приблизно 0,7 м² особистого простору). Водночас, заявники не оскаржували опис скляних kabін Урядом (скляна kabіна мала розміри 4 м у довжину, 1,2 м у ширину та 2,2 м у висоту, сталевий каркас із прозорим захисним склом спереду та металевим листом ззаду; зверху kabіни була встановлена решітка, яка забезпечувала належну вентиляцію, але унеможлиблювала втечу підсудних).

За вказаних обставин, на думку Суду, утримання заявників у скляній kabіні не досягло мінімального рівня серйозності, забороненого ст. 3 Конвенції.

- **Визнано порушення п. 3 ст. 5 Конвенції.** Суд першої інстанції відмовив у подальшому триманні заявників під вартою після 23.04.2020, оскільки зазначені раніше підстави для тримання вже не були актуальними, але вирішив помістити їх під домашній арешт з огляду на ризик впливу на потерпілих та свідків. Однак, суд детально не обґрунтував, чому цей ризик зберігався попри те, що заявники на відповідний час вже були позбавлені волі майже три роки. Крім того, суд не врахував, що таким чином продовжив строк позбавлення волі, який і без того був значним (2

р. 10 міс. та 15 дн. тримання під вартою в слідчому ізоляторі, 11 міс. та 22 дн. – під домашнім арештом). Подальші рішення про продовження домашнього арешту не містили додаткових обґрунтувань. Таким чином, використовуючи стандартну формулу, зокрема, перелічення підстав для застосування запобіжного заходу без врахування конкретних обставин справи заявників, національні суди не надали «релевантних» та «достатніх» підстав для обґрунтування необхідності застосування та продовження їхнього домашнього арешту.

- **Визнано порушення п. 5 ст. 5 Конвенції**, оскільки право на відшкодування шкоди за порушення п. 3 ст. 5 Конвенції не передбачено у національній правовій системі.

Розмір сатисфакції: по 2 000 євро відшкодування моральної шкоди кожному заявнику та 1 000 євро відшкодування судових та інших витрат на рахунок представника заявників.

Ключові слова: утримання підсудних у скляних кабінах, обґрунтованість рішень про продовження застосування запобіжних заходів

26. Кагановський проти України № 2 (*Kaganovsky v. Ukraine (No. 2)*) від 05.03.2026, заява № 5694/19

Заявник страждав на параноїдну шизофренію. Стан його психічного здоров'я з часом погіршився, що призвело до неодноразових госпіталізацій та втрати роботи, сім'ї та житла; він зловживав алкоголем, мав спробу покінчити життя самогубством на станції метро. Суд визнав його недієздатним.

У 2014 році на підставі заяви опікуна заявника поміщено до Київського психоневрологічного інтернату. Він проживав у житловому корпусі закладу, міг вільно пересуватися на території та, як він вважав, за дозволом адміністрації періодично виходити за межі закладу.

Пізніше він просив інтернат та опікуна (на той час – брат заявника) вжити заходів для поновлення дієздатності у зв'язку з покращенням психічного стану, однак безрезультатно. Після того як у 2017 році заявник звернувся до суду за допомогою Української Гельсінської спілки з прав людини, персонал інтернату за заявами опікуна заборонив йому залишати територію установи, а також приймати будь-яких відвідувачів, включно з адвокатами організації. Така заборона тривала майже рік, у період 2017-2018 рр.

У 2017 році адвокати організації подали до поліції заяву, серед іншого, щодо тривалого незаконного позбавлення заявника свободи керівництвом інтернату.

Паралельно заява заявника про поновлення дієздатності переглядалась кілька разів, оскільки спочатку національні суди відмовили у порушенні цивільної справи без згоди опікуна (більш детально див. рішення у справі *Кагановський проти України* від 2022 року). У 2019 році районний суд постановив, що заявник мав пройти психіатричну експертизу. Згодом заявник помер.

- Суд вирішив продовжити розгляд справи попри

смерть заявника, оскільки вона порушувала важливе питання загального інтересу — відсутність належних правових гарантій для осіб, які перебувають у психоневрологічних інтернатах. З огляду на вразливість цієї категорії осіб і відсутність змін у законодавстві, повага до прав людини вимагала подальшого розгляду справи незалежно від наявності родичів заявника чи процесуального статусу правозахисної організації, яка його представляла.

- **Визнано порушення п. 1 ст. 5 Конвенції** у зв'язку з тим, що утримання заявника у психоневрологічному інтернаті було незаконним (у періоді квітень–червень 2017 року, липень 2017 року – червень 2018 року), оскільки не супроводжувалося достатніми гарантіями проти свавілля, зокрема:

- 1) Перебування заявника в інтернаті ґрунтувалося на згоді та вказівках його законного опікуна, який, як передбачалося, діяв від його імені. З точки зору національного законодавства заявник вважався таким, що перебуває в закладі соціальної опіки добровільно, таким чином, вимоги щодо примусової госпіталізації, зокрема, наявність обов'язкового судового дозволу, не застосовувалися.

При цьому, Суд нагадав про сформовану міжнародну тенденцію, відповідно до якої поміщення недієздатних осіб до спеціалізованих має супроводжуватися необхідними процесуальними гарантіями, а саме судовим дозволом. На думку Суду, судовий контроль за згодою опікуна на поміщення особи до соціально-медичного закладу (автоматично або на прохання підопічного чи іншої особи) може забезпечити належну гарантію проти свавілля. Однак, на відповідний час національне законодавство такі гарантії для заявника не передбачало.

Попри рекомендації Європейського Комітету з питань запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню, чинна правова база залишається незмінною.

- 2) *De facto* утримання заявника майже збігалось в часі з його спробами відновити цивільну дієздатність. Хоча Суд не міг покладатися на припущення заявника про те, що оскаржувані заходи насправді мали на меті перешкодити таким зусиллям, тим не менш не було доведено існування жодних інших підстав (у тому числі медичного характеру) для виправдання обмеження свободи заявника на той час.

Відповідно до національного законодавства соціально-медичні установи були зобов'язані проводити психіатричну експертизу підопічних принаймні раз на рік для оцінки необхідності їхнього подальшого перебування в таких установах. Однак Уряд не повідомив Суд про проведення будь-яких обстежень заявника у період 2017–2018 рр. За таких обставин Суд не міг встановити, чи психічний розлад заявника у відповідний період був такого характеру або ступеня, що виправдовував примусове утримання відповідно до критеріїв, сформованих у справі [Winterwerp v. the Netherlands](#).

- **Визнано порушення п. 4 ст. 5 Конвенції.** Відповідно до Закону України «Про психіатричну допомогу» особи, які утримуються

у психіатричних лікарнях, можуть ініціювати процедуру судового перегляду законності їх утримання. На думку Суду, відповідні судові гарантії мають бути надані також підопічним психоневрологічних закладів. Водночас, національне законодавство не передбачає ані автоматичного судового перегляду утримання особи в соціально-медичній установі, ані можливості для особи самостійно ініціювати такий перегляд у випадках, подібних до ситуації заявника. Порушення кримінального провадження щодо утримання в соціально-медичній установі не можуть розглядатися як судовий перегляд, тому відповідні аргументи Уряду було відхилено. Крім того, ст. 24 Закону України «Про психіатричну допомогу» передбачає судові рішення як одну з підстав, на яких особа, позбавлена цивільної дієздатності, може домогтися звільнення із соціально-медичної установи. Однак, така норма не передбачає чіткого механізму для порушення провадження з цією метою, а Уряд не пояснив, як цей механізм (якщо він дійсно існує) функціонує на практиці.

- **Визнано порушення п. 5 ст. 5 Конвенції.**

Ключові слова: принцип юридичної визначеності, відсутність судового контролю за законністю поміщення та утримання особи у психоневрологічному інтернаті за рішенням/згодою опікуна

27. Газін проти України ([Gazin v. Ukraine](#)) від 05.03.2026, заява № 43898/19

У 2012 році заявнику з діагнозом «камінь у сечоводі» та «ниркова коліка» провели катетеризацію. Після медичного втручання його стан погіршився та виникли ускладнення (запалення, а згодом — звуження уретри та хронічні проблеми з сечовипусканням).

За скаргою заявника міліція відкрила провадження щодо медичної недбалості. Протягом розслідування були отримані відповідні медичні документи, допитано заявника та лікаря М.П., проведено три судово-медичні експертизи. Відповідно до висновку від 2015 року травми заявника, класифіковані як тілесні ушкодження середньої тяжкості, були наслідком неналежного проведення катетеризації. Заявник подав цивільний позов в межах кримінального провадження.

У 2016 році справу було передано до суду. В ході судового провадження заявник та М.П. подали нові висновки судово-медичних експертиз. У той час як М.П. посилався на висновок, у якому

зазначалося, що його дії відповідали стандартам медичної практики, а ускладнення зі здоров'ям заявника могли бути спричинені причинами, не пов'язаними з виконаною ним катетеризацією, заявник подав висновок, який вказував на протилежне.

Судове провадження триває.

- Суд нагадав, що потерпілі від медичної недбалості повинні мати доступ до судового розгляду, здатного встановити відповідні факти, притягнути винних до відповідальності та забезпечити потерпілим належне відшкодування. Таке судове провадження має ефективно функціонувати на практиці, що, *inter alia*, означає, що воно має бути завершене у розумний строк.
- У цій справі кримінальне провадження було порушено органами влади у 2013 році, а через три з половиною років кримінальну справу проти М.П. та цивільний позов заявника передано до

суду для розгляду. З того часу провадження триває вже понад 12 років, вирок та рішення по цивільному позову заявника не ухвалено.

- Суд визнав, що справа була досить складною, оскільки вимагала оцінки наявності причинно-наслідкового зв'язку між численними ускладненнями зі здоров'ям заявника та діями лікаря під час, на перший погляд, рутинного урологічного втручання. З цього питання навіть судові експерти висловили розбіжні думки. При цьому, значна кількість судових засідань дійсно була відкладена на прохання заявника та його адвокатів. Проте вказані фактори самі

по собі не могли виправдати таку тривалість судового розгляду у суді першої інстанції.

- Вказані обставини свідчили, що відповідне провадження на практиці не функціонувало ефективно.
- Отже, **мало місце порушення ст. 8 Конвенції в процесуальному аспекті.**

Розмір сатисфакції: 3 000 євро відшкодування моральної шкоди.

Ключові слова: ефективне провадження, медична недбалість

28. Ремез проти України (*Remez v. Ukraine*) від 12.03.2026, заява № 25395/19

У день події у 2017 році заявниця, якій на той час було два роки та вісім місяців, гралася з бабусею на вулиці в передмісті м. Херсон. Її батько, вирвав дитину з рук бабусі та штовхнув у припаркований неподалік автомобіль. Перехожі втрутилися та зупинили спробу викрадення. Батьки заявниці були розлучені.

Педіатр діагностував у заявниці садна та гематоми на верхніх кінцівках і тулубі. Судово-медичний експерт оглянув травми і дійшов висновку, що (i) вони були незначними та (ii) не могли бути отримані внаслідок падіння з висоти, на якій перебувала заявниця. Поліція відкрила кримінальне провадження за фактом заподіяння легких тілесних ушкоджень. Провадження неодноразово закривали за браком доказів.

- **Визнано порушення ст. 3 Конвенції у процесуальному аспекті.** Кримінальне розслідування було розпочато негайно,

наступного дня після події, однак згодом поліція не вжила жодних подальших процесуальних дій. Мати неодноразово зверталася до поліції з вимогою вчинити певні процесуальні дії та подала скаргу до суду щодо бездіяльності поліції, однак ці заходи були марними. Поліція розглянула скарги, в тому числі за рішенням суду, однак відхилила їх (за однією із скарг у зв'язку з тим, що заявниця не була стороною провадження). У 2018 році обласне управління визнало неефективність розслідування, однак ці висновки не призвели до прискорення розслідування навіть після заміни слідчого, і у 2021 році справу було закрито за браком доказів.

Розмір сатисфакції: 4 500 євро відшкодування моральної шкоди.

Ключові слова: проведення ефективного розслідування домашнього насильства

29. Петрик проти України (*Petryk v. Ukraine*) від 12.03.2026, заява № 11103/18

У 2014 році сина заявника, П.С., мобілізували. У лютому 2015 року під час короткострокової відпустки він повідомив родині, що за два тижні завершить службу та повернеться додому. Заявник зазначав, що син не мав ознак депресії, хоча чув розмову сина із старшими по службі, під час якої, як стверджувалось, йому погрожували.

Через кілька днів заявник востаннє розмовляв із сином по телефону, який щойно повернувся до військової частини з зони активних бойових дій і був дуже втомленим. Відповідно до версії співслужбовців того дня після гри в доміно П.С. вийшов із бліндажа, а згодом вони почули постріл зі сторони закріпленої за ним вантажівки. Його знайшли в кабіні з сильно кровоточивим обличчям та рушницею під ногами. Оскільки кабіна була

зачинена зсередини, один із солдатів розбив вікно. П.С. був все ще живий, однак по дорозі до лікарні він помер.

Заявник стверджував, що з невідомих причин його сина було вирішено доправити до лікарні, розташованої за 64 км від військової частини, хоча була інша, лише за 14 км.

За заявою лікарів та військової частини два відділення поліції в різних населених пунктах відкрили кримінальні провадження щодо порушення правил поведінки зі зброєю та за фактом вбивства відповідно. Слідчі органи не координували своїх дій. Перше провадження було закрито за відсутністю ознак кримінального правопорушення. Друге

провадження неодноразово закривали. Крім того, воно супроводжувалося низкою затримок та численними недоліками, а саме: частину речових доказів було втрачено або знищено (фрагмент кістки, гільза, зразок крові та гістологічний матеріал); вантажівку та зброю повернуто до військової частини без проведення ретельних криміналістичних експертиз; низку необхідних експертиз та оглядів проведено через кілька років після події тощо. Попри проведення численних експертиз і слідчих експериментів, слідство так і не змогло встановити, чи було технічно можливим самогубство П.С. з огляду на характер поранення, положення тіла і зброї, результати експертиз та показання свідків.

- **Визнано порушення ст. 2 Конвенції** в процесуальному аспекті. Розслідування насильницької смерті сина заявника тривало понад дев'ять з половиною років і відповідно до наявних у Суду матеріалів досі не завершено

слідчими органами. Уряд не надав переконливих та правдоподібних підстав для виправдання тривалості провадження. Водночас матеріали справи свідчили, що основною причиною тривалого розслідування стали неприйнятні затримки, спричинені національними органами влади, та їх очевидна некомпетентність або недбалість.

- **Визнано порушення ст. 2 Конвенції** у матеріальному аспекті, оскільки органи влади не виконали свого обов'язку надати належне та переконливе пояснення смерті сина заявника, яка сталася, коли він перебував під їх контролем.

Розмір сатисфакції: 20 000 євро відшкодування *моральної шкоди* та 650 євро відшкодування витрат на правову допомогу

Ключові слова: неефективне розслідування, процедурний аспект статті 2, матеріальний аспект статті 2

30. Тараненко та інші проти України (*Taranenko and others v. Ukraine*) від 12.03.2026, заяви №№ 1386/24, 13429/24, 36481/24, 36527/24, 4790/25

Скарги заявників, в основному, стосувались неналежних умов тримання під вартою у Київському слідчому ізоляторі та. Полтавській установі виконання покарань № 23 (переповненість, недостатність свіжого повітря, відсутність або низька якість спальних місць, постільних речей і постільної білизни, відсутність туалетних засобів, відсутність або неналежна якість гігієнічних засобів, відсутність або обмежений доступ до гарячої води, пасивне куріння, відсутність або обмежений доступ до душу тощо), а також інших порушень Конвенції.

- **Визнано порушення ст. 3 Конвенції** у зв'язку з неналежними умовами тримання під вартою та **ст. 13 Конвенції** з огляду на відсутність у національному законодавстві ефективного засобу юридичного захисту відносно

відповідних скарг (за заявами всіх заявників).

- **Визнано порушення п. 1 ст. 6 Конвенції** у зв'язку з надмірною тривалістю кримінальних проваджень (за заявами першого заявника – 9 р. 1 міс. та 8 дн., дві інстанції; п'ятого – більше ніж 6 р. 3 міс. та 29 дн., дві інстанції) та **порушення ст. 13 Конвенції** з огляду на відсутність у національному законодавстві ефективного засобу юридичного захисту відносно відповідних скарг.

Розмір сатисфакції: 9 800 євро, 5 600 євро, 7 500 євро та 6 100 євро відшкодування *матеріальної та моральної шкоди* за першою – четвертою заявами відповідно.

Ключові слова: умови тримання під вартою, тривалість кримінального провадження, розумний строк

31. Найдьонов та Ведутенко проти України (*Naydyonov and Vedutenko v. Ukraine*) від 12.03.2026, заява № 10479/16

У 2015 році заявники повідомили Київську міську державну адміністрацію про намір проводити демонстрацію безпосередньо біля будівлі Адміністрації Президента України з метою привернення уваги до неефективного кримінального розслідування викрадення майна їхньої компанії (п'ять автомобілів). Їм було надано дозвіл, проте під час демонстрації

між протестувальниками та будівлею стояли співробітники Управління державної охорони, які не дозволяли наблизитися ближче до самої будівлі. Наступні дні їх не впустили на вул. Банкову.

Рішенням від 17.06.2015 суд зобов'язав Управління державної охорони скасувати обмеження на реалізацію права заявників на проведення мирного зібрання поблизу будівлі Адміністрації Президента

України, з урахуванням ст. 1 та ст. 9 Закону України «Про державну охорону органів державної влади України та посадових осіб». Двічі Управління державної охорони просило надати роз'яснення рішення, однак суд відмовив, зазначивши, що воно було достатньо чітким.

При цьому, 26.06.2015 суд за власною ініціативою виніс окрему ухвалу, в якій визначив порядок виконання рішення від 17.06.2015. Зокрема, суд зазначив, що під час засідання сторони не мали суттєвих розбіжностей щодо точного місця проведення демонстрації, а заявники планували проводити демонстрацію поблизу будівлі «біля огорожі». Таким чином, рішення від 17.06.2015 дозволяло проведення демонстрації саме біля огорожі на входах до вул. Банкової (з боку вул. Лютеранської, Інститутської та площі Івана Франка), про місцезнаходження яких повідомило Управління державної охорони. Оскарження рішення було безуспішним.

- **Визнано порушення п. 1 ст. 6 Конвенції** у зв'язку з порушенням принципу юридичної визначеності. По-перше, в ухвалі про визначення порядку виконання судового рішення окружний адміністративний суд встановив, що заявники мали намір провести свою демонстрацію «біля огорожі». Проте в наданих сторонами документах до Суду не згадувалося про зазначену огорожу. По-друге, в ухвалі не йшлося про присутність заявників на засіданні, отже, вони не могли висловити жодних усних зауважень щодо проведення демонстрації біля огорожі. По-третє, на думку Суду, існувала різниця між проведенням

демонстрації біля будівлі та проведенням її біля огорожі, розташованої на відстані понад 100 метрів від відповідної адреси. З тексту рішення від 17.06.2015 не вбачалось, що заявникам було дозволено проводити демонстрацію лише біля огорожі. Відповідне обмеження було введено ухвалою від 26.06.2015. Таким чином, окружний адміністративний суд з власної ініціативи змінив суть рішення від 17.06.2015. В свою чергу, вищі суди не виправили таку ситуацію.

- **Відхилено як явно необґрунтовані скарги за ст. 11 Конвенції.** Суд визнав, що мало місце обмеження права заявників на свободу мирних зібрань. Таке втручання було передбачене Законом України «Про державну охорону органів державної влади України та посадових осіб» і переслідувало легітимну мету запобігання заворушенням або злочинам. При цьому, застосоване обмеження було пропорційним, оскільки заявники змогли публічно висловити свої погляди поблизу будівлі Адміністрації Президента України протягом кількох днів. При цьому, хоча громадськість зацікавлена у належному проведенні кримінальних розслідувань, конкретна тема демонстрації заявників мала обмежений суспільний інтерес.

Розмір сатисфакції: по 900 євро відшкодування моральної шкоди кожному заявнику, 500 євро відшкодування судових та інших витрат на рахунок представника заявників.

Ключові слова: зміна суті судового рішення при визначенні порядку його виконання, принцип юридичної визначеності

32. Гацько та Панов проти України (*Gatsko and Panov v. Ukraine*) від 12.03.2026, заява № 52709/13

Заявники, лідери політичної партії, повідомили про намір провести мирне зібрання 10.04.2013 біля резиденції Президента України в с. Нові Петрівці з метою привернення уваги до незадовільного стану дорожньої інфраструктури. 05.04.2013 за позовом сільської ради суд заборонив проведення зібрання, посилаючись на затверджений виконавчим комітетом сільської ради порядок організації та проведення мітингів, зібрань, вуличних ходів та демонстрацій у селі, а також з огляду на можливе перешкоджання дорожнім ремонтним роботам у відповідному місці.

Коли заявники прибули у визначену дату до резиденції (за їх твердженнями, щоб перевірити, чи дійсно там проводяться ремонтні роботи) їх затримали працівники міліції та доставили до відділку. Того ж дня районний суд визнав їх винними

у порушенні ст. 185 та ст. 185-1 Кодексу України про адміністративні правопорушення. Першого заявника було оштрафовано. Другого заявника також було оштрафовано, а наступного дня засуджено до семи діб адміністративного арешту за організацію демонстрації, проведення якої було заборонено. Згодом першого заявника також було засуджено до п'яти діб адміністративного арешту за повторне порушення порядку проведення мирних зібрань у зв'язку із спробою провести акцію на підтримку звільнення другого заявника.

- **Визнано порушення ст. 11 Конвенції.** Засуджуючи заявників до адміністративного арешту на підставі ст. 185-1 Кодексу України про адміністративні правопорушення, районний суд посилався на рішення суду від 05.04.2013 про заборону проведення мирного зібрання (щодо

другого заявника) та Постанову колишнього Президії Верховної Ради СРСР від 28.07.1988 (щодо першого заявника). Суд у справі [Черемський проти України](#) вже встановлював, що відповідні законодавчі положення не відповідали вимогам Конвенції щодо якості закону. Підстав відходити від такого висновку у цій справі не було, оскільки з часу подій у справі Черемський проти України до події у цій справі нове законодавство щодо

свободи зібрань не приймалося.

Розмір сатисфакції: по 4 500 євро відшкодування моральної шкоди кожному заявнику, 1 000 євро відшкодування судових та інших витрат на рахунок представника заявників.

Ключові слова: обмеження права на свободу мирних зібрань, якість закону

33. Ващенко та Третяк проти України (*Vashchenko and Tretyak v. Ukraine*) від 12.03.2026, заяви №№ 42489/16, 74213/17

У 2015 році Вищий адміністративний суд України залишив без змін рішення судів нижчих інстанцій, якими було задоволено позов першого заявника (судді) щодо стягнення заборгованості із заробітної плати за 2005–2006 рр., та відмовлено в частині вимог про компенсацію. Суди виходили з того, що відповідно до Закону України «Про судоустрій та статус суддів» розмір заробітної плати судді мав визначатися у відсотковому співвідношенні до заробітної плати Голови Верховного Суду України, яка у відповідний період була підвищена. У 2016 році Верховний Суд задовольнив заяву Державної судової адміністрації України про перегляд справи, скасував рішення судів нижчих інстанцій та повністю відхилив позов заявника.

У 2015 році Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ залишив без змін рішення судів нижчих інстанцій на користь другого заявника щодо поновлення на роботі, стягнення заборгованості із заробітної плати, компенсації за час вимушеного прогулу та відшкодування моральної шкоди. Суди визнали незаконним його звільнення у 2014 році новим проросійським керівництвом підприємства після встановлення контролю Російської Федерації над півостровом Крим.

У 2017 році Верховний Суд задовольнив заяву головного офісу підприємства в м. Київ про перегляд справи скасував рішення судів у частині поновлення на роботі та стягнення компенсації, зазначивши, що звільнення не мало юридичних наслідків, а тому він формально продовжував перебувати у трудових відносинах із підприємством, а невіплата компенсації була зумовлена наявністю форс-мажорних обставин, пов'язаних із тимчасовою окупацією території Автономної Республіки Крим.

• Суд нагадав, що на час подій процедура перегляду справ Верховним Судом на підставі виникнення розбіжності в судовій практиці, після оскаржуваного рішення, не була ефективним національним засобом юридичного захисту,

яким могли скористатися сторони, оскільки сама природа підстав, на яких її можна було вимагати, породжувала невизначеність.

- Остаточні рішення у справах заявників були скасовані в рамках процедури перегляду судових рішень Верховним Судом за заявами відповідачів на підставі судової практики вищих судів, яка сформувалася лише через чотири та п'ять місяців. Отже, відповідна судова практика була застосована до справ заявників ретроспективно, що було для них непередбачуваним і спричинило юридичну невизначеність.
- При цьому, скасування остаточних судових рішень у справах заявників не було обумовлено необхідністю виправлення судової помилки, яка мала справді фундаментальне значення для судової системи, або обставинами істотного та переконливого характеру. Йшлося про звичайне застосування правових положень, які на той час дозволяли ставити під сумнів остаточні та такі, що підлягають виконанню, судові рішення лише з тієї причини, що подальша судова практика вказувала на інше врегулювання питання.
- Таким чином, Суд дійшов висновку, що скасування остаточних судових рішень, ухвалених на користь заявників, у результаті перегляду Верховним Судом на підставі судової практики, прийнятої після їх постановлення, не відповідало принципу *res judicata*, тобто одному з елементів принципу юридичної визначеності.
- Отже, **мало місце порушення п. 1 ст. 6 Конвенції**.
- Крім того, внаслідок скасування Верховним Судом остаточних і обов'язкових до виконання судових рішень на користь заявників вони втратили або ризикували втратити грошові відшкодування повністю або частково. З огляду на висновки за п. 1 ст. 6 Конвенції, Суд вважав, що такий захід не був законним у розумінні Конвенції. Відповідно, **мало місце також порушення ст. 1 Протоколу № 1 до Конвенції**.

Розмір сатисфакції: 14 500 євро відшкодування *матеріальної шкоди* другому заявнику, по 4 700 євро відшкодування *моральної шкоди* та по 200 євро відшкодування *судових та інших витрат* кожному із заявників.

Ключові слова: принцип *res judicata*, принцип юридичної визначеності, скасування остаточних судових рішень на підставі пізнішої судової практики касаційного суду

34. Паливода проти України (*Palyvoda v. Ukraine*) від 26.03.2026, заява № 20901/19

У 2018 році трьох патрульних поліцейських було направлено до багатоквартирного будинку на повідомлення про порушення громадського порядку. Під час подальшого затримання одного з мешканців виникла сутичка.

Почувши шум, заявник, який має інвалідність і користувався ходунками, вийшов з квартири на сходовий прогін та підійшов до поліцейських, щоб дізнатися, що відбувається.

Заявник стверджував, що після того, як він спробував поговорити з поліцейськими, один із них ударив його ногою по нозі та штовхнув у плече, внаслідок чого він впав на підлогу сходового прогону. В темряві він не зміг ідентифікувати, хто саме з них його вдарив. На наступний день заявника госпіталізували з переломом стегна та гомілки.

За версією поліцейських, заявник, який, як видавалося, перебував у стані алкогольного сп'яніння, намагався перешкодити затриманню свого сусіда, перебив поліцейським прохід і зрештою впав на підлогу самостійно, без застосування будь-якої сили.

Прокуратура відкрила кримінальне провадження за фактом можливого зловживання посадовим становищем, однак у 2019 році розслідування було припинено через відсутність ознак злочину в діях поліцейських та закінчення встановленого законом строку досудового розслідування. Після оскарження постанови до суду, слідчий повторно закрити провадження з тих же підстав.

• **Визнано порушення ст. 3 Конвенції у процесуальному та матеріальному аспекті.**

Зокрема, Суд постановив, що розслідування стверджуваного жорстокого поводження поліцейських щодо заявника не було ефективним, а саме:

- 1) З трьох поліцейських, присутніх на місці події, було допитано лише двох, а з двох відеозаписів із натільних камер перевірено лише один;
- 2) Хоча відеозаписи вказували на те, що заявника штовхнув поліцейський, не було зроблено жодних спроб встановити його особу;

3) Національні органи не оцінили, чи було штовхання сумісним із законодавством, що регулювало застосування сили поліцією, та чи відповідали травми заявника його версії подій (падіння на підлогу, якому передувало удар ногою).

• Щодо матеріального аспекту Суд зазначив, що наявні у нього докази не дозволяли встановити поза розумним сумнівом, що травми заявника були наслідком жорстокого поводження з боку поліції, як ним стверджувалося. Ані з опису відеозапису, ані з результатів судово-медичної експертизи, неможливо було зробити висновок, чи дійсно заявника били ногою по нозі та чи могло таке застосування сили, навіть у поєднанні з подальшим падінням, спричинити травми заявника. Така невизначеність очевидно була наслідком неефективності розслідування.

• Водночас, сторони не заперечували, що на момент інциденту заявник мав обмежену рухливість і користувався допоміжним засобом для ходьби. За висновками слідчого, під час розмови заявника з поліцейською інший поліцейських взяв його за лікоть і штовхнув. Суд не вбачав, як поведінка заявника з огляду на його стан могли виправдати дії, що призвели до його удару об стіну та падіння на підлогу, навіть з урахуванням того, що він тримав поліцейську за руку, а сутичка відбулася посеред безладної ситуації в темному сходовому просторі. До того ж, заявник був у меншості відносно трьох підготовлених поліцейських. Тому Суд вважав вкрай сумнівним, що заявник становив будь-яку загрозу громадському порядку або що поліцейський вбачав будь-яку небезпеку, штовхаючи заявника.

• Таким чином, ступінь сили, застосованої проти заявника (особи з інвалідністю та зовнішніми ознаками обмеженої рухливості), яка не була суворо необхідною з огляду на його поведінку, порушила його людську гідність і, отже, суперечила ст. 3 Конвенції.

Розмір сатисфакції: 10 000 євро відшкодування *моральної шкоди*.

Ключові слова: гідність, ефективне розслідування

35. Шабратський та Шабратська проти України (*Shabratsky and Shabratska v. Ukraine*) від 26.03.2026, заява № 19234/18

На момент подій син заявників, Д.Ш., був командиром розвідувально-диверсійного загону у складі військового підрозділу «Айдар», що базувався в м. Лисичанськ та воював на сході України. Заявники стверджували, що Д.Ш. звинувачував своїх начальників, командирів роти та взводу у різних протиправних діях. Згідно зі свідченнями В.Т., знайомого Д.Ш., який також служив у підрозділі «Айдар», але в іншому місці, Д.Ш. розповів йому, що мав деяку конфіденційну, компрометуючу інформацію про своїх начальників, та хвилювався за своє життя.

У березні 2015 року Д.Ш. загинув на території, яку займав його військовий підрозділ. Зокрема, товариші по службі, з якими він ділив кімнату, стверджували, що того ранку Д.Ш. розбудив їх, вистріливши в стіну. Потім наказав їм стати до стіни та направив на них свою зброю. Коли один з них запитав, що відбувається, Д.Ш. вдарив його в обличчя лівою рукою, в якій тримав гранату. Згодом їм вдалося вийти з кімнати. Через деякий час пролунала серія пострілів та вибух гранати. Д.Ш. було знайдено мертвим у кімнаті. Він мав проникаюче вогнепальне поранення в голову та численні ушкодження від вибуху гранати, зокрема, його ліва рука була відірвана. Міська поліція під процесуальним керівництвом військового прокурора розпочала кримінальне провадження. У висновку судово-медичної експертизи зазначалося, що Д.Ш. помер від поєднаних вогнепальних та гранатних поранень, і не можна було виключати, що він сам завдав собі всі зазначені поранення. Розслідування кілька разів припиняли за відсутністю доказів вчинення кримінального правопорушення, а прокурори надавали численні вказівки щодо необхідності проведення низки слідчих дій. Досудове провадження триває.

• **Визнано порушення ст. 2 Конвенції** у процесуальному аспекті, оскільки національні органи не провели ефективного розслідування загибелі сина заявників, зокрема:

- 1) Розслідування насильницької смерті сина заявників триває вже понад десять років. Уряд не надав переконливих та правдоподібних підстав для виправдання тривалості провадження.
- 2) Розслідування фактично стояло на місці протягом перших трьох років, а слідчий ігнорував вказівки старшого прокурора навіть після того, як їх було повторено сім разів.

3) Клопотання заявників про вжиття певних відповідних слідчих заходів залишались без жодного реагування з 2016 до 2024 року.

4) Уряд посилався на проведення численних слідчих заходів. Однак, ефективність розслідування не можна оцінювати лише на підставі кількості складених протоколів, допитаних свідків або інших вжитих слідчих дій. Висновки розслідування повинні ґрунтуватися на ретельному, об'єктивному та неупередженому аналізі всіх відповідних елементів.

5) Під час розслідування не було встановлено низку важливих обставин смерті Д.Ш., а саме, чи був Д.Ш. фізично здатний вчинити самогубство. Висновки слідчого експерименту та судово-експертної експертизи вибухових речовин були досить суперечливими. Коментуючи вогнепальне поранення Д.Ш., судово-медичний експерт висловив думку, що потерпілий міг завдати його собі, перебуваючи у сидячому положенні. Було виключено, що Д.Ш. міг використати свою праву руку, щоб застрелитися. Водночас його ліва рука була відірвана вибухом гранати, тоді як саме в той момент, за словами експерта-вибухотехніка, Д.Ш. стояв. Крім того, хоча загиблому довелося б тримати гвинтівку правою рукою, навіть припускаючи, що він натиснув на спусковий гачок лівою рукою, на мазках з правої руки Д.Ш. не було виявлено слідів вибухових речовин або порохового нальоту. Також не узгоджувались припущення, що Д.Ш. натиснув на спусковий гачок гвинтівки лівою рукою, тримаючи гранату в тій самій руці одразу після витягання її чеки перед вибухом, з висновком, що спусковий гачок не перебував в епіцентрі вибуху. Крім того, не були з'ясовані суперечності у свідченнях свідків щодо кількості почутих пострілів, їхньої послідовності стосовно вибуху гранати та інтервалів між цими подіями.

• **Визнано порушення ст. 2 Конвенції** у матеріальному аспекті, оскільки органи влади не надали належне та переконливе пояснення смерті сина заявників, яка сталася, коли він перебував під їх контролем.

Розмір сатисфакції: 20 000 євро відшкодування моральної шкоди та 5 000 євро відшкодування судових та інших витрат другій заявниці (батько загиблого помер).

36. Мусіна та інші проти України (*Musina and others v. Ukraine*) від 26.03.2026, заява № 48419/16

У 2014 році А.М., якому на той час було 40 років, був призваний на військову службу після оголошення спеціальної військової мобілізації. У березні 2015 року було винесено наказ про звільнення А.М. зі служби, однак він залишився у військовій частині для завершення формальних процедур.

Через кілька днів патруль біль намету, приблизно за 20 метрів від центрального контрольно-пропускного пункту, виявив сильно п'яного солдата В.С., що лежав на землі зі зв'язаними верхніми та нижніми кінцівками. Після звільнення він пішов до казарми без будь-яких пояснень. Наступного дня рано вранці патруль виявив мертвого А.М. в тому самому наметі. Його зап'ястя були зв'язані за спиною двома пластиковими хомутами, ноги – шматком електричного кабелю до однієї зі стоек намету, а рот закритий клейкою стрічкою та кляпом.

Оскільки на момент смерті А.М. вже не вважався військовослужбовцем, розслідування його смерті було доручено місцевій поліції. Згідно свідчень деяких солдат, в тому числі В.С., вони випивали спиртні напої з неідентифікованими особами, однак з певного моменту не пам'ятали, що відбувалось далі. В матеріалах провадження зазначалось про відсутність ознак насильницької смерті. Згідно висновку судово-медичної експертизи смерть А.М. настала внаслідок гострої коронарної недостатності, ускладненої алкогольним сп'янінням. Експерт не встановив причинно-наслідкового зв'язку між зв'язуванням рук та ніг потерпілого та його смертю. Слідчий неодноразово закривав провадження за відсутністю ознак кримінального правопорушення.

• **Визнано порушення ст. 2 Конвенції** в процесуальному аспекті, оскільки національні органи влади не провели належного та ефективного розслідування обставин смерті А.М., зокрема:

1) Хоча кримінальне розслідування було розпочато без затримки, воно ґрунтувалося на припущенні про відсутність ознак насильницької смерті. Водночас обставини виявлення тіла А.М. (зі зв'язаними верхніми та нижніми кінцівками та заклеєним ротом) переконливо

свідчив про протилежне. Тобто національні органи не виконали свого обов'язку з'ясувати всі обставини смерті А.М., зокрема, насильства, якого він зазнав.

2) Розслідування було доручено місцевій поліції, тобто незалежному органу. Однак, поліція навряд чи могла досягти будь-якого значного прогресу у розслідуванні, оскільки військова частина відмовилася надати будь-яку інформацію про осіб, які перебували на території частини на момент смерті А.М.

3) Виконуючого обов'язки командира підрозділу допитали більше ніж через рік після подій. При цьому, він категорично заперечив, що знає щось з приводу смерті А.М. або підозрює когось, та виключив присутність сторонніх осіб на території військової частини.

4) Судово-медична цитологічна експертиза хомутів та кабелю, якими було зв'язано А.М., клейкої стрічки та кляпа, речовини під його нігтями та наручного годинника, знайденого поблизу намету, була проведена лише через понад дев'ять місяців після події. При цьому, її результати виявилися малоцінними для розслідування (не вдалося зібрати матеріал ДНК; клітини шкіри, знайдені під нігтями А.М., були непридатними для аналізу; через відсутність у розпорядженні експерта зразка крові А.М. було неможливо встановити, чи належала йому кров, знайдена на клейкій стрічці та кляпі).

5) Кримінальне розслідування тричі припинялося з однакових підстав. Прокурори скасовували відповідні постанови у зв'язку із серйозними недоліками у розслідуванні та невиконанням наданих слідчому вказівок.

• **Визнано порушення ст. 2 Конвенції** в матеріальному аспекті, оскільки органи влади не надали належне та переконливе пояснення смерті А.М., яка сталася, коли він перебував під їх контролем.

Розмір сатисфакції: по 10 000 євро відшкодування моральної шкоди кожному заявнику (родичам А.М.), 2 800 євро відшкодування судових та інших витрат на рахунок представника заявників.

Ключові слова: неефективне розслідування смерті

2. Ухвали щодо неприйнятності

37. Вовк проти України (*Vovk v. Ukraine*) від 13.01.2026, заява № 54353/20

У 2014 році Генеральна прокуратура України розпочала масштабне кримінальне розслідування щодо злочинів проти протестувальників. У межах розслідування у 2019 році правоохоронні органи отримали судові дозволи на прослуховування кабінету та телефону заявника, який був головою Окружного адміністративного суду м. Києва. Підставою стали підозри щодо його контактів із суддею, який ухвалював рішення під час протестів, та представниками органів влади. У результаті прослуховування було отримано значний масив аудіозаписів, які згодом стали основою для нових кримінальних проваджень щодо заявника та інших суддів відповідного суду.

У 2019 та 2020 роках після проведення обшуків у приміщенні суду Національне антикорупційне бюро України, з дозволу прокурора, оприлюднило інформацію з матеріалів розслідування, зокрема, аудіозаписи розмов та їх розшифрування, які супроводжувалися коментарями про причетність заявника та інших суддів до протиправної діяльності, зокрема, створення «злочинної організації» з метою встановлення контролю над судовою системою. У цьому зв'язку заявник подав заяви про вчинення кримінального правопорушення (порушення приватності та втручання у діяльність суддів).

В цей час у 2019 році відносно заявника було відкрито нове кримінальне провадження на основі матеріалів прослуховування, а у 2022 році обвинувальний акт направлено до Вищого антикорупційного суду. Розгляд справи триває. У 2025 році заявника звільнено з посади судді за дисциплінарне порушення.

Заявник скаржився, що слідчі органи завдали шкоди його репутації, опублікувавши матеріали розслідування, зокрема його особисті дані, таким чином, щоб створити враження, що він винен у вчиненні кримінальних правопорушень. Він також стверджував, що оскаржувані публікації та висунуті проти нього звинувачення мали приховані мотиви, а саме, дискредитацією його репутації, тиск на судову владу та прагнення продемонструвати ефективність Національного антикорупційного бюро України.

- ЄСПЛ відхилив скаргу заявника за п. 2 ст. 6 Конвенції та ст. 8 Конвенції у зв'язку

з невичерпанням національних засобів юридичного захисту.

- По-перше, Суд постановив, що кримінально-правовий засіб захисту, використаний заявником не був ефективним щодо його скарги. Зокрема, у цій справі не йшлося про витік інформації з кримінального провадження, де єдиним можливим засобом встановлення джерел такого витіку могло бути кримінальне розслідування. Навпаки, дозволи на оприлюднення матеріалів з кримінального провадження були видані відповідно до правил кримінального процесуального права, а оприлюднення було здійснено посадовими особами Національного антикорупційного бюро України відкрито та публічно. При цьому, дифамація в Україні не є кримінальним правопорушенням, а кримінально-правові норми, на які посилався заявник, не стосувалися стверджуваного порушення принципу презумпції невинуватості або дифамації.
- По-друге, відповідно до національної судової практики цивільний позов може бути ефективним у справах щодо незаконного розголошення інформації, навіть у контексті кримінального провадження, якщо це не потребує оцінки доказів у самій кримінальній справі. Суд вважав, що у цій справі така оцінка не була потрібна. Зокрема, йшлося не про оцінку доказової сили доказів, а про доцільність обсягу та способу їх оприлюднення, що супроводжувалося коментарями слідчого органу. Не применшуючи серйозності скарг заявника, Суд не вважав їх такими, що вимагали реагування у кримінально-правовій площині, та не вбачав підстав для відступу від висновків у справах [Рутіков проти України](#) та [Альперін проти України](#) (див. також [Бюлетень № 2/2024](#) та [Бюлетень № 4/2024](#)), або ж для сумнівів в ефективності цивільно-правового засобу захисту настільки, щоб звільнити заявника від обов'язку його використання.
- Водночас, заявник скористався не цивільним засобом юридичного захисту, а обрав кримінально-правовий засіб, який не міг забезпечити задоволення скарг, порушених перед Судом. У цьому зв'язку Суд нагадав, що

наявність лише сумнівів щодо перспектив успіху конкретного засобу юридичного захисту, який не є очевидно безперспективним, не є вагомою причиною для його невикористання.

- Крім того, дослідивши всі обставини справи, Суд **відхилив як явно необґрунтовану скаргу** заявника **за ст. 18 Конвенції**, оскільки заявник не надав достатніх доказів існування прихованих мотивів оскаржуваних публікацій. Серед іншого, на протипагу тверджень заявника, окремі факти (наприклад, можливий конфлікт інтересів чи критичні заяви посадовців) самі по собі не доводили саме прихованого мотиву публікацій. Не було встановлено зв'язку між оскаржуваними публікаціями та іншими кримінальними провадженнями, посилення заявника на інші

судові рішення або політичні висловлювання також не доводили зв'язку з його справою. При цьому, Суд зазначив, що існувала законна підстава для інформування суспільства про справу заявника, з огляду на суспільний інтерес до інформації про кримінальні провадження та функціонування судової системи. Крім того, підтримання доброчесності на державних посадах та запобігання корупції є інтересами, яким Рада Європи та Суд надають значної ваги.

- Щодо скарг заявника на саме кримінальне переслідування, Суд зазначив, що провадження все ще триває; заявник має можливість захищати свої права в національних судах. Відповідно, ця частина заяви до Суду також була відхилена як неприйнятна.

38. Іоппа та інші проти України (*Ioppa and others v. Ukraine*) від 20.01.2026, заяви №№ 73776/14, 973/15, 4407/15, 4412/15

Заявники є родичами осіб, які загинули внаслідок збиття пасажирського літака рейсу МН17 у липні 2014 року над територією на сході України, що на той момент перебувала під контролем підтримуваних Росією збройних формувань. Літак було уражено ракетою зенітно-ракетного комплексу «Бук», доставленого з території Росії. Обставини інциденту були детально розслідувані Спільною слідчою групою (JIT), а у 2022 році суд у Гаазі визнав винними кількох осіб, причетних до атаки.

Посилаючись на ст. 2 Конвенції, заявники стверджували, що українські органи влади не забезпечили захист життя їхніх родичів, оскільки не закрили повністю повітряний простір над зоною конфлікту. На момент трагедії Україна знала або повинна була знати про наявність у Росії озброєння, здатного вражати цивільні літаки. На думку заявників, така обізнаність мала ґрунтуватися на самому факті триваючого збройного конфлікту на сході країни та на історичному минулому України як члена Радянського Союзу, військовий арсенал якого згодом успадкувала Росія.

- ЄСПЛ **відхилив скарги** заявників **за ст. 2 Конвенції у зв'язку з невичерпанням національних засобів юридичного захисту**.

По-перше, Суд відхилив аргумент заявників щодо неефективності української правової системи в цілому. Зокрема, їх твердження недоступність для іноземців національних засобів юридичного захисту спростовувалося положеннями Конституції України та Кримінального процесуального кодексу України; заявники не намагалися довести, що вони стикалися з будь-

якими труднощами у доступі до національних засобів юридичного захисту в Україні.

Щодо тверджень про те, що українська правова система в цілому не ґрунтується на верховенстві права і не може забезпечити їм справедливого відшкодування з посиланням на рішення у справі *Волков проти України*, Суд зазначив, що у вказаній справі йшлося про серйозні недоліки у процедурі застосування заходів дисциплінарного впливу та у формування колегій Вищого адміністративного суду України. Проте Суд ніколи не робив висновку про те, що українська правова система в цілому є абсолютно неефективною та не здатною забезпечити перспективу успіху заявникам у захисті їх прав. У двох подібних справах щодо загибелі людей під час авіашоу (*Міхно проти України* та *Світлана Атаманюк та інші проти України*) Суд дійшов висновку, що Україна провела ефективне розслідування подій, а винні особи були засуджені.

- По-друге, з огляду на зобов'язання за ст. 2 Конвенції Україна розпочала кримінальне розслідування щодо збиття МН17 у день події, яке кваліфікувала як терористичний акт. Україна також розпочала розслідування з питань безпеки, яке згодом було делеговано Нідерландській раді з безпеки; Рада Безпеки Організації Об'єднаних Націй визнала зусилля та співпрацю України у проведенні міжнародного розслідування інциденту.
- По-третє, якщо заявники вважали, що сфера кримінального розслідування, проведеного Україною, була надмірно обмеженою, вони

могли звернутися до слідчих органів і висловити свої скарги щодо конкретних аспектів, які, на їх думку, потребували додаткової уваги. Проте вони цього не зробили.

- Заявники також мали можливість подати окрему кримінальну скаргу до правоохоронних органів відповідно до ст. 214 Кримінального процесуального кодексу України, а у разі відмови у відкритті провадження звернутися до слідчого судді зі скаргою за ст. 303 Кримінального процесуального кодексу України щодо зобов'язання правоохоронних органів розпочати слідство.
- Низка фактичних та технічних питань мали бути предметом саме національного розслідування (оцінка загроз у повітряному просторі України у липні 2014 року; використані типи зброї під час атак, належність рішень України щодо часткового закриття повітряного простору, характер та своєчасність військової інформації щодо наявності у озброєних формувань

комплексу «Бук-ТЕЛАР» тощо).

- При цьому, національним законодавством передбачається подання цивільного позову в рамках відповідного кримінального провадження проти підозрюваного або обвинуваченого (ефективність цього засобу підтверджувалася рішенням суду про присудження компенсації Міністерством оборони України за моральну шкоду одному із потерпілих в аварії під час авіашоу у 2002 році, на основі кримінального засудження офіцерів протиповітряної оборони, відповідальних за інцидент).
- Таким чином, Суд дійшов висновку, що правова система України передбачала належний кримінально-правовий засіб захисту, який дозволяв заявникам порушити та домогтися розгляду їхніх скарг та покладення відповідальності, а також заявити вимоги про відшкодування шкоди в межах кримінального провадження до звернення до Суду.

39. Сілі проти України (*Sili v. Ukraine*) від 22.01.2026, заява № 41980/18

Заявник, засуджений до довічного позбавлення свободи, скаржився на те, що адміністрація в'язниці всупереч національному законодавству, обмежила доступ ув'язнених до телефону лише одним дзвінком на чотири дні (за винятком вихідних та офіційних свят), при цьому, тривалість дзвінків була обмежена 15 хвилинами. Крім того, доступ до Інтернету був можливий лише зі спеціальної кімнати, яку потрібно було бронювати заздалегідь, а якість з'єднання була низькою.

- ЄСПЛ **відхилив як явно необґрунтовану скаргу** заявника за ст. 8 та ст.10 Конвенції. Суд нагадав, що ст. 8 Конвенції не можна тлумачити як таку, що гарантує ув'язненим право здійснювати телефонні дзвінки чи користуватися онлайн-ресурсами, якщо існують інші доступні та достатні засоби зв'язку із зовнішнім світом, такі як листування. Телефонні засоби, які надаються тюремною адміністрацією, з урахуванням звичайних та розумних умов тюремного життя, можуть підлягати законним обмеженням, наприклад, з огляду на їх

спільне використання з іншими ув'язненими та з міркувань підтримання правопорядку та запобігання злочинам. До того ж, ув'язнення неминуче передбачає низку обмежень щодо спілкування засуджених із зовнішнім світом, зокрема щодо їхньої можливості отримувати інформацію. Тому Суд зазначив, що ст. 10 Конвенції не накладає загальний обов'язок надавати засудженим доступ до Інтернету або до конкретних веб сайтів.

У справі заявника не йшлося про позбавлення можливості регулярно спілкуватися по телефону із зовнішнім світом або доступу до Інтернету. Його скарги зводилися до незначних незручностей, які не становили порушення його прав на повагу до приватного життя та на отримання й поширення інформації або поглядів.

Інші скарги заявника також відхилені.

Ключові слова: право засуджених на зв'язок із зовнішнім світом, обмеження засуджених мати доступ до телефону та інтернету

40. Оборжицький проти України (*Oborzhytsky v. Ukraine*) від 05.02.2026, заява № 2966/24

У 2022 році міський суд припинив провадження у справі за позовом заявника, оскільки він підлягав розгляду в порядку господарського судочинства. Рішення було підтримано вищими судами. Після

цього заявник подав клопотання про передачу його справи до господарського суду, посилаючись на ст. 256-1 Цивільного процесуального кодексу України. Суд відмовив у задоволенні клопотання з огляду на

тлумачення відповідної статті Верховним Судом.

- ЄСПЛ відхилив як явно необґрунтовану скаргу заявника за п. 1 ст. 6 Конвенції на обмеження доступу до суду. Зокрема, після того, як у 2024

році заявник в належному порядку звернувся до компетентного суду (Господарського суду Хмельницької області), його позов було розглянуто та прийнято рішення по суті.

41. Мулундкар проти України (*Mulundkar v. Ukraine*) від 12.02.2026, заява № 19395/24

Скарга стосувалася запланованої екстрадиції заявника, громадянина Індії, до Кувейту для відбування призначеного йому тюремного покарання за розтрату коштів роботодавця (ресторану).

- ЄСПЛ відхилив скаргу заявника за ст. 3 Конвенції як несумісну *ratione personae* з положеннями Конвенції у значенні п. 3 (а) ст. 35 Конвенції. Зокрема, у 2025 році у Кувейті кримінальну справу щодо заявника було

закрито за впливом строку давності. За таких обставин більше не існувало ані ймовірного, ані безпосереднього, ризику екстрадиції, а отже він більше не міг вважатися потерпілим можливого порушення ст. 3 Конвенції у зв'язку з ризиком зазнати забороненого поводження. Щодо підтримання заявником скарги в інтересах осіб в подібних ситуаціях, Суд зазначив, що не може розглядати скарги як *in abstracto*, так і *actio popularis* щодо невизначеної групи осіб.

42. Новіков проти України (*Novikov v. Ukraine*) від 12.02.2026, заява № 10749/16

- ЄСПЛ відхилив як явно необґрунтовану скаргу заявника за п. 3 ст. 5 Конвенції. Заявник перебував під вартою понад 15 місяців в рамках кримінального провадження за фактом розбійних нападів та крадіжок з проникненням у житло у складі злочинної групи. При цьому, кримінальне провадження дійсно затягнулося через втрату контролю над територією на сході України у 2014 році та необхідністю передачі справи до іншого суду. Однак, Суд не вбачав жодного підтвердження тверджень заявника про те, що єдиною причиною його тримання під вартою було надання органам влади часу для відновлення матеріалів справи. Національні суди продовжували розгляд кримінального

провадження та через розумні проміжки часу перевіряли підстави для подальшого тримання заявника під вартою часу. Відповідні ухвали містили низку обґрунтованих підстав, а ризик повторного вчинення злочину підтверджувався попередньою поведінкою заявника (попереднє засудження за крадіжки; здійснення іншого кримінального провадження за іншими злочинами). Зрештою, суди звільнили заявника, коли відповідні підстави більше не були актуальними (Разом з тим, заявника згодом було затримано за підозрою у вчиненні іншого злочину). З огляду на вказане, скарга за п. 5 ст. 5 Конвенції також підлягала відхиленню.

43. Воложанін та Знакован проти України (*Volozhanin and Znakovan v. Ukraine*) від 03.03.2026, заяви №№ 19951/21, 31160/21

Заявники скаржилися на неналежні умови тримання під вартою.

- ЄСПЛ відхилив скарги заявників за ст. 3 Конвенції у зв'язку із зловживанням правом на подання індивідуальної заяви в розумінні статті п. 3 (а) ст. 35 Конвенції. По-перше, Суд встановив, що заявники надали недостовірну інформацію щодо тривалості тримання під вартою. Зокрема, перший заявник перебував у Київському слідчому ізоляторі 3 місяці, а не 11 місяців, як стверджувалось. Другий заявник стверджував про тривале тримання під вартою в Вінницькій установі виконання

покарань з серпня 2018 року, в той час як відповідно до наданої Урядом документації він був переведений до іншої установи близько за місяць до дати звернення до Суду.

По-друге, тривалість тримання заявників під вартою мала ключове значення для оцінки відповідності умов тримання вимогам ст. 3 Конвенції та визначення розміру моральної шкоди. Зокрема, тривалість тримання першого заявника фактично була меншою на дев'ять місяців від стверджуваного строку.

Оцінюючи, чи була така поведінка у цій справі умисною, Суд, по-перше врахував, що заявники

не надали жодних пояснень з цього приводу. По-друге, заявників протягом усього розгляду Судом представляли професійні адвокати, від яких обґрунтовано очікується належна якість поданих матеріалів з огляду на професійні обов'язки та комерційні інтереси. На думку Суду, професійне представництво має зменшувати ймовірність простої помилки або недбалості, що виникають через брак юридичних знань або навичок складання документів. Якби Уряд не звернув увагу на невірне зазначення строків тримання під вартою, заявникам ймовірно були б присуджені значно більші суми справедливої сатисфакції. При цьому, адвокати заявників були добре обізнані та мали значний досвід ведення справ у Суді (один з них представляв сотні, а інший – десятки заявників, переважно у справах щодо неналежних умов тримання під вартою).

Справи такої категорії, що впливають із системної проблеми в Україні, створюють значне навантаження на здатність Суду ефективно здійснювати правосуддя, зважаючи на їхню велику кількість, а також на Уряд, який не повинен нести виключну відповідальність за забезпечення достовірності фактів у разі подання заявниками оманливої інформації – особливо з огляду на те, що, відповідно до своєї усталеної практики з цього

питання, Суд не вимагає систематично надавати зауваження у справах такого типу.

За таких обставин Суд значною мірою покладається на заявників та їхніх представників, очікуючи від них прояву високого рівня розсудливості та добросовісної співпраці на кожному етапі розгляду справи. Дозвіл заявникам та їхнім представникам зловживати великим обсягом поданих заяв та отримувати надмірну вигоду за рахунок державних коштів підірвав би авторитет та належне функціонування системи Конвенції.

Суд підкреслив, що заявник несе негативні наслідки, що впливають із поведінки його представника в Суді. Дії або бездіяльність з боку представника заявника неодноразово призводили до відхилення заяви як зловживання правом на подання індивідуальної заяви. У такому разі заявник, за необхідності, може звернутися до національних судів з позовом про відшкодування шкоди, спричиненої недбалістю його представника. Крім того, Суд нагадав про право виключити такого представника з проваджень перед ним відповідно до Правила 44D Регламенту Суду, якщо така поведінка є систематичною або іншим чином обтяжуючою. З огляду на вказані фактори Суд підтримав заперечення Уряду.

44. Бояров та інші проти України (*Boyarov and others v. Ukraine*) від 03.03.2026, заяви №№ 79083/17, 80554/17, 52246/18, 19640/19

У 2017 році Рада національної безпеки та оборони України (РНБО) ухвалила рішення про застосування санкцій до понад 400 фізичних та юридичних осіб у Росії, зокрема mail.ru, Yandex, «ВКонтакте» та «Однокласники». Санкції передбачали не лише економічні обмеження, а й припинення надання телекомунікаційних послуг зазначеним суб'єктам, що на практиці означало блокування доступу до відповідних веб сайтів з території України. Президент України підписав Указ про виконання рішення РНБО. Обмежувальні заходи продовжували двічі і вони залишаються чинними.

Перший заявник, громадянин Білорусь, який проживає в Україні, стверджував, що через блокування веб сайтів не міг користуватися своїми акаунтами з великою кількістю підписників та публікувати дописи в групах з критикою щодо російської влади. Вищий адміністративний суд України відхилив позов заявника, оскільки вказаний Указ Президента України безпосередньо не зачіпав його прав. Верховний Суд повернув його апеляційну скаргу без розгляду через несплату

судового збору.

Другий заявник з російським походженням, у якого були родичі в Росії, не мав облікових записів у заблокованих соціальних мережах, але стверджував, що використовував їх для отримання інформації та спілкування з родичами та друзями, а поштову службу – для листування з банком.

Третій заявник не пояснив, чи користувався він будь-якими з обмежених російських веб сайтів та яким чином.

Четвертий заявник, адвокат, мав особисті акаунти та електронну пошту на заблокованих Інтернет-ресурсах, які, як стверджувалося, використовував для особистих та професійних цілей, зокрема для поширення новин у сфері права та аналітичних матеріалів.

Вищий адміністративний суд України відмовив третьому та четвертому заявникам у відкритті провадження.

- **ЄСПЛ відхилив скаргу першого заявника за ст. 10 Конвенції у зв'язку з невичерпанням**

національних засобів юридичного захисту.

Перший заявник стверджував, що не мав жодного доходу і не міг сплатити судовий збір, однак не пояснив, як міг утримувати себе або оплачувати доступ до Інтернету. При цьому, Вищий адміністративний суд України відстрочив сплату судового збору у розмірі близько 16 євро, що не вважалось надмірною сумою; а інформацію про розмір судового збору за подання апеляційної скарги, яку Верховний Суд залишив без розгляду, перший заявник не надав. Відповідно, Суд не встановив, що першому заявнику несправедливо перешкодили у продовженні розгляду його справи.

- Розглядаючи скарги другого та третього заявників за ст. 10 Конвенції, Суд зазначив, що соціальні мережі широко поширені та стали не лише засобом приватного спілкування, а й майданчиком для отримання та обміну інформацією та іншим контентом, у тому числі з метою їх комерційного використання. Різноманітність соціальних мереж з різними цілями та функціональними можливостями дозволяє людям знаходити ті, що найбільше їм подобаються. Водночас, після входу на сторінку в соціальній мережі людина стикається з великою кількістю інформації та контенту в різних форматах і може раптово відчутти необхідність реагувати на цей контент різними способами. Проте, поширеність соціальних мереж та їх глибоке вкорінення в сучасному житті не означає, що втрата доступу до деяких із них автоматично дає право вважати себе потерпілим від порушення права на свободу вираження поглядів. Такий підхід суперечив би концепції права особи на подання індивідуальної заяви, що контрастує з ідеєю *actio popularis*, і відкрив би шлях для мільйонів потенційних заявників.
- Другий заявник не пояснив, як технічно він міг спілкуватися через заблоковані соціальні мережі, не маючи власного облікового запису. Вбачалося, що особи, які не були зареєстровані, не могли переглядати сторінку користувача чи здійснювати будь-які дії, отже, вони не могли бачити фотографії чи дописи, коментувати їх або писати повідомлення. Крім того, другий заявник не був журналістом чи активістом громадянського суспільства і не використовував відповідні ресурси для участі в дискусіях, що становлять суспільний інтерес. Він також не стверджував, що використовував ці мережі для отримання чи поширення будь-якої інформації з таких питань, зокрема у спілкуванні зі своїми родичами, або для підтримання культурних зв'язків із Росією як країною свого походження.

Другий заявник використовував відповідні ресурси лише для спілкування на суто приватні теми, а електронною адресою для спілкування з банком. Відповідно, його скарга не підпадала під поняття свободи вираження поглядів у значенні ст. 10 Конвенції.

- Цей висновок був *a fortiori* застосовний до третього заявника, який взагалі не надав детальної інформації про користування заблокованими вебсайтами, окрім твердження під час національного судового розгляду, що був їхнім користувачем.

Таким, чином **Суд відхилив скарги** другого та третього заявників **за ст. 10 Конвенції як неприйнятні *ratione personae*.**

- Щодо скарги четвертого заявника, Суд зазначив, що застосоване обмеження не становило повної заборони на доступ до Інтернету, але мало наслідком блокування доступу до особистих облікових записів та сторінок при підключенні з території України. З 2014 року Україна зіштовхнулася з викликами, безпрецедентними в історії Ради Європи. Війна сама по собі становить гостру та очевидну загрозу національній безпеці та громадському порядку. Вона вимагає швидкого прийняття широкого спектру заходів на різних рівнях, у різних секторах управління та на різних етапах конфлікту, з урахуванням особливостей сучасної війни. Збройний конфлікт між Росією та Україною у 2022 році переріс у повномасштабне вторгнення. У зв'язку з цим було не тільки майже неможливо підготуватися до певних безпрецедентних дій та подій, але й ситуація вимагала вжиття далекосяжних і, часом, жорстких заходів для забезпечення виживання нації. Зокрема, конфлікт характеризується широким використанням цифрової та інформаційної війни, а також засобів «м'якої сили». Використання Росією цих засобів було вивчено та визнано на національному та міжнародному рівнях. По всій Європі було вжито різних заходів, зокрема для протидії дезінформації та пропаганді, включаючи, як відправну точку, спростування дезінформації та пропаганди, введення заборон на в'їзд та санкцій, а також зміни у законодавстві про медіа.
- Відповідні Інтернет-ресурси, популярні в Україні, фактично перебували під контролем російського уряду та служб безпеки і тому становили загрозу як для приватного життя користувачів, так і для державної безпеки. Документально підтверджено, що «антиукраїнські» спільноти використовували

відповідні соціальні мережі; через них лунали заклики до повалення влади в країні або поширювалася інформація про місцезнаходження та склади підрозділів Збройних Сил України. Водночас, обмеження доступу до вебсайтів не було спрямовано безпосередньо на Інтернет-користувачів.

- При цьому, четвертий заявник продовжував користуватися заблокованими Інтернет-ресурсами у 2019 та 2020 роках і не стверджував, що це спричинило будь-які додаткові витрати чи вимагало додаткових зусиль. Україна не запроваджувала будь-які санкції за використання VPN чи інших технологій або за доступ до таких ресурсів. Хоча він стверджував, що використовував заблоковані соціальні мережі для просування себе як адвоката та правозахисника, він не вказав жодних деталей щодо кількості своєї аудиторії, переваги цих платформ порівняно з іншими методами комунікації чи щодо реального впливу обмежень

на його професійну діяльність, ділові зв'язки або доступ до опублікованих матеріалів, які, ймовірно, також існували в інших електронних форматах. Крім того, з огляду на тривалість обмежень він міг вжити заходів для забезпечення поступового переходу на інші платформи. Четвертий заявник не пояснив в чому полягала унікальність заблокованих платформ та чому їх використання було незамінним для реалізації його права на свободу вираження поглядів.

З огляду на вказане **Суд відхилив як явно необґрунтовану скаргу** четвертого заявника за ст. 10 Конвенції.

- Суд також визнав скарги другого та четвертого заявників за ст. 8 неприйнятними як несумісну *ratione personae* та явно необґрунтовану відповідно.

Ключові слова: блокування доступу до окремих вебсайтів, збройний конфлікт

45. Скрибка проти України (*Skrybka v. Ukraine*) від 05.03.2026, заява № 50631/15

Заявник отримував пенсію за віком і працював державним службовцем. Законом № 213-VIII від 02.03.2015 виплату пенсій пенсіонерам, які працювали державними службовцями, було призупинено до 31.12.2015, а також зменшено пенсії інших працюючих пенсіонерів на 15 %. Законом № 911-VIII від 24.12.2015 відповідні заходи було продовжено до 31.12.2016.

- ЄСПЛ відхилив **як явно необґрунтовану скаргу за ст. 1 Протоколу № 1 до Конвенції**. Зокрема, призупинення виплати пенсії заявнику з квітня по грудень 2015 року було передбачено законом. Такий захід був обумовлений інтересами економічної політики та фінансових труднощів, з якими зіштовхнулася держава у відповідний час. При цьому, заявник продовжував працювати державним службовцем і отримувати заробітну плату, яка перевищувала мінімальний

прожитковий мінімум. З огляду на широку свободурозсуду держави при збалансуванні прав в контексті економічної політики, застосований захід не був непропорційним відносно мети, що переслідувалась, або таким, що покладав на заявника надмірний тягар.

Суд також відхилив скарги щодо неможливості оскаржити закон про призупинення виплати пенсії в Конституційному Суді України або адміністративного суду, оскільки ст. 6 Конвенції права не гарантує такого права. Крім того, ст. 13 Конвенції не гарантує право на оскарження законів Договірної держави як таких у національному суді на тій підставі, що вони суперечать Конвенції або національним правовим нормам. Заявник не перебував у ситуації, подібній до ситуації пенсіонерів, які не були державними службовцями, відповідно, Суд відхилив його скаргу за ст. 14 Конвенції.

46. Нога проти України (*Noga v. Ukraine*) від 19.03.2026, заява № 45763/20

У 2008 році заявниця разом із трьома іншими особами придбала одну із земельних ділянок у компанії «Н.», яка раніше придбала їх у сільської ради поблизу м. Львова. У 2011 році місцевий прокурор порушив провадження в інтересах держави з метою повернення землі як такої, що належала до категорії лісових угідь першої

групи і могла бути відчужена лише Кабінетом Міністрів України. Заявниця подала зустрічний позов, стверджуючи, що Уряд не вжив заходів для запобігання передачі відповідних земель, а вона була їх добросовісною власницею. Суду трьох інстанцій задовільнили позов прокурора та відхилили зустрічний позов заявниці. В цей час компанію «Н.» було ліквідовано.

Заявниця подала позов до сільської ради та Кабінету Міністрів України про відшкодування шкоди. Суди відхилили вимоги заявниці, оскільки на відповідний час було чинним рішення суду про зобов'язання сільської ради продати відповідні землі компанії «Н.» відповідно до умов договору оренди, укладеного між ними. Суди зазначили, що заявниця мала звернутися із позовом до компанії «Н.».

- **ЄСПЛ відхилив як явно необґрунтовану скаргу заявниці за ст. 1 Протоколу № 1 до Конвенції.** Вилучення земельної ділянки становило втручання у право заявниці на мирне володіння майном, яке було передбачено ст. 388 Цивільного кодексу України та переслідувало легітимну мету повернення охоронюваних земель у державну власність. Оцінюючи пропорційність втручання, Суд взяв до уваги, що розпорядження спірною земельною ділянкою було предметом кількох судових проваджень приблизно в один і той самий період з 2004 по 2010 рік. Зокрема, рішенням від 2004 року сільську раду було зобов'язано продати землю компанії «Н.» (як передбачалося договором оренди між ними), а через три місяці рішення тієї самої ради про виділення землі для її оренди цій компанії були визнані недійсними. Ситуація навколо відповідних земель широко висвітлювалася як в місцевих, так і національних медіа. З аерофотознімків відповідної місцевості, вбачалось, що придбана заявницею земельна ділянка вкрита деревами і розташована посеред лісу. З огляду на сукупність усіх цих факторів

заявниця мала проявити особливу обачність перед підписанням договору купівлі-продажу. Вона знала або мала знати, що ділянка належала до особливої категорії земель, у зв'язку з чим існувала ймовірність визнання її права власності недійсним. При цьому, вона могла звернутися до органів влади для отримання детальної інформації або документів. Щодо посилання на відомості з Державного реєстру прав на нерухоме майно, Суд зауважив, що гарантії достовірності та повноти інформації в реєстрі були закріплені в законодавстві лише у 2010 та 2016 роках (порівняно з 2008 роком, коли вона придбала землю).

Крім того, ціна, сплачена заявницею за ділянку, була у кілька разів нижчою за її оціночну вартість; факт, який викликав серйозні сумніви щодо законності такої угоди та мав спонукати заявницю діяти більш обережно.

Заявниця також не повідомила, як використовувала ділянку, яку першочергово було виділено під забудову, та чи інвестувала у неї кошти.

За обставин справи Суд не вбачав свавільності у рішеннях національних судів щодо відмови у відшкодуванні шкоди державними органами. З урахуванням того, що заявниця не проявила необхідної обачності та свідомо прийняла ризики, пов'язані з придбанням спірної земельної ділянки, попри відсутність компенсації за вилучене майно, порушення справедливого балансу у цій справі не було.

47. Пятаченко проти України (*Pyatachenko v. Ukraine*) від 26.03.2026, заява № 55354/17

У 2017 році суд задовольнив позов заявника про продовження строку прийняття спадщини його брата, який помер на непідконтрольній Уряду території у 2014 році. Проте, рішення суду не могло стати остаточним, оскільки строк на апеляційне оскарження починав обчислюватися з моменту вручення рішення відповідачам, в той час як один із них, Алчевська міська рада, більше не функціонувала через захоплення сепаратистами.

Через два місяці після звернення заявника до Суду, Верховна Рада України ухвалила Закон № 2147-VIII, відповідно до якого сторони, остання відома адреса яких знаходилася в зоні проведення антитерористичної операції та які не мали офіційної електронної адреси, повинні бути повідомлені про судові рішення шляхом їх опублікування на офіційному вебсайті судових органів та в Єдиному

державному реєстрі судових рішень. У зв'язку з цим рішення у справі заявника було опубліковано на офіційному вебсайті судових органів і набрало законної сили 02.02.2018.

- **ЄСПЛ відхилив як явно необґрунтовану скаргу заявника за п. 1 ст. 6 Конвенції.** Внаслідок прийняття нового законодавства рішення у його справі набуло законної сили через вісім місяців після його винесення. Від заявника, якому надавав допомогу адвокат, можна було очікувати, що він стежитиме за законодавчими змінами, що стосуються його справи. Держава вжила всіх доступних їй заходів для організації своєї судової системи таким чином, щоб забезпечити ефективне здійснення прав заявника на практиці в його конкретній ситуації.

48. Тарасова проти України (*Tarasova v. Ukraine*) від 26.03.2026, заява № 59238/19

Заявниця володіла 1/2 квартири і мала переважне право викупу іншої частки. Співвласниця вирішила продати свою частку. У зв'язку з цим нотаріус надіслав два листи з відповідною інформацією рекомендованою поштою до Естонії, де заявниця проживає. На запит до поштового відділення було повідомлено, що листи зберігалися у місцевому відділенні в Естонії, а «адресат був поінформований про необхідність її отримання». Після цього співвласниця продала свою частку. Заявниця порушила цивільну справу з метою визнання договору купівлі-продажу недійсним та визнання її пріоритетного права на придбання частини квартири. Апеляційний суд, якого підтримав касаційний суд, відхилив позов заявниці та постановив, що нотаріус мав усі підстави для посвідчення оскаржуваного договору купівлі-продажу, оскільки заявниця була повідомлена про листи, однак не забрала їх. При цьому,

кореспонденцію було направлено на адресу, яку вона зазначала у різних документах як до, так і після продажу.

- ЄСПЛ відхилив **як явно необґрунтовану скаргу** заявниці **за ст. 1 Протоколу № 1 до Конвенції**. Заявниця не стверджувала, що держава не забезпечила належного правового регулювання або не вжила всіх необхідних запобіжних заходів для захисту права власності, а радше заявляла про несправедливість результату майнового спору в у її справі. Суд не вбачав, що висновки національних судів та тлумачення ними відповідного законодавства були свавільними або явно необґрунтованими. Водночас, заявниця мала можливість скористатися правом на змагальний процес, а її аргументи були ретельно розглянуті судами у трьох інстанціях.

II. Рішення Європейського суду з прав людини проти інших держав

за період 01.01.2026 – 31.03.2026

1. Йокушлу проти Туреччини (*Yokuşlu v. Türkiye*) від 06.01.2026, заява № 489/24

Заявник, професійний футболіст, виступав за футбольний клуб «Алтай», який грав у першій лізі Туреччини. У травні 2023 року адвокат заявника направив клубу офіційне повідомлення про те, що у разі невивлати заборгованості із заробітної плати контракт буде розірвано через 30 днів після отримання повідомлення. Хоча клуб погасив заборгованість у межах зазначеного строку, заявник не повідомив про це свого адвоката, який подав до Турецької футбольної федерації повідомлення про розірвання контракту.

Федерація зареєструвала повідомлення про розірвання контракту та скасувала реєстрацію заявника у клубі. Згодом адвокат заявника та клуб звернулися до федерації із проханням відкликати повідомлення про розірвання контракту як таке, що подане помилково. Однак Рада директорів федерації відхилила клопотання, а Арбітражний комітет відмовив у задоволенні заяви про скасування відповідного рішення.

- Суд визнав, що ст. 6 Конвенції була застосовною до обставин справи, оскільки провадження перед Арбітражним комітетом федерації безпосередньо впливало на контрактні права заявника та його можливість здійснювати професійну футбольну діяльність.
- У справі *Ali Rıza and others v. Turkey* Суд вже встановлював порушення ст. 6 Конвенції через структурну та інституційну залежність Арбітражного комітету від Ради директорів федерації, а також через відсутність достатніх гарантій захисту від зовнішнього впливу. Після цього держава запровадила законодавчі зміни до системи вирішення футбольних спорів. Таким чином, у цій справі Суд оцінював, чи забезпечили нові законодавчі положення достатній рівень незалежності та безсторонності Арбітражного комітету на практиці.
- Зокрема, Суд встановив, що у складі Конгресу та Ради директорів не відбулося жодних змін. Представники футбольних клубів, як і раніше, становили більшість у Конгресі, який обирає Раду директорів. Рада директорів продовжувала призначати членів Арбітражного комітету, хоча сам цей факт не був достатнім для того, щоб поставити під сумнів його неупередженість за об'єктивним критерієм. У конкретному контексті спорів, пов'язаних зі спортом, та процедур обов'язкового арбітражу вимоги щодо незалежності та відсутності надмірного впливу також повинні оцінюватися з урахуванням конкретної інституційної структури, в якій діяли

арбітражні трибунали. У цій справі не було ознак неправомірного політичного впливу на процедуру призначення членів Арбітражного комітету, а також доказів, що вони отримували вказівки чи зазнавали тиску з боку Ради директорів під час розгляду справи.

- Щодо гарантій незалежності Арбітражного комітету, законодавство після реформи передбачало чотирирічний строк повноважень членів комітету, незалежний від строку повноважень Ради директорів. Проте на практиці після обрання нового керівництва члени Арбітражного комітету подавали у відставку після публічних закликів президента федерації зробити це, хоча строк їх повноважень не закінчився. Після цього Рада директорів призначала нових членів комітету. Тобто відповідні законодавчі зміни не були ефективними для забезпечення незалежності та безсторонності на практиці.
- Що стосується складу Арбітражного комітету Суд позитивно відзначив підвищення професійних та етичних вимог до його членів, запровадження критеріїв відводу, обов'язку декларувати потенційні конфлікти інтересів перед вступом на посаду та урочисто підтверджувати зобов'язання уникати таких конфліктів протягом строку повноважень та виконувати обов'язків відповідно до принципів незалежності та неупередженості.
- В контексті імунітету членів Арбітражного комітету нове законодавство передбачало, що провадження проти них не можуть порушуватися провадження, за винятком випадків серйозної вини, таких як груба недбалість або грубе порушення службових обов'язків, що забезпечувало певний початковий рівень захисту. Водночас Суд зазначив, що на відміну від суддів, у разі серйозної вини яких провадження могло порушуватися лише проти держави, члени Арбітражного комітету залишалися особисто вразливими до судових проваджень. Крім того, законодавство не встановлювало чітких часових обмежень (щодо регресних вимог держави) та вичерпних підстав їхньої відповідальності. На думку Суду, це створювало ризик тривалої юридичної вразливості членів комітету, що, своєю чергою, послаблювало гарантії для забезпечення їхньої незалежності та безсторонності.
- Крім того, правила щодо відводу залишалися недосконалими. Член Арбітражного комітету

міг відмовитися від розгляду справи у разі конфлікту інтересів, тоді як законодавство не передбачало чіткої процедури розгляду заперечень сторін щодо незалежності чи неупередженості члена комітету, а також не визначало орган чи склад, уповноважений вирішувати такі питання. Суд визнав цю прогалину суттєвим недоліком нової правової бази.

- З огляду на вказане вбачалось, що попри певні позитивні зміни, реформа не усунула ключових проблем, виявлених у справі *Ali Rıza and others v. Turkey*.

Отже, у справі заявника **мало місце порушення права заявника на незалежний та безсторонній суд за п. 1 ст. 6 Конвенції**.

- Водночас, Суд відхилив скаргу заявника за ст. 8 Конвенції як несумісну *ratione materiae* з положеннями Конвенції у значенні п. 3 (а) ст. 35. Ситуація заявника виникла також через

те, що заявник своєчасно не повідомив свого адвоката про здійснену клубом виплату. Суд підкреслив, що наслідки оскаржуваного рішення обмежувалися контрактними відносинами заявника лише з одним футбольним клубом і не вплинули на його професійну кар'єру загалом чи можливість заробляти на життя, зокрема шляхом укладення контракту з іншим клубом, що він фактично і зробив. Труднощі, на які скаржився заявник, не були прямими наслідками рішення, а радше результатом його власних професійних виборів та зовнішніх обставин, що не залежали від Арбітражного комітету. Крім того, не було надано жодних доказів того, що репутація заявника або його соціальні зв'язки зазнали серйозного негативного впливу.

Ключові слова: незалежний та безсторонній суд, відсутність належних гарантій для забезпечення незалежності Арбітражного комітету футбольної федерації, незастосовність статті 8 Конвенції

2. Феррієрі та Бонассіса проти Італії (*Ferrieri and Bonassisa v. Italy*) від 08.01.2026, заяви №№ 40607/19, 34583/20

У 2019 та 2020 році заявники отримали повідомлення від банків про запити податкового органу із вимогою надати детальну інформацію про їхні рахунки та фінансові операції 2016–2017 та інші пов'язані дані. Банки повідомили клієнтів, що зобов'язані надати відповідні дані відповідно до чинного законодавства. Підставою для збору інформації були рішення керівників податкової служби, ухвалені на основі національних нормативних актів, які дозволяють податковим органам отримувати банківські дані безпосередньо від фінансових установ.

Заявники скаржилися за ст. 8 Конвенції щодо надмірно широких повноважень, наданих законодавством органам влади, а також щодо відсутності достатніх процесуальних гарантій, здатних захистити їх від будь-яких зловживань чи свавілля, зокрема щодо відсутності попереднього (*ex ante*) та/або подальшого (*ex post*) судового або незалежного перегляду оскаржуваних заходів.

- У цій справі отримання доступу до банківських даних заявників становила втручання в їхнє право на повагу до приватного життя за ст. 8 Конвенції.
- Водночас Суд вже постановляв, що банківські дані, тобто суто фінансова інформація, не передбачає передачу інтимних подробиць або даних, тісно пов'язаних з особистістю, і не потребує посиленого захисту, а отже,

держави мають широкий простір для розсуду в цій сфері. Державні органи мають право отримувати доступ і навіть розкривати, в рамках формалізованих процедур, банківські реквізити з метою оцінки того, чи виконала особа свої податкові зобов'язання, та вжити за потреби необхідних юридичних заходів. У цьому контексті подальший судовий перегляд може забезпечити достатній захист, якщо процедура перегляду на попередньому етапі поставила б під загрозу мету розслідування (перевірки) або таємного спостереження.

- У цій справі оскаржувані заходи були передбачені двома декретами, які надавали податковим органам доступ до банківських даних для виконання покладених на них завдань. Водночас, ці акти не достатньою мірою визначали межі повноважень. Одне лише посилення на необхідність перевірки дотримання платниками податків своїх податкових зобов'язань фактично надавало податковим органам необмежені повноваження, оскільки не було врегульовано питання щодо критеріїв доцільності застосування таких заходів та визначення обсягу інформації, яка могла бути витребувана. Разом з тим, деякі додаткові критерії були встановлені адміністративними циркулярами. Вони передбачали, що дозвіл мав бути обґрунтований та визначали категорії платників податків,

стосовно яких могли проводитися перевірки банківських даних (а саме щодо осіб, які: повністю або майже повністю ухилялися від сплати податків; не вели бухгалтерського обліку або вели бухгалтерський облік, що очевидно був недостовірним; здійснювали операції з імпорту та експорту; виписали та/або використовували рахунки-фактури за неіснуючі операції; фінансові можливості яких явно суперечили задекларованим доходам). При цьому, такі заходи мали застосовуватися лише, якщо інші засоби перевірки дотримання податкових зобов'язань виявилися неефективними, на основі аналізу доходів та витрат платника податків, а також за наявності істотних розбіжностей у податковій декларації та, як правило, після початку податково розслідування.

- Проте на практиці вказані критерії не забезпечували належного обмеження дискреції податкових органів. Відповідно до практики касаційного суду дозвіл не повинен був містити обґрунтування (тобто фактично податкові органи не мали мотивувати свої рішення і тим самим демонструвати дотримання відповідних критеріїв).
- За таких обставин правова база не відповідала вимозі щодо якості закону у розумінні ст. 8 Конвенції.
- Що стосується процесуальних гарантій, Суд зазначив, що ст. 8 Конвенції не гарантує всім особам, які потенційно можуть бути залучені до таких справ, в тому числі зацікавленого платника податків, право на попереднє повідомлення про законні податкові перевірки або обмін податковою інформацією. Відповідний висновок не впливає також з права Європейського Союзу в тлумаченні Суду Європейського Союзу.
- Разом з тим, міркування ефективності у сфері оподаткування та необхідність не ставити під загрозу мету оскаржуваних заходів можуть виправдовувати відсутність попереднього судового чи незалежного контролю. Однак, у

такому разі мають існувати інші ефективні та належні гарантії проти зловживань та свавілля, зокрема подальший незалежний або судовий контроль.

- Суд дійшов висновку, що подання скарги до податкових судів не становило ефективного *ex post* засобу юридичного захисту, оскільки: 1) згідно судової практики дозвіл на доступ до банківських даних не мав обов'язково містити обґрунтування; 2) такий дозвіл вважався підготовчим актом та не підлягав окремому оскарженню; лише у разі подальшого ухвалення податкового рішення-повідомлення, яке ґрунтувалось на даних, отриманих за допомогою цього дозволу; 3) порушення при наданні дозволу не обов'язково впливало на дійсність податкового рішення-повідомлення; 4) податкове рішення-повідомлення могло бути видано через роки, що не відповідало вимозі доступу до ефективного засобу юридичного захисту у розумний строк.
- Щодо звернення до цивільних судів, Уряд не довів ефективність такого засобу юридичного захисту, оскільки не продемонстрував наявності відповідної усталеної судової практики та не навів жодного прикладу у подібних справах.
- Стосовно скарги до Органу захисту прав платників податків Суд зауважив, що такий орган не ухвалював обов'язкових рішень, а лише надав рекомендації податковим органам. Відповідно, таких засіб захисту також не був ефективним.
- Відтак, оскаржувані заходи не були піддані ефективному *ex post* судовому або незалежному контролю.
- За всіх вказаних обставин, втручання у права заявників не було здійснено згідно із законом, що **становило порушення ст. 8 Конвенції**.

Ключові слова: персональні дані, банківські дані, якість закону, обґрунтованість адміністративних рішень

3. Кайя проти Бельгії (*Kaya v. Belgium*) від 22.01.2026, заява № 10089/18

У 2010 році працівник прокуратури (аудитор у трудових справах) Д.М. висунув заявнику обвинувачення у шахрайстві у сфері соціального забезпечення під час управління агентством з працевлаштування. Суд під головуванням судді А.Б. визнав заявника винним за всіма пунктами обвинувачення та призначив покарання у вигляді одного року позбавлення свободи та штрафу.

У той час як тривало апеляційне провадження, в щоденній газеті було опубліковано статтю з коментарями Д.М. щодо заявника, із зазначенням його імені та назви компанії.

Апеляційний суд частково виправдав заявника, визнавши, що його право на справедливий судовий розгляд було безповоротно порушено через упереджені коментарі працівника прокуратури у пресі.

Касаційний суд скасував відповідне рішення та направив справу на новий розгляд, оскільки факт порушення працівником прокуратури права обвинуваченого на презумпцію невинуватості не вказував на неможливість продовження кримінального провадження. Після перегляду справи апеляційний суд визнав заявника винним за всіма пунктами обвинувачення та постановив, що порушення його прав на презумпцію невинуватості та на справедливий судовий розгляд не було.

Пізніше касаційний суд у складі п'яти суддів, серед яких був суддя А.Б., частково скасував рішення, але відхилив доводи щодо порушення права заявника на презумпцію невинуватості.

- Суд наголосив на важливості дотримання обов'язку стриманості та розсудливості, який покладається на суддів та прокурорів, у тому числі на працівників прокуратури. Хоча останні не зобов'язані дотримуватися принципів незалежності та безсторонності у значенні п. 1 ст. 6 Конвенції, вони, тим не менш, зобов'язані виявляти обережність при публічному висловленні своїх поглядів поза межами судової зали щодо кримінальної справи, що розглядається, з метою дотримання презумпції невинуватості, гарантованої п. 2 ст. 6 Конвенції. Презумпція невинуватості продовжує застосовуватися на стадії апеляційного розгляду в повному обсязі, незважаючи на засудження особи судом першої інстанції.
- У цьому контексті слід розрізняти заяви, які відображають переконання у винуватості особи, та заяви, які обмежуються описом підозри.
- У цій справі працівник прокуратури не обмежився лише наданням пресі інформації про кримінальну справу, а висловив певні думки щодо заявника, зокрема, описав його, без нюансів та застережень, як «нечесного шахрая, який знає всі хитрощі цієї справи». Це, безсумнівно, було дуже негативною особистою думкою. На думку Суду, такі висловлювання спонукали громадськість вважати заявника винним в той час, як розгляд справи не завершився. Крім того, коментарі закінчувалися реченням, згідно з яким ймовірність того, що держава колись отримає від заявника гроші, є «практично нульовою». Така заява була спірною та могла тлумачитися неоднозначно.
- З огляду на вказане Суд **встановив порушення права заявника на презумпцію невинуватості за п. 2 ст. 6 Конвенції**.

- Крім того, особливість цієї скарги полягала в тому, що суддя (А.Б.) взяв участь у розгляді справи заявника спочатку як суддя суду першої інстанції, а згодом як суддя касаційного суду.
- Суд вперше розглядав таку ситуацію у кримінальній справі. Заявник не оскаржував безсторонність судді за суб'єктивним критерієм. Щодо об'єктивного критерію Суд зазначив, що суддя А.Б. явно відіграв важливу роль у судах відповідних інстанцій, які ухвалили несприятливі для заявника рішення. При цьому, незважаючи на здійснення специфічного контролю, касаційний суд також мав визначити «обґрунтованість» («bien-fondé») кримінального обвинувачення у кримінальній справі у значенні ст. 6 Конвенції. Зазначений термін стосується не лише обґрунтованості обвинувачення за фактом, а й його обґрунтованості з точки зору права.
- Уряд не заперечував, що національне законодавство забороняло поєднання різних судових функцій, а в касаційному суді не існувало внутрішнього механізму нагляду, здатного запобігти участі судді у розгляді тієї самої справи або надати сторонам можливість дізнатися про попередню участь конкретного судді у ній. У цьому зв'язку Суд вказав, що держава зобов'язана організувати свою судову систему таким чином, щоб забезпечити ефективно здійснення прав, гарантованих ст. 6 Конвенції, зокрема права на неупереджений суд.
- Суд також зазначив, що проміжок часу у понад сім років між участю А.Б. у цій справі в першій та касаційній інстанціях не був достатнім для розвіювання сумнівів щодо його безсторонності.
- За цих обставин Суд дійшов висновку, що участь судді А.Б. у розгляді справи в касаційному суді могла викликати обґрунтовані сумніви щодо його безсторонності за об'єктивним критерієм і, отже, могла поставити під сумнів безсторонність самого касаційного суду при розгляді скарги заявника з питань права.
- Відповідно, **мало місце порушення п. 1 ст. 6 Конвенції**.

Ключові слова: висловлення працівником прокуратури щодо вини заявника до вироку, небезсторонність суду, стриманість працівників прокуратури

4. Дж. С. проти Словаччини (*J.S. v. Slovakia*) від 22.01.2026, заява № 35767/23

У 2014 році поліція висунула чоловіку заявниці, Т., обвинувачення у нападі на дружину та погрозах убивством, вчинених напередодні. Згодом в межах другого кримінального провадження йому було інкриміновано домашнє насильство щодо дружини, яке тривало з вересня 2012 року.

Т. було визнано винним за першим епізодом та засуджено до восьми місяців позбавлення волі. Після його звільнення суд відхилив клопотання прокурора про залишення його під вартою в рамках другого провадження, однак виніс заборонний припис на контакти з дружиною та дітьми та наблизитися до них.

У межах другого провадження було допитано заявницю, її чоловіка та 17 інших свідків, в тому числі дітей подружжя, а також отримано висновки психологічних та психіатричних експертиз. Зрештою Т. обвинувачено у неодноразових словесних та фізичних нападах на свою дружину в стані алкогольного сп'яніння (серед іншого, це включало ляпаси, задушення, удари ногами, образи, контроль, перевірка одягу та мобільного телефону, примушування залишатися вдома та вступати в статеві зносини). Справу розглянуто у трьох колах провадження, щоразу суди виправдовували Т.

- Суд нагадав, що домашнє насильство не розглядається як таке, що обмежується виключно фактом фізичного насильства, а охоплює також психологічне насильство, переслідування, погрози та страх перед подальшими нападами. Обов'язок провести ефективно розслідування всіх випадків домашнього насильства є невід'ємним елементом зобов'язань держави за ст. 3 Конвенції.
- У справі заявниці поліція збрала значний обсяг доказів та оперативно висунула Т. обвинувачення. Водночас Суд виявив низку недоліків у підході національних судів.
- Попри детальний опис доказів, районний суд підійшов до їх оцінки формально та без урахування специфіки домашнього насильства. Суд не проаналізував справу крізь призму гендерно-зумовленого насильства і не здійснив контекстуальної оцінки достовірності показань.
- Зокрема, основною підставою для виправдання Т. стало те, що жоден зі свідків не підтвердив, що він поведився так, як було описано в обвинувальному акті. Проте численні докази свідчили про протилежне.

- Так, в ході розслідування діти заявниці розповіли про насильницьку поведінку свого батька, свідками якої вони були та від якої самі страждали. Родичі та сусіди, батьки Т. та лікуючий психіатр заявниці свідчили, що бачили травми на її тілі. Психіатр відзначив наявність у неї страху перед чоловіком, а експерт-психолог був переконаний, що вона понад рік зазнавала насильства та примусового контролю, страждала від синдрому побитої жінки (*battered woman syndrome*) та мала посттравматичний стресовий розлад.
- Проте, суд дійшов висновку, що висновок експерта спростовувався заявами вчителів дітей, які зазначили, що не помічали ознак насильства щодо дітей, хоча їхні свідчення жодним чином не стосувалися самої заявниці. При цьому, суд не врахував експертні висновки щодо самого Т., які свідчили про його емоційну нестабільність, схильність до агресивної поведінки та алкогольної залежності, а також не надав значення неодноразовим заявам заявниці про страх перед ним. Фактично суд надав перевагу показанням свідків, які лише зазначили, що їм нічого не було відомо про події.
- Крім того, суд не пояснив, чому той факт, що Т. визнав, що час від часу бив та ображав заявницю, не було враховано як обтяжуюча обставина, принаймні щодо менш тяжкого злочину, пов'язаного із небезпечно та загрозливою поведінкою. Натомість цей факт був використаний як підстава для відхилення обвинувачень з огляду на взаємний характер насильницької поведінки подружжя. На думку Суду, це свідчило про відсутність гендерно-чутливого підходу при розгляді справи.
- Крім того, були проігноровані контекстуальні елементи, такі як попередня історія, постійний тенденція та динаміка насильства Т. щодо заявниці. Суд наголосив, що у справах про домашнє насильство відсутність оцінки взаємопов'язаних інцидентів, що підпадають під ту саму схему агресивної поведінки, є ігноруванням обов'язку держави за Конвенцією забезпечити ретельний судовий розгляд таких справ.
- Крім того, виправдувальні вироки першої інстанції двічі скасовувалися, а після першого рішення минуло майже п'ять років до ухвалення нового вироку, який фактично повторював попереднє обґрунтування. Загалом розгляд справи у судах тривав понад сім років, що

поставило заявницю у стан невизначеності та змусило її неодноразово переживати травматичні події під час трьох повторних судових розглядів. Це спричинило їй додаткові страждання та розчарування, яких можна було б уникнути за умови ефективного та оперативного застосування механізмів кримінального права.

- За вказаних обставин Суд **визнав порушення ст. 3 Конвенції**.
- Водночас, вказані висновки Суду не свідчили про дискримінаційне ставлення з боку органів

влади або систематичне применшення чи неналежне реагування на випадки щодо жінок у Словаччині. Оскільки заявниця не довела наявності ознак дискримінації щодо неї з боку органів влади, Суд визнав явно необґрунтованою її скаргу за ст. 14 Конвенції у поєднанні зі ст. 3 та ст. 8 Конвенції.

Розмір сатисфакції: 16 000 євро відшкодування моральної шкоди.

Ключові слова: ефективне розслідування, домашнє насильство, оцінка доказів

5. Моравец проти Польщі (*Morawiec v. Poland*) від 05.02.2026, заява № 46238/20

Заявниця є суддею з тридцятирічним стажем та голова Асоціації суддів «Теміс» з 2018 року. Під її головуванням асоціація брала активну участь у публічній дискусії щодо реорганізації судової системи.

У 2017 році міністр юстиції звільнив заявницю з посади голови окружного суду, заявивши у прес-релізі, що вона не забезпечила належного нагляду за адміністративною діяльністю суду. Заявниця подала цивільний позов проти держави, вимагаючи вибачень за зміст прес-релізу, який, на її думку, завдав шкоди її репутації. Окружний суд задовольнив її позов. Оскарження рішення було безуспішним, а міністра зобов'язано опублікувати вибачення та сплатити певну суму на благодійність.

У 2020 році прокурор звернувся до дисциплінарної палати Верховного Суду із клопотанням про зняття імунітету із заявниці для притягнення її до кримінальної відповідальності за зловживання службовим становищем, розтрату коштів та хабарництво. Прокурор стверджував, що вона отримала мобільний телефон від підсудного у кримінальній справі в обмін на винесення рішення на його користь, а також державні кошти за написання звіту, якого насправді ніколи не писала.

Суддя Дисциплінарної палати Верховного Суду зняв імунітет заявниці, відсторонив її від виконання обов'язків судді та зменшив заробітну плату на 50%. Однак Дисциплінарна палата у складі трьох суддів скасувала відповідне рішення. Колегія визнала, що докази, надані прокурором, були недостатніми для обґрунтування обвинувачень, проте відхилила скарги заявниці щодо того, що Дисциплінарна палата не була «судом, встановленим законом». Згодом заявниця відновила роботу на посаді судді.

На підтримку заявниці публічно висловили свою підтримку низка організацій, суддівських асоціацій та суддів, в тому числі Суду Європейського Союзу.

- Суд застосував сформульований Великою Палатою у справі *Guðmundur Andri Ástráðsson v. Iceland* тест з трьох критеріїв та підтвердив висновки, яких дійшов у попередніх справах щодо Польщі (*Reczkowicz v. Poland*, *Juszczyszyn v. Poland*, *Tuleya v. Poland*, див. також *Бюлетень № 3/2023*), про те, що Дисциплінарна палата Верховного Суду не відповідала критерію «суду, встановленого законом». Її судді були призначені за рекомендацією переутвореної Національної ради правосуддя із явним порушенням польського національного законодавства, настільки серйозним, що воно поставило під сумнів легітимність та незалежність цього органу в цілому. Отже, мало **місце порушення п. 1 ст. 6 Конвенції** щодо права на незалежний та безсторонній суд, встановлений законом.

- Суд також зазначив, що Суд Європейського Союзу у рішенні від 18.12. 2025 у справі *Commission v. Poland* (C-448/23) встановив, що навіть Конституційний Суд Польщі не відповідав вимогам незалежного суду.

- Розглядаючи скаргу заявниці за ст. 8 Конвенції, Суд зазначив, що причини, які лежали в основі оскаржуваних заходів (скасування імунітету, пов'язане з цим відсторонення її від виконання обов'язків судді та зменшення заробітної плати) були пов'язані виключно з виконанням заявницею своїх професійних обов'язків. У зв'язку з цим Суд застосував підхід, заснований на наслідках для приватного життя (сформульований у справі *Denisov v. Ukraine*). Відповідно до цього підходу, вирішальним є не лише те, чи мало місце втручання у професійну діяльність, а й те, чи були наслідки такого втручання достатньо серйозними, щоб вплинути на будь-який з елементів приватного життя особи, а саме: (i) близьке оточення,

- (ii) можливості налагоджувати та розвивати стосунки з іншими особами, або (iii) репутацію.
- Суд встановив, що, по-перше, заявниця була позбавлена можливості здійснювати професійну діяльність протягом 238 днів, досить значного періоду для будь-якого фахівця, і особливо для судді, чия ідентичність і соціальний статус тісно пов'язані з посадою. По-друге, вона зазнала серйозної шкоди своїй професійній репутації, оскільки її, досвідченого суддю у кримінальних справах, публічно обвинувачували у вчиненні кримінальних правопорушень під час виконання посадових обов'язків. Очевидно, що така ситуація ставила під сумнів її доброчесність, компетентність та професіоналізм. По-третє, вжиті заходи негативно вплинули на її здатність встановлювати та підтримувати соціальні зв'язки.
 - З огляду на сукупність цих обставин Суд дійшов висновку, що оскаржувані заходи істотно вплинули на приватне життя заявниці, а, отже, підпадали під дію ст. 8 Конвенції. Водночас, рішення про зняття імунітету, відсторонення від здійснення посадових обов'язків та зменшення заробітної плати було ухвалено органом, який не міг вважатися «судом» для цілей Конвенції, попри пряму вимогу ст.181 та ч. 2 ст. 180 Конституції Польщі щодо ухвалення таких рішень саме судом.
 - Відповідно, оскаржуване втручання не могло вважатися законним у розумінні ст. 8 Конвенції, оскільки не ґрунтувалося на законі, який забезпечував належні гарантії проти свавілля. Отже, що **мало місце порушення ст. 8 Конвенції**.
 - **Щодо скарги за ст. 10 Конвенції** Суд встановив наявність *prima facie* доказів причинно-наслідкового зв'язку між заходами, застосованими до заявниці, та реалізацією нею свободи вираження поглядів. Суд взяв до уваги наступні обставини: 1) заявниця була однією з найактивніших критиків судової реформи; 2) прокурори, які порушили справу, перебували в ієрархічному підпорядкуванні Генеральному прокурору, який одночасно обіймав посаду Міністра юстиції, тобто посадової особи, відставки якої вимагала очолюваної заявницею асоціація; 3) дисциплінарна палата у складі трьох суддів визнала обвинувачення необґрунтованими. За вказаних обставин, на думку Суду, існували підстави вважати, що дії органів влади були прихованою санкцією за реалізацію заявницею права на свободу вираження поглядів (*a disguised sanction*, покарання, представлене під іншим виглядом).
 - Крім того, низка доказів свідчила, що громадськість також сприймала існування такого причинно-наслідкового зв'язку, особливо з огляду на те, що оскаржувані заходи були застосовані після задоволення цивільного позову заявниці проти Міністра юстиції.
 - Посилаючись на рішення у справі [Żurek v. Poland](#), Суд підкреслив, що право суддів на свободу вираження поглядів щодо питань, що стосуються функціонування системи правосуддя, може перетворитися на обов'язок висловлюватися на захист верховенства права та судової незалежності, коли ці фундаментальні цінності опиняються під загрозою.
 - З огляду на обставини справи, вжиті владою заходи можна було охарактеризувати як стратегію, спрямовану на залякування (або навіть придушення голосу) заявниці у зв'язку з поглядами, які вона висловлювала на захист верховенства права та судової незалежності. Оскаржувані заходи, безумовно, мали охолоджуючий ефект не лише на неї, але також на інших суддів.
 - Таким чином, Суд дійшов висновку, що втручання у право заявниці не було передбачене законом і не переслідувало жодної з легітимних цілей, на які посилався Уряд. Отже, **мало місце порушення ст. 10 Конвенції**.
- Розмір сатисфакції: 21 000 євро відшкодування моральної шкоди.
- Ключові слова: зняття імунітету та відсторонення судді від виконання обов'язків дисциплінарною палатою, істотний вплив дисциплінарних заходів на приватне життя заявниці, застосування «прихованої санкції» до заявниці за відкрити та активну критику судової реформи

6. Грін Альянс проти Болгарії (*Green Alliance v. Bulgaria*) від 17.02.2026, заява № 6580/22

Відповідно до нормативних актів, прийнятих у 2008 році та змінених у 2018 році, Державне агентство національної безпеки Болгарії могло направляти «агентів під прикриттям» у приватні організації або серед представників «вільних професій» для здійснення розвідувальної та контррозвідувальної діяльності в інтересах національної безпеки. Завдання таких агентів визначалися керівником Агентства в кожному окремому випадку. Вони приховували лише те, що працюють на Агентство, але не мали права використовувати методи або обладнання для таємного спостереження, затримувати, обшукувати чи допитувати людей, а також застосовувати вогнепальну зброю чи фізичну силу. Тобто за законодавством вони відрізнялися від таємних агентів.

Організація-заявник звернулася до суду з вимогою перегляду зазначене законодавство, стверджуючи, що за відсутності ефективних гарантій щодо використання агентів під прикриттям створювала ризик зловживань та непропорційного втручання у права, захищені ст. 8 Конвенції. Верховний адміністративний суд відхилив позов.

- Суд наголосив, що будь-яка система таємного спостереження має містити ефективні гарантії (особливо механізми перегляду та нагляду), які можуть захистити від властивого їй ризику свавілля та зловживання та обмежити втручання в права, захищені ст. 8 Конвенції, лише тим, що є необхідним у демократичному суспільстві.
- Загальні принципи щодо таємного спостереження є однаково застосовні до ситуацій, коли секретність спостереження досягається за допомогою заходів, розрахованих на приховування того, що співрозмовник об'єкта спостереження, який інакше був би відкритим, насправді є оперативним співробітником, який використовує або маніпулює своїм становищем чи зв'язками для отримання інформації в інтересах органів влади. Втручання, пов'язане з використанням таких «агентів під прикриттям», не обов'язково є менш інтенсивним, ніж перехоплення комунікацій, оскільки вони також можуть отримувати доступ до змісту комунікацій об'єкта спостереження. Вирішальним фактором для оцінки того, який рівень гарантій є необхідним щодо конкретної методики спостереження, є ступінь втручання

у права, передбачені ст. 8 Конвенції, який вона передбачає, а не її технічне визначення. Проте конкретні вимоги, що випливають із цих принципів, можуть потребувати коригування з урахуванням відмінностей між втручанням, пов'язаним із використанням «агента під прикриттям», та ступенем втручання, пов'язаним з іншими методами таємного спостереження, такими як перехоплення комунікацій.

- Положення 2008 року щодо використання «агентів під прикриттям» та зміни до них 2018 року були офіційно опубліковані, а, отже, доступними. Водночас Суд дійшов висновку, що вони не забезпечували мінімальних гарантій проти свавілля та зловживань, передбачених ст. 8 Конвенції, у таких аспектах:
 - 1) Широко визначені підстави та сфери, в яких могли бути задіяні «агенти під прикриттям», у поєднанні зі способом прийняття рішення про їх залучення, створювали ризик свавілля та зловживань. Теоретично під таким наглядом могла опитинися будь-яка особа або приватна організація в Болгарії, що становило значне втручання у права на приватність особи, включаючи можливий стримуючий ефект на громадську участь. Проблемою була не сама широта потенційної сфери діяльності таких агентів, а відсутність будь-якого ефективного незалежного контролю за можливим свавіллям.
 - 2) Не було встановлено жодних часових обмежень щодо використання «агента під прикриттям». Таким чином, теоретично таких агентів можна було залучати на невизначений термін – доти, доки Агентство вважало, що існує «доведена оперативна необхідність».
 - 3) Процедура залучення таких агентів, як видавалося, не могла гарантувати, що їх використовуватимуть лише тоді, коли це «необхідно в демократичному суспільстві». Хоча законодавство вимагало наявності «доведеної оперативної необхідності», а така необхідність існувала, якщо статутні завдання Агентства не можна було виконати іншим чином, воно не містило жодних вказівок щодо факторів, які керівник Агентства повинен враховувати під час оцінки цих питань. Отже, не було жодних гарантій, що «агенти під прикриттям» будуть залучатися лише тоді, коли це справді необхідно та пропорційно в кожному конкретному випадку. Крім того, не було чіткої вимоги належно фіксувати результати оцінки

цих питань для подальшого ефективного контролю (перевірки) залучення «агента під прикриттям».

- 4) Не існувало механізмів ефективного нагляду за використанням або роботою «агентів під прикриттям», що могло призвести до свавілля та зловживань, а також до корупції або зловживання владою з боку самих агентів.
 - 5) Законодавство не передбачало ефективних засобів юридичного захисту в зв'язку з незаконним або необґрунтованим залученням «агентів під прикриттям».
- Суд також зазначив про відсутність у законодавстві положень щодо повідомлення про використання «агента під прикриттям» та неможливості для осіб, яких це могло стосуватися, отримати інформацію про використання таких агентів. Хоча це само по собі не обов'язково було проблематичним (оскільки розкриття такої інформації в багатьох випадках неминуче давало б підказки щодо особи або навіть фактично розкривало агента), така ситуація обмежувала можливості осіб скористатися засобами юридичного захисту.
 - Крім того, в нормативних актах не містилося жодних положень щодо зберігання, доступу, вивчення, використання, передачі та знищення

даних, отриманих за допомогою «агентів під прикриттям». Натомість положення законодавства відносно детально регулювали всі відповідні аспекти щодо даних, отриманих із застосуванням «спеціальних засобів спостереження». При цьому, у зв'язку з наявністю в них певних прогалин, Суд вже раніше доходив висновку про можливість зловживання такими даними в цілях, які мали мало спільного із легітимною метою їх збирання.

- Хоча не було доказів того, що всі зазначені недоліки правового регулювання мали фактичний вплив на використання «агентів під прикриттям» у Болгарії, з огляду на таємний характер таких заходів і відсутність публічно доступної інформації, відсутності доказів свавілля чи зловживань не можна було надавати вирішального значення.
- Таким чином, Суд дійшов висновку, що національні положення щодо «агентів під прикриттям» не відповідали вимозі щодо якості закону і не могли обмежити втручання у права, захищені ст. 8 Конвенції, яке спричиняє використання таких агентів, лише тим, що є необхідним у демократичному суспільстві.
- Отже, Суд **визнав порушення ст. 8 Конвенції**.

Ключові слова: якість закону, мінімальні гарантії проти свавілля, агенти під прикриттям

7. В.Н. та інші проти Швеції (*V.N. and others v. Sweden*) від 19.02.2026, заява № 42101/23

Заявники – подружжя та їх двоє дітей, громадяни Азербайджану. У 2013 році вони прибули сім'єю до Швеції та звернулися із заявами про надання притулку. Вони зазначали, що семирічна донька (третя заявниця), страждала на тяжке серцеве захворювання, перенесла операції в Україні та мала кардіостимулятор, який потребував обслуговування (згодом його було замінено у Швеції). Органи влади відмовили у наданні притулку та постановили депортувати їх, оскільки необхідна медична допомога була недоступною в Азербайджані, а родина мала тісні зв'язки з країною походження.

Проте заявники продовжували незаконно перебувати у Швеції. Коли наказ про депортацію втратив чинність, вони подали нові заяви про надання притулку. При цьому, на початку 2020 року у дружини (другої заявниці) діагностували рак шийки матки. Вона та діти отримали дозволи на тимчасове проживання.

Однак, чоловіку (першому заявнику) було

відмовлено. Органи влади визнали, що він становив загрозу громадському порядку та безпеці в Швеції з огляду його докладні розповіді під час допитів про тяжкі злочини, скоєні в Азербайджані. Його неодноразово затримували з метою виконання рішення про депортацію. Він подав заяви про зупинення виконання рішення разом з медичними довідками, які засвідчували погіршення стану здоров'я дружини та її очікувано «короткий термін життя». Міграційне агентство відмовило у задоволенні цих заяв. У червні 2024 року друга заявниця померла.

- Суд повторив, що ст. 8 Конвенції не покладає на держави загального обов'язку поважати вибір подружжя щодо країни проживання або надавати дозвіл на об'єднання сім'ї на своїй території. Імміграційний контроль є легітимною метою для обмеження права на повагу до сімейного життя у значенні ст. 8 Конвенції. Імміграційний контроль служить загальним інтересам економічного добробуту країни, а

державі зазвичай надається широка свобода розсуду у цій сфері.

- Оцінюючи сімейні обставини заявників, Суд врахував, що дружина першого заявника дійсно мала тяжке онкологічне захворювання, однак станом на листопад та грудень 2023 року, коли органи влади відмовили йому у призупиненні депортації, її очікувана тривалість життя не була обмежена двома чи кількома місяцями (в медичних довідках зазначалось про «короткий термін життя»). Надання паліативного лікування було підтверджене лише медичною документацією від березня 2024 року.
- Щодо доньки (третьої заявниці) не було доведено, що її благополуччя було під загрозою. На відповідний час вона майже досягла повноліття, шведські органи влади дбали про її здоров'я, у неї були мати та дорослий брат, від фінансової підтримки якого вона залежала; батько не був її опікуном.
- При цьому, Суд не залишив поза увагою також імміграційну поведінку заявників. Після остаточної відмови у наданні притулку у 2015 році вони не виконали рішення про депортацію та залишалися у Швеції нелегально. Чоловік, за винятком періоду повернення до Азербайджану у 2016–2017 роках, перебував у країні з 2013 року, в тому числі під час смерті дружини.
- Найважливішим Суд вважав те, що органи влади визнали чоловіка загрозою громадському

порядку та безпеці. Це ґрунтувалося на його власних детальних і послідовних поясненнях під час чотирьох допитів, у яких він описував участь у тяжких злочинах в Азербайджані, зокрема катуваннях, насильстві, викраденнях, вимаганні та погрозах під час роботи у приватній компанії. Крім того, була наявна інформація про приховування ним паспорта та подання підроблених документів.

- У цьому зв'язку Суд зазначив, що загальновизнано, що держави можуть відхилити заявку на в'їзд та проживання членів сім'ї з міркувань громадської безпеки. Характер та тяжкість скоєних правопорушень є релевантними критеріями для застосування при обґрунтуванні висилки іноземців.
- За обставин справи Суд дійшов висновку, що органи влади дотрималися справедливого балансу між інтересами заявників та інтересами держави щодо контролю за імміграцією та не перевищили межі наданої їм свободи розсуду, відмовивши (першому заявнику) у видачі дозволу на проживання та не зупинивши наказу про депортацію.

Отже, порушення ст. 8 Конвенції щодо першого, другої та третьої заявників не було.

Ключові слова: право на повагу до сімейного життя, дозвіл на проживання, національна безпека, депортація

8. Тішкіна проти Болгарії (*Tishkina v. Bulgaria*) від 03.03.2026, заява № 4711/20

У 1995 році мати заявниці придбала будинок у районі, де раніше велася гірничо-діяльність (підземна шахта працювала з 1906 по 1962 рік). У 2003 році державній гірничодобувній компанії, яку згодом було приватизовано, було надано концесію на підземний видобуток вугілля на площі приблизно 14 000 га, що охоплювала все місто.

Водночас, з кінці 1990-х років у відповідному районі розпочався незаконний дрібний видобуток вугілля приватними особами та посилювався після землетрусу у 2012 року, який спричинив утворення тріщин у ґрунті та оголив відносно неглибокі поклади вугілля.

З 2010 року заявниця та її мати спостерігали, як групи осіб заходили у тунелі, які пролягали під їхнім будинком, часто чули голоси та звуки кирок, які іноді супроводжувалися вібраціями. Мати заявниці подала численні скарги до міських органів влади, гірничодобувної компанії, поліції, омбудсмена та парламенту. Після смерті матері

заявниця успадкувала будинок, який згодом через підземні роботи та зсув ґрунту став непридатним для ремонту та проживання.

Заявниця подала цивільний позов проти міської ради, однак суди першої та апеляційної інстанцій відхилили його на тій підставі, що обов'язки мера відповідно до Закону про підземні ресурси не поширювалися на території, що підпадали під дію гірничої концесії.

- Суд зазначив, що ст. 1 Протоколу № 1 до Конвенції покладає на державу не лише негативні зобов'язання утримуватися від втручання у право власності, а й позитивні зобов'язання щодо забезпечення ефективного захисту майна. У цій справі пошкодження будинку заявниці було спричинене незаконним видобутком вугілля приватними особами, які діяли поза межами будь-якого правового регулювання. У зв'язку з цим Суд розглянув, чи вжили органи влади достатніх та своєчасних

заходів для запобігання пошкодження майну заявниці внаслідок незаконної діяльності таких осіб.

- По-перше, Суд встановив, що держава не здійснила належної комплексної оцінки масштабів незаконного видобутку вугілля та його наслідків. Суду було надано фрагментарну інформацію про кількість осіб, залучених до незаконної діяльності (згідно звіту поліції – до 200 осіб, згідно повідомлень медіа – до 400 осіб), а також матеріали геологічного дослідження території, яке було проведено лише у 2015 році, коли будинок заявниці вже зазнав непоправних ушкоджень.
- По-друге, заходи, які вживалися державними органами, були недостатніми та неефективними. Поліція періодично проводила окремі перевірки, короткочасно арештовувала деяких правопорушників та здійснювала інформаційні кампанії. Мер міста накладав незначні штрафи. Органи прокуратури, в свою чергу, відмовилися висувати обвинувачення у крадіжці залученим особам, зважаючи на низьку вартість видобутого вугілля. Водночас, Суд визнав, що єдиними реальними заходами, вжитими з метою припинення незаконної діяльності в районі будинку заявниці та захисту майна, були спроби гірничодобувної компанії засипати тунелі ґрунтом. Однак, компанія визнавала, що без підтримки державних органів ефективно вирішити проблему неможливо. Загалом відповідні заходи не зупинили незаконний видобуток; тунелі щоразу відкривалися (розривалися) повторно.
- По-третє, належної координації між органами влади не було. Між міською владою, поліцією, міністерством економіки та іншими органами велося активне листування щодо необхідності реагування на незаконний видобуток вугілля, однак жоден орган фактично не визнав себе відповідальним за комплексне вирішення проблеми. Загалом не було чіткого розмежування компетенції між органами влади у цій сфері. При цьому, окремі заходи органи влади вжили надто пізно. Наприклад, постійний контроль за входами до тунелів було організовано лише у 2015 році, а кримінальну

відповідальність за незаконний видобуток підземних ресурсів запроваджено у 2017 році.

- Суд також відхилив аргументи Уряду про те, що пошкодження будинку могли бути спричинені землетрусом у 2015 році і до того часу не було потреби вживати жодних заходів. У цьому контексті Суд зазначив, що заявниця ще у 2013 році переїхала до квартири в іншому районі через потенційну небезпеку перебування в будинку (широкі тріщини в стінах, покошені віконниці тощо), а у 2014 році група мешканців відповідного району подала скарги до місцевих органів щодо незаконного видобутку, що свідчило про охоплення проблемою значно ширшого кола осіб. Крім того, під час національного провадження було встановлено причинно-наслідковий зв'язок між шкодою майну заявниці та незаконним видобутком вугілля. При цьому, заявниця та її мати самотужки не могли протидіяти діяльності численних груп, причетних до незаконного видобутку, однак неодноразово зверталися до органів влади зі скаргами. Щодо аргументу Уряду про страхування майна, навряд вони могли передбачити ризики, пов'язані з незаконним видобутком вугілля.
- Водночас, Суд визнав складність ситуації в місті після початку незаконного видобутку вугілля, а також економічні, організаційні, фінансові та соціальні виклики, з якими зіштовхнулися органи влади при вирішенні проблеми. Проте навіть за таких обставин органи влади були зобов'язані вжити принаймні певних реальних заходів, навіть якщо спочатку знадобився б розумний проміжок часу для пошуку релевантних рішень. Оскільки таких заходів вжито не було, держава не забезпечила справедливого балансу між загальним інтересом суспільства та індивідуальними правами заявниці.

Отже, **мало місце порушення ст. 1 Протоколу № 1 до Конвенції**.

Розмір сатисфакції: 20 000 євро відшкодування *матеріальної шкоди* та 5 112 євро відшкодування *моральної шкоди*.

Ключові слова: право на мирне володіння майном, позитивні зобов'язання, незаконний видобуток вугілля

9. Петров проти Республіки Молдова (*Petrov v. The Republic Of Moldova*) від 05.03.2026, заява № 38066/18

Заявник відбував покарання у вигляді позбавлення волі за вбивство. Він скаржився на

неформальну ієрархію ув'язнених, що існувала у в'язницях Молдови. Система базувалася на трьох

«кастах»: касті на вершині неформальної ієрархії, середній касті (до якої належала переважна більшість ув'язнених) та «найнижчій касті», так званих «ізгоях».

Заявник стверджував, що у 2009 році його перевели до групи «ізгоїв» і через цей статус він зазнавав обмежень, принизливого поводження та примусової праці. Зокрема, ув'язненим-«ізгоям» заборонялося торкатися ув'язнених з інших каст під загрозою фізичного насильства; вони мусили ходити якомога ближче до стін та огорож; їх постійно проганяли інші ув'язнені, які боялися, що їх торкнуться, внаслідок чого їх самих понизять у статусі. «Ізгоям» подавали їжу окремо, після всіх інших, а їхні тарілки ставили на підлогу; вони їли у своїх камерах в антисанітарних умовах. Крім того, лікарі оглядали їх останніми, і вони були змушені залишати кабінет, якщо туди заходив ув'язнений з вищої касті. Їм заборонялося відвідувати тюремну церкву, користуватися пральнею та спортзалом, а також брати участь у навчанні. Вони також мусили виконувати найнижчі та найважчі роботи, яких інші ув'язнені не мали виконувати: ремонтні роботи (перенесення важких вантажів); прибирання туалетів та вивезення сміттєвих баків і відходів у межах в'язниці. Замість них за таку роботу зарплату отримували інші ув'язнені. Заявник надав кілька неофіційних відеозаписів. Він стверджував, що неодноразово подавав скарги та звертався до різних компетентних органів, однак безрезультатно.

- Суд визнав встановленим, по-перше, що заявник належав до найнижчої «касти» неформальної ієрархії ув'язнених, а по-друге, що він дійсно зазнавав принаймні фізичної та соціальної ізоляції, відмови у доступі до певних основних ресурсів в'язниці та примусового виконання найнижчих робіт, що були нав'язані йому іншими ув'язненими через його статус «ізгоя».
- Дотримуючись підходу, використаному у справі [D v. Latvia](#) (див. також [Бюлетень № 1/2024](#)), Суд дійшов висновку, що, у поєднанні з примусом до виконання некваліфікованої роботи та відмовою у доступі до основних тюремних ресурсів, стигматизація та фізична й соціальна ізоляція, яких зазнав заявник, викликало у нього психологічні та фізичні страждання, які, безсумнівно, перевищували неминучий рівень страждань, властивий ув'язненню, навіть попри відсутність фізичного насильства. У такій ситуації заявник перебував протягом багатьох років. Відповідно, він зазнав такого, що принижує гідність поводження, яке досягло порогу серйозності, необхідного для застосування ст. 3 Конвенції у поєднанні зі ст. 14 Конвенції.

- Явище неформальних ієрархій серед ув'язнених було поширеним і добре задокументованим у в'язницях Молдови. Таким чином, державні органи, які неодноразово отримували від заявника повідомлення про його становище, не могли не знати про ризики, на які він наражався у цьому зв'язку. При цьому, вони не вжили жодних заходів для зменшення його вразливості. Ефективних механізмів для вирішення більш загальної проблеми неформальних ієрархій серед ув'язнених, як видавалось, не було.
- Суд встановив, що належність заявника до групи «ізгоїв» поставила його в інше становище порівняно з рештою ув'язнених. Такий статус впливав майже на всі аспекти його повсякденного життя у в'язниці і, отже, був нерозривно пов'язаний з його індивідуальною ситуацією та існуванням під час ув'язнення. Відповідно, факт його належності до «групи ізгоїв» поставив його в інше положення «за іншою ознакою» в розумінні ст. 14 Конвенції.
- Суд вважав, що в сучасному демократичному суспільстві, заснованому на повазі до людської гідності, відмінність у ставленні, зумовлена примусовою належністю до найнижчої «касти», члени якої були позбавлені людської гідності та визнання їхнього самого існування як людей, не могла бути об'єктивно виправданою.
- Поєднання вказаних факторів чітко демонструвало, що бездіяльність органів влади була не лише невдачею у захисті заявника від такого, що принижує гідність, поводження у в'язниці, а насправді толеруванням, або навіть схваленням, такого поводження, що відображало дискримінаційне ставлення до нього, мотивоване його статусом у неформальній ієрархії ув'язнених.
- Таким чином, держава не виконала свій обов'язок захистити заявника (без дискримінації) від забороненого Конвенцією поводження. Відповідно, **мало місце порушення ст. 3 Конвенції**.
- Суд також постановив, що було **порушено п. 2 ст. 4 Конвенції**. Суд визнав доведеним, що під час ув'язнення заявник виконував важкі та принизливі роботи (як описано вище), які для нього були обов'язковими через його статус «ізгоя» в неформальній ієрархії ув'язнених. Тюремна адміністрація знала про статус заявника і не могла не знати, що саме ув'язнені-«ізгої» зазвичай виконували такі роботи. Крім того, адміністрація, до обов'язків якої входив нагляд за ув'язненими, очевидно була обізнана про характер робіт, які виконував заявник. Таким чином, Суд дійшов висновку, що

відповідна праця була нав'язана заявнику за згоди тюремної адміністрації.

- Крім того, робота, яку виконував заявник, покладалася на нього відповідно до неформального «кодексу поведінки», а невиконання цього «кодексу» могло призвести до помсти з боку інших ув'язнених. Хоча заявник цього не стверджував, на думку Суду, існував реальний ризик фізичного насильства з боку інших ув'язнених або додаткового такого, що принижує гідність, поводження, у разі відмови виконувати надані завдання. Тобто заявник виконував роботу «під загрозою покарання і не з власної волі».
- Суд дійшов висновку, що виконувана заявника праця виходила за межі «нормальних» обмежень, пов'язаних із позбавленням волі, з огляду на те, що вона нав'язувалася заявнику з метою його покарання та принизити через належність до найнижчої «касти» у

неформальній ієрархії ув'язнених. Крім того, не було доведено, що фізично важка та низькокваліфікована робота відповідала стану його здоров'я та фізичним можливостям, а її розподіл між ув'язненими мав дискримінаційний характер і залежав від їхнього статусу у такій ієрархії.

- Таким чином, робота, яку виконував заявник, не могла вважатися «роботою, яку необхідно виконувати в ході звичайного ув'язнення», і, отже, вона не підпадала під дію п. 3 (а) ст. 4 Конвенції. Відповідно, вона становила «примусову або обов'язкову працю» у значенні п. 2 ст. 4 Конвенції. Проте, будучи повністю обізнаними про відповідну ситуацію, органи влади не вжили жодних заходів, щоб захистити заявника у цьому зв'язку.

Ключові слова: дискримінація, сегрегація, примусова праця в ув'язненні, неформальна ієрархія в ув'язненні, рабство

10. Манджані проти Албанії (*Manjani v. Albania*) від 10.03.2026, заява № 32283/23

У 2006 році, у віці 15 років, заявник був визнаний винним у крадіжці та засуджений до восьми місяців позбавлення волі. Оскільки він визнав свою вину, суспільна небезпечність та наслідки кримінального правопорушення були мінімальними (майно повернуто власнику), а також з огляду на його неповноліття та рівень освіти та необхідність продовження навчання у школі, суд відстрочив виконання покарання на три роки. Згідно з довідкою від 2017 року він вважався реабілітованим. Заявник навчався та працював юристом у приватному секторі, а з 2019 року обіймав посаду слідчого в прокуратурі.

У 2020 році Вища рада правосуддя відмовила йому у вступі до школи магістратів за програмою початкової підготовки для прокурорів у зв'язку з його судимістю. Оскарження рішення було безуспішним. Верховний Суд постановив, що законодавство мало на меті унеможливити роботу в системі правосуддя осіб, засуджених остаточним рішенням, якщо злочин мав серйозний характер, незалежно від реабілітації. Заборона була спрямована гарантувати доброчесність магістрата і пов'язана з характером злочину, а не з умовами та обставинами його вчинення.

- ЄСПЛ постановив, що відмова у зарахуванні заявника до школи магістратів на підставі погашеної судимості за злочин, вчинений у неповнолітньому віці, було втручанням у його право на повагу до приватного життя за ст. 8

Конвенції. Втручання переслідувало легітимні цілі, а саме захист національної безпеки, громадської безпеки та прав і свобод інших осіб.

- Щодо необхідності в демократичному суспільстві Суд зазначив, що прокурори, як і судді, зобов'язані дотримуватися високих стандартів доброчесності як під час виконання своїх професійних обов'язків, так і поза службою, щоб підтримувати довіру громадськості до доброчесності системи правосуддя. З цією метою держави можуть визначати загальні правила, що обмежують доступ до цих професій. Однак, в принципі, необхідна індивідуальна оцінка, особливо коли йдеться про релевантність правопорушень, вчинених у неповнолітньому віці.
- У справі заявника, по-перше, національні суди витлумачили законодавство таким чином, що факт реабілітації не тягне автоматичного скасування обмежень щодо доступу до професії, а вирішальним фактором був характер вчиненого злочину. На їхню думку, неповноліття заявника на момент вчинення правопорушення не могло переважати серйозний характер злочину. Обмеживши свою оцінку таким чином, суди не здійснили ґрунтового та індивідуального аналізу обставин, що мають значення для заборони на зарахування заявника до школи магістратів і, відповідно, кар'єри магістрата. Отже, вони не провели належного балансування

конкуруючих інтересів і не обґрунтували, чому заборона на зарахування заявника була пропорційною та сумісною з поняттям поваги до приватного життя.

- По-друге, суди не провели індивідуальної оцінки тяжкості конкретного злочину, вчиненого заявником – ненасильницький та імпульсивний характер правопорушення, який можна було розглядати як типовий акт підліткової делінквентності. Натомість, суди обмежилися загальним зауваженням про те, що крадіжка є тяжким умисним злочином.

Національні органи також не врахували особу (характеристики) заявника на момент подання ним заяви до школи магістратів, а також не оцінили, чи існували обґрунтовані підстави вважати, що у разі його зарахування на навчання та подальшого призначення на посаду прокурора він поводитиметься у спосіб, що може зашкодити авторитету прокуратури. При тому, що раніше його вже було визнано придатним для роботи слідчим у тій самій системі.

- До того ж, оскаржуваний захід був застосований на ранньому етапі професійної діяльності заявника і тому мав значний вплив з огляду на його тривалість.
- Підхід національних органів суперечив практиці Суду у справах, що стосуються втручання у приватне життя, в якій особлива увага приділяється віку (див. рішення у справі [Maslov v. Austria](#)). Якщо причиною втручання у приватне життя особи є правопорушення, вчинені в неповнолітньому віці, застосовується обов'язок враховувати найкращі інтереси дитини, що включає обов'язок сприяти її реінтеграції. Відповідні принципи були включені до Кодексу ювенального правосуддя Албанії, чинного на

час застосування оскаржуваного заходу до заявника.

- У справі [N.F. v. Russia](#), що стосувалася обробки та розкриття персональних даних про судимості та їх наслідків для приватного життя у контексті майбутнього працевлаштування, Суд постанови, що рівень втручання у приватне життя засуджених осіб, чиї судимості вже погашені, є особливо інтрузивним з огляду на їх соціальну реінтеграцію.
- Суд також послався на Рекомендації Комітету Міністрів Ради Європи № R (84) 10 щодо судимості та реабілітації засуджених осіб, згідно яких будь-яке використання відомостей про судимість поза контекстом кримінального судочинства може поставити під загрозу шанси засудженої особи на соціальну реінтеграцію і тому має бути обмежене «до мінімуму». Рекомендації Комітету Міністрів № R (87) 20 також закликають до впровадження комплексної політики, спрямованої на сприяння соціальній інтеграції молоді
- Нарешті, Суд в черговий раз наголосив, що реабілітація, тобто реінтеграція засудженої особи в суспільство, є необхідною в будь-якій спільноті, яка ставить людську гідність у центр своїх цінностей.
- Оскільки національні органи не врахували вік заявника, ставлячись до неповнолітніх і дорослих правопорушників однаково, та інших обставин справи в контексті зазначених міркувань, Суд дійшов висновку, що оскаржуваний захід був непропорційним.

Отже, **мало місце порушення ст. 8 Конвенції**.

Ключові слова: відмова у доступі до професії через судимість, підлітковий вік, підліткова злочинність, реінтеграція засуджених

11. Д.А. та Р.А. проти Об'єднаного Королівства ([D.A. and R.A. v. the United Kingdom](#)) від 17.03.2026, заява № 46692/19

У 2013 році Уряд прийняв підзаконні акти, якими було встановлено максимальний річний розмір соціальних виплат для домогосподарств у сумі 26 000 фунтів стерлінгів, за винятком домогосподарств, що склалися з однієї дорослої особи. Таке обмеження не застосовувалося до одиноких батьків, якщо вони працювали щонайменше 16 годин на тиждень. У 2016 році законодавство було змінено, зокрема в частині щодо найвищої межі соціальних виплат, водночас виняток для одиноких батьків було збережено.

У період з 2017 по 2019 року перша заявниця була одинокою матір'ю дитини (другої заявниці) віком до двох років і підпадала під дію обмеження соціальних виплат. Вона не мала права на безкоштовний догляд за дитиною протягом цього періоду, оскільки на той час держава забезпечувала безкоштовний догляд за всіма дітьми віком від трьох до чотирьох років та деякими дітьми віком два роки, але не за дітьми віком до двох років.

Заявниця разом з низкою інших осіб подала позов про дискримінацію, оскільки одиноким

батькам дітей до двох років складно працювати 16 годин на тиждень, необхідних для звільнення від обмеження розміру соціальної допомоги. Апеляційний суд та Верховний Суд встановили, що застосоване обмеження до розміру допомоги відносно такої категорії осіб не становило дискримінації відповідно до Конвенції.

- Суд визнав, що заявники мали «іншу ознаку» у значенні ст. 14 Конвенції, хоча обставини справи не стосувалися жодної з прямо перелічених у ній ознак дискримінації. Однак, він зазначив, що питання «ознаки» не розглядається ізольовано від інших аспектів перевірки наявності дискримінації.
- Суд встановив, що самотні батьки дітей віком до п'яти років, а особливо дітей віком до двох років, перебували у суттєво відмінній ситуації порівняно з іншими особами, на яких поширювалося обмеження соціальних виплат. Зокрема, самотнім батькам дітей віком до п'яти років (тобто дітей, які ще не навчалися за програмою обов'язкової повної денної форми навчання та які з огляду на свій юний вік були особливо залежними від своїх опікунів) було складніше працювати щонайменше 16 годин на тиждень ніж іншим самотнім батькам чи подружжям, діти яких вже навчалися. Такі труднощі були особливо відчутними у ситуації самотніх батьків дітей до двох років, оскільки на той момент вони не мали права на безкоштовний догляд за дитиною.
- Відповідно, Суд дійшов висновку, що заявники перебували у суттєво відмінній ситуації порівняно з більшістю осіб, на яких поширювалося переглянуте обмеження соціальних виплат. Той факт, що конкретний вплив цього обмеження на окреме домогосподарство залежав від низки обставин, не спростовував такого висновку. Попри подальше поступове розширення державою доступу до безкоштовного догляду за дітьми для працюючих батьків, непрацюючі батьки дітей до двох років і надалі не мали права на таку допомогу.
- Разом із тим Суд зазначив, що статус заявників не ґрунтувався на незмінних або вроджених характеристиках, а заявники не належали до груп, які історично зазнавали упередженого ставлення з тривалими наслідками, що призводило до їх соціальної ізоляції. У зв'язку з цим держава не була зобов'язана наводити «особливо вагомі підстави» для виправдання різного ставлення.
- Що стосується загальних заходів соціально-економічної політики, то державам, у принципі, надаються широкі межі розсуду. У контексті

ст. 1 Протоколу № 1 та ст. 8 Конвенції Суд вже зазначав, що загалом поважатиме вибір законодавця щодо політики у питаннях загальних заходів економічної або соціальної стратегії, якщо тільки цей вибір не є «очевидно позбавленим розумного обґрунтування» (див. рішення у справах *J.D. and A v. the United Kingdom* та *Savickis and Others v. Latvia*). Водночас стандарт «очевидно позбавленим розумного обґрунтування» може застосовуватися і поза контекстом коригувальних перехідних заходів, коли держава не зобов'язана наводити «дуже вагомі підстави» для виправдання різного ставлення або невжиття диференційованого підходу.

- Переглянутий ліміт виплат був предметом ретельного законодавчого та судового контролю на національному рівні (питання розглядалося двома палатами парламенту, з врахуванням позицій зацікавлених сторін щодо впливу лімітів допомоги на самотніх батьків з маленькими дітьми, а згодом Високим судом, апеляційним судом та колегією з семи суддів Верховного Суду). Під час парламентського розгляду запровадження відповідного обмеження активно обґрунтовувалося також посиленням на найкращі інтереси дітей.
- Суд дійшов висновку, що рішення Уряду не звільняти групи заявників від переглянутого обмеження розміру виплат не було «очевидно позбавленим розумного обґрунтування» та не виходило за межі широкої свободи розсуду держави у сфері соціально-економічної політики.
- По-перше, не заперечувалося, що існував причинно-наслідковий зв'язок (навіть якщо й незначний) між запровадженням обмеження розміру соціальної допомоги та тим, що домогосподарства, на які поширювалося це обмеження, влаштовувалися на роботу. Водночас стимулювання до праці не було єдиною метою уряду. Обмеження також мало забезпечити справедливість між отримувачами соціальної допомоги та платниками податків, з огляду на необхідність збереження довіри громадськості до системи соціальної допомоги. Хоча заявники стверджували, що мета забезпечення справедливості була хибною, оскільки працюючі сім'ї і так перебували у кращому матеріальному становищі, а обмеження не враховувало додаткових виплат, які могли отримувати працюючі сім'ї, конкретний рівень, на якому було встановлено обмеження на соціальні виплати, не виходив за межі дискреційних повноважень Уряду.
- Пропозиції звільнити осіб, зокрема самотніх

батьків, які доглядають за дітьми до двох років, від застосування відповідного обмеження, були відхилені палатами парламенту. Уряд при цьому виходив із того, що працевлаштування батьків відповідає найкращим інтересам дітей та є найефективнішим способом подолання бідності, а скорочення витрат на соціальне забезпечення дозволить зберегти фінансування освіти, догляду за дітьми та охорони здоров'я.

- По-третє, на момент подання заяви до Суду, заявникам були доступні інші форми державної підтримки, пов'язані з доглядом за дітьми. Одинокі батьки, які працювали щонайменше 16 годин на тиждень, могли отримати компенсацію до 70 % витрат на догляд за дитиною, а отримувачі універсального кредиту — до 85 % таких витрат незалежно від кількості відпрацьованих годин. Крім того, Уряд надавав також фінансову підтримку у вигляді

дискреційний виплат на житло для осіб, на яких поширювалося обмеження соціальних виплат, зокрема у складних випадках, пов'язаних із сім'ями з малолітніми дітьми. В урядових роз'ясненнях домогосподарства з дітьми до двох років вказувалися як можливі отримувачі такої допомоги.

- Крім того, після подання заяви до Суду Уряд поступово розширив систему безкоштовного догляду за дітьми для працюючих батьків дітей віком до двох років, що додатково пом'якшило наслідки застосування обмеження соціальних виплат.
- Таким чином, **порушення ст. 14 Конвенції у поєднанні зі ст. 8 Конвенції та/або ст. 1 Протоколу № 1 до Конвенції не було.**

Ключові слова: дискримінація, майно, соціальні виплати

12. Б.Ж. проти Франції (*B.G. v. France*) від 19.03.2026, заява № 70945/17

У 2016 році заявниця, якій на час подій було 16 років, у супроводі своєї матері звернулася до поліції зі скаргою на 17-річного юнака, Л.А., який змусив її до орального сексу у туалеті середньої школи, в якій вони навчалися. Вона заявила, що юнак погрожував розкрити їхні стосунки спільному другові, Й., якщо вона відмовиться.

Прокуратура закрила справу заявниці за відсутністю складу злочину.

У тому ж році за день до того, як Л.А. досяг повноліття, його мати, як його законний представник, подала заяву в поліцію на заявницю за неправдиве звинувачення у зґвалтуванні. Вона стверджувала, що, за словами її сина, заявниця добровільно вдалася до орального сексу, а потім подала заяву про зґвалтування, щоб помститися Й., який відмовився з нею вступати в стосунки. Скарга заявниці про зґвалтування була додана до матеріалів справи.

У 2017 року заявниця, за підтримки свого адвоката та у супроводі батьків, була викликана до прокуратури, де їй було винесено попередження за подання неправдивого звинувачення відповідно до положень Кримінального кодексу. Оскарження застосованого заходу було безуспішним. При цьому, відомості про заявницю було внесено до бази даних поліції на п'ятирічний термін.

- Суд зазначив, що існує різниця між попередженням про порушення закону та простим офіційним зауваженням. Хоча попередження не є кримінальним вироком,

винесеним судом після розгляду питання про винуватість особи, у цій справі такий захід все ж передбачав підтвердження вчинення заявницею правопорушення відповідно до ст. 40-1 Кримінального кодексу. Таким чином, заявниця фактично була визнана «особою, яка вчинила кримінальне правопорушення».

- За таких обставин Суд відхилив заперечення Уряду щодо незастосовності п. 1 ст. 6 Конвенції в кримінальному аспекті до процедури попередження про порушення закону.
- Винесення попередження означало, що заявниця була визнана такою, що висунула неправдиві звинувачення. Це вказувало на те, що органи прокуратури ставили під сумнів її доброчесність щодо фактів зґвалтування, про які вона заявила, та підривали довіру до її слів у майбутньому. З огляду на вказане та наслідки попередження для особистого становища заявниці, зокрема, внесення відомостей про неї до бази даних поліції на п'ятирічний строк, відсутність остаточного рішення про відмову від переслідування до закінчення строку давності та стримуючий ефект цього заходу, Суд відхилив заперечення Уряду щодо відсутності істотної шкоди.
- Щодо суті, прокуратура при винесенні попередження взяла до уваги дві суперечливі версії подій, викладені сторонами, — щодо того, чи дала заявниця добровільну згоду на інтимний акт, який їй інкримінують, — і дійшла висновку,

не наводячи жодних обґрунтувань, що заявниця збрехала з цього приводу, попри її послідовні твердження про протилежне. Органи влади не надали рівноцінної уваги заявам сторін та не пояснили, чому одні заяви заявниці здавалися позбавленими будь-якої достовірності, тоді як показання Л.А. виявилися достатніми, не маючи інших підстав, для виправдання застосування до заявниці заходу у вигляді притягнення до відповідальності.

- При цьому, Суд врахував значну складність встановлення наявності згоди в деяких кримінальних справах, а також той факт, що прокуратура за певних обставин може законно припиняти справи про зґвалтування, особливо коли розбіжні показання сторін є єдиними доказами, зібраними під час розслідування. Однак у цій справі попередження щодо неправдивого звинувачення було винесено, оскільки вважалося встановленим фактом, що заявниця дала згоду на статевий акт, а згодом зробила неправдиві заяви.
- Суд повторив, що згода, яка за своєю природою може бути відкликана, має відображати вільну волю особи вступити у відповідний статевий акт у відповідний момент часу та з урахуванням супутніх обставин. Відтак, висновки щодо заявниці не ґрунтувалися на належному розумінні поняття згоди у значенні прецедентної практики Суду. Мотиви, що супроводжували передачу матеріалів справи поліцією до прокуратури, перш ніж остання ухвалила рішення про закриття справи за скаргою заявниці, у будь-якому разі свідчили про стереотипи, які могли призвести до ігнорування заяв потерпілої

особи у таких справах. Наприклад, згадувалося про те, що заявниця не кричала і не чинила опору, «а також не сказала чітко “ні”» під час відповідного діяння.

- Суд в черговий раз наголосив на необхідності надавати належний захист особам, які стверджують, що стали потерпілими булінгу або сексуальних домагань.
- Застосування до заявниці попередження не могло бути виправдане виключно тим, що провадження за її скаргою заявниці про зґвалтування було закрито через відсутність складу злочину. Такий висновок означав лише брак доказів для подальшого кримінального переслідування, а не те, що її звинувачення були неправдивими.
- При цьому, прокуратура не задовольнила неодноразові прохання заявниці про повне забезпечення гарантій справедливого судового розгляду, від яких вона очевидно не відмовлялася. Таким чином, вона була позбавлена гарантій, передбачених п. 1 ст. 6 Конвенції, та не мала можливості оскаржити визначення її як «правопорушниці» (як зазначалось в документації) в суді, що надає такі гарантії (див. також рішення у справі [Klouvi v. France](#)).
- За вказаних обставин Суд дійшов висновку, що **мало місце порушення п. 1 ст. 6 Конвенції в кримінальному аспекті.**

Ключові слова: згода на статевий акт, стереотипи щодо поведінки потерпілих від сексуальних злочинів, суперечливі докази

13. Маммадова та Маммадов проти Азербайджану ([Mammadova and Mammadov v. Azerbaijan](#)) від 24.03.2025, заява № 31618/18

Заявники (мати та син) були співвласниками квартири площею 47,1 м² у м. Баку.

У 2016 році Кабінет міністрів ухвалив рішення про знесення будівель, що перебували у крайньому аварійному стані. Державний головний проектний інститут видав висновок, в якому зазначалося, що будівля (зведена у 1899 році) була технічно небезпечною, а реставраційні роботи були технічно та економічно недоцільними. Згодом голова районної адміністрації міста видав наказ, яким уповноважив житлово-будівельний кооператив знести будівлю та звести на її місці новий багатоквартирний будинок. Наказ було виконано в той час, коли заявники перебували за кордоном, а ініційоване ними та іншими

мешканцями будинку судове провадження щодо наказу про знесення тривало.

Загалом відбулися три серії судових проваджень: 1) оскарження законності наказу районної адміністрації; 2) за позовом про відшкодування збитків районною адміністрацією; 3) за позовом до житлово-будівельного кооперативу. Національні суди відхилили всі позови заявників.

У 2019 році рішення Кабінету міністрів було скасовано.

- Суд постановив, що знесення будинку, в якому була розміщена квартира заявників, становило позбавлення майна у значенні другого речення ст. 1 Протоколу № 1 до Конвенції.

- Оцінюючи законність втручання, Суд зазначив, що незважаючи на послідовні скарги заявників щодо незаконного знесення їхньої квартири, національні суди у жодному із проваджень не навели конкретної правової норми, яка могла б слугувати правовою підставою для знесення. Суди посилалися лише на положення цивільного кодексу та законодавства з містобудування та будівництва, які стосувалися загальних питань користування житлом, містобудування та соціальних стандартів, однак не встановлювали конкретної процедури примусового відчуження чи знесення приватного майна, яке перебувало в аварійному стані. Такі норми також не наділяли Кабінет міністрів чи будь-який інший орган державної влади повноваженнями для здійснення такої процедури.
- Суд звернув увагу, що відповідно до ч. 3 та ч. 4 ст. 28 Житлового кодексу факт перебування будинку або квартири перебували у стані, що вимагав термінового ремонту, мав бути підтверджений судовим рішенням на підставі позову зацікавлених осіб або відповідного державного органу; після чого суд встановлював строк для проведення ремонту власником за його рахунок. У разі невиконання власником рішення суду у визначений строк або відмови проводити необхідний ремонт, нерухомість могла бути за рішенням суду продана на публічних торгах покупцеві, готовому здійснити необхідний ремонт. Проте Верховний Суд, визнавши ст. 28 Житлового кодексу незастосовною, оскільки вона стосувалася реконструкції та перепланування будівель, тоді як у справі заявників відповідний будинок не підлягав ремонту згідно з висновком проектного інституту. Водночас Верховний Суд не врахував ч. 6 ст. 28 кодексу, яка прямо

врегулювала ситуацію знесення та відбудови приватного майна, непридатного для ремонту, та вимагала попереднього судового рішення про неможливість проведення ремонту.

- Крім того, житлово-будівельний кооператив запропонував заявникам квартиру в новобудові, однак вони відмовилися її прийняти (як вони стверджували площа запропонованого житла складала лише 25,5 м² замість їх двокімнатної квартири). При цьому, національні суди відхилили позов заявників про компенсацію ринкової вартості їхньої квартири, посилаючись на постанову Кабінету міністрів та наказ районної адміністрації, які, як зазначалося, передбачали не грошову компенсацію, а лише надання іншої квартири на заміну знесеної.
- У цьому зв'язку Суд наголосив, що жодна норма законодавства не наділяла Кабінет міністрів повноваженнями вирішувати питання про знесення приватного майна в аварійному стані. За таких обставин втручання у право власності заявників не мало належного правового підґрунтя, а тому і запропонована компенсації у вигляді іншої квартири, заснована виключно на постанові Кабінету міністрів або виданому на її підставі наказі, також не могла вважатися законною.
- З огляду на вказане Суд дійшов висновку, що втручання у право заявників на мирне володіння майном не відповідало вимозі законності.
- Отже, **Суд встановив порушення ст. 1 Протоколу № 1 до Конвенції.**

Розмір сатисфакції: 126 000 євро відшкодування *матеріальної шкоди* та 3 000 євро відшкодування *моральної шкоди*.

Ключові слова: право на мирне володіння майном, знесення будинку,

14. Куруова та Хорватова проти Словаччини (*Kuruová and Horváthová v. Slovakia*) від 26.03.2026, заява № 29229/22

Інцидент стався після суперечки в місцевому пабі за участю родичів заявниць (дві сестри ромського походження), яких було затримано поліцією. Заявниці прибули до пабу для з'ясування обставин, в ході цього виник додатковий конфлікт. Згодом до будинку, де вони перебували, прибув поліцейський патруль та заарештував їх. Заявниці перебували у відділку до ранку наступного дня. Після звільнення заявниці одразу звернулися за медичною допомогою. Згідно медичних висновків заявниці мали низку тілесних ушкоджень (перелом суглоба пальця, забої на шиї, грудній клітині,

обличчі, плечах, попереку тощо), які могли бути отримані внаслідок жорстокого поводження.

За скаргою заявниць було порушено кримінальне провадження. Експерт дійшов висновку, що травми могли бути спричинені жорстоким поводженням або випадковим падінням, причому обидві версії були однаково ймовірними.

Після допиту кількох свідків, проведення очної ставки та ідентифікації заявницями поліцейських, ймовірно причетних до інциденту, відтворення обставин події, слідчі органи призупинив

розслідування у зв'язку з відсутністю фактів, на підставі яких можна було висунути кримінальні звинувачення. Оскарження рішення було безуспішним.

- ЄСПЛ встановив, що травми заявниць «поза розумним сумнівом» були наслідком заходів, вжитих проти них державними службовцями в період між їхнім затриманням та звільненням. Зокрема, отримані заявницями травми підтверджувалися медичною документацією та висновком експерта щодо можливості їх виникнення внаслідок жорстокого поводження. При цьому, не виявлено ознак їх отримання до затримання або внаслідок самоушкодження. В свою чергу Уряд не надав правдоподібного альтернативного пояснення походження цих ушкоджень.
- З огляду на медичні висновки Суд дійшов висновку, що заявниці зазнали фізичного болю та страждань, завданих навмисно, які спричинили у них почуття страху, муки та неповноцінності, здатні принизити та знецінити їх.
- Врахувавши тривалість такого поводження, його наслідки для фізичного та психічного стану заявниць, а також їх стать, вік та стан здоров'я, Суд визнав, що вони зазнали нелюдського та такого, що принижує гідність поводження.

Таким чином, **мало місце порушення ст. 3 Конвенції в матеріальному аспекті.**

- Разом з тим, розслідування щодо заявленого заявницями жорстокого поводження з боку поліцейських не було ефективним, а саме: i) значна частина висновків у органах влади різних інстанцій становила, по суті, підтвердження позиції слідчих органів, які, у свою чергу, спиралася переважно на висновок медичного експерта, виданий через кілька місяців після арешту заявниць, та на аргументи поліцією, а не на докази, надані заявницями; ii) органи влади не проаналізували належним чином висновок експерта про те, що тілесні ушкодження могли бути заподіяні поліцейськими; iii) протягом кількох років розслідування жодних заходів не вживалось; iv) жодний із ймовірних винуватців жорстокого поводження не був офіційно

ідентифікований або звинувачений, хоча заявниці чітко на них вказали.

Відповідно, Суд постановив **порушення ст. 3 Конвенції в процесуальному аспекті.**

- У контексті тверджень про можливі расистські мотиви жорстокого поводження Суд нагадав, що під час розслідування випадків насильства за наявності підозри на такі мотиви державні органи зобов'язані вжити всіх розумних заходів для їх встановлення, зокрема з'ясувати, чи відігравали у відповідних подіях роль почуття ненависті або упередження, зумовлені етнічним походженням особи. Цей обов'язок є частиною відповідальності, покладеної на держави згідно зі ст. 14 Конвенції у поєднанні зі ст. 3, а також одним із аспектів процесуальних зобов'язань за ст. 3 Конвенції.
- У цій справі у протоколах про затримання поліцейські прямо назвали заявниць «зграєю місцевих ромських жінок» («tlupa miestnych Rómiak»). Слово «tlupa» має зневажливе значення у словацькій мові (зграя, челядь, банда). Сам факт використання подібного виразу в офіційному документі може викликати сумніви щодо ставлення співробітника поліції до підозрюваного і навіть свідчити про певний рівень ворожості.
- Однак, за вказаних обставин органи влади не вжили розумних та належних заходів, а саме не забезпечили збір доказів, не використали всі практичні можливості для встановлення істини та не ухвалили повною мірою вмотивованих, неупереджених і об'єктивних рішень, не залишаючи поза увагою підозрілих фактів, які могли свідчити про насильство, зумовлене расистськими мотивами.
- Отже, **було порушення прав заявниць, передбачених ст. 14 Конвенції у поєднанні з процесуальним аспектом ст. 3 Конвенції.**

Розмір сатисфакції: 13 500 євро та 8 500 євро відшкодування *моральної шкоди* першій та другій заявниці відповідно.

Ключові слова: неефективне розслідування жорстокого поводження, відсутність належного розслідування насильства на ґрунті ненависті

15. X проти Грузії (*X v. Georgia*) від 31.03.2026, заява № 35640/22

Заявниці було менше 2 років, коли її батьки розлучилися, а її мати почала жити з іншим чоловіком, К.Е.

У 2021 році під час відвідування родичів по лінії біологічного батька вона повідомила, що зазнала сексуального насильства у 13-ть років з боку вітчима (без сексуального акту; чоловік торкався

її грудей та інших частин тіла, мастурбував при ній та змушував торкатися його геніталій). Заявниця боялася вітчима, оскільки він був суворим та міг вдаватися до побиття через її неналежну, на його думку, поведінку.

За заявою родичів заявниці поліція відкрила кримінальне провадження. Органи слідства низку слідчих дій (допитали заявницю у присутності психолога та опікуна, родичів, матір, вітчима, призначила гінекологічне обстеження, отримала відомості з листування заявниці в соціальних мереж з друзями тощо), але, зрештою, не надала їй статусу потерпілої особи. Суд також відмовив у задоволенні відповідного клопотання. Розслідування все ще триває.

Вітчиму та матері, яка заперечувала обвинувачення та заявила, що заявниця лише хотіла зіпсувати їх стосунки з чоловіком, було заборонено наближатися до неї.

- ЄСПЛ наголосив, що Конвенція вимагає криміналізації та ефективного переслідування всіх сексуальних актів без згоди, навіть за відсутності фізичного опору з боку потерпілого. Органи влади також повинні забезпечити, щоб судовий розгляд проводився таким чином, щоб захистити потерпілих від повторної віктимізації, вживаючи відповідних заходів для пом'якшення страждань та уникаючи гендерних стереотипів або моралізуючих коментарів.
- Найкращі інтереси дитини мають бути головним критерієм у позитивному зобов'язанні держави захищати дітей та забезпечувати повагу до їхньої гідності та психологічної цілісності. Органи влади зобов'язані застосовувати підхід, що враховує контекст, при тлумаченні згоди, оцінці фактів та проведенні розслідувань у справах про насильство над дітьми. Суд також наголосив на важливості наявності в державах процесуальних норм, що гарантують та забезпечують захист свідчень дітей.
- Застосовність у цій справі ст. 3 та ст. 8 Конвенції породжувала такі позитивні зобов'язання держави: (i) прийняти положення кримінального законодавства, які ефективно карають за сексуальне насильство над дітьми, та (ii) застосовувати такі положення на практиці шляхом проведення ефективного розслідування та судового переслідування; крім того, такі розслідування та судові переслідування повинні проводитися таким чином, щоб захищати найкращі інтереси та права дітей-потерпілих у кримінальному провадженні, а також щоб належним чином враховувати особливу вразливість дитини та відповідні потреби.

- Що стосується першого зобов'язання, національне кримінальне законодавство розглядає сексуальні злочини, вчинені проти дитини без її згоди, як злочини з обтяжуючими обставинами, які тягнуть за собою суворіші покарання, ніж за ті самі діяння, вчинені проти дорослого. Окрім застосування фізичної сили або фізичного опору потерпілого у випадках сексуального насильства, правова система охоплює можливість підкорення потерпілого за допомогою погроз застосування сили або різних форм психологічного примусу. Більше того, кримінальне законодавство Грузії криміналізує різні форми сексуальної активності між дорослим та особою віком до 16 років, навіть якщо дитина, вочевидь, дала згоду.
- Що стосується другого зобов'язання, кримінальне розслідування скарг заявниці про сексуальне насильство було неефективним.
- По-перше, хоча розслідування було розпочато негайно і в перші два місяці було вжито кілька ключових слідчих дій, воно не було завершено і протягом майже п'яти років жодних дій не вживається; причини залишились не з'ясованими. З огляду на серйозність звинувачень – сексуальне насильство над дитиною – найкращі інтереси потерпілої вимагали особливо швидкого розслідування та прискореного судового розгляду. Це допомогло б мінімізувати травматичний та стресовий вплив на заявницю.
- По-друге, незважаючи на неодноразові заяви, в тому числі до суду, заявниці їй було відмовлено у наданні статусу потерпілої в кримінальному провадженні. Попри наявні докази, зокрема детальний опис подій заявницею та її твердження, які, хоч і не були цілком позбавлені суперечностей, проте не були явно безпідставними і вказували на численні випадки ймовірного сексуального насильства з боку її вітчима, заяви незалежних свідків, документальні докази (записи чатів з друзями у Facebook Messenger), результати психологічної оцінки, що вказували на відсутність у заявниці схильності до перебільшення конкретної інформації, а також медичний висновок, в якому їй діагностовано тривожний розлад, пов'язаний із попереднім сексуальним насильством, національні органи влади все ж не визнали *prima facie* докази вчинення кримінального правопорушення проти заявниці.
- По-третє, відмова слідчих органів зафіксувати додаткові показання заявниці, які вказували на ймовірне вчинення сексуального злочину з проникненням (зокрема, шляхом введення

пальців у геніталії заявниці), що передбачає суворіші кримінальні санкції, ще більше підірвала довіру до ефективності розслідування.

- Крім того, Суд постановив, що під час провадження мала місце повторна віктимізація заявниці. Зокрема, в ході розслідування було проведено гінекологічне обстеження заявниці. Призначення слідчими органами такого обстеження сам по собі не є чимось незвичайним у справах про ймовірне сексуальне насильство, навіть якщо між ймовірними подіями та обстеженням минув значний проміжок часу. Однак, у цій справі не було такої необхідності, оскільки заявниця ніколи не стверджувала про сексуальне насильство з пенетрацією. За таких обставин огляд, безсумнівно, був фізично та психологічно травматичним для заявниці, яка на той час була дитиною.
- Крім того, під час допиту заявниці було поставлено запитання, чи могла вона бажати сексуальної уваги свого вітчима. Формулювання

запитання в контексті того, чи могла жертва бажати сексуальної уваги з боку ймовірного насильника, на думку Суду, було неприйнятним та могло викликати почуття самозвинувачення і, як наслідок, подальше приниження у неповнолітньої потерпілої особи. При цьому, слідчі не здійснювали відеозапис, що не відповідає усталеним найкращим практикам проведення допитів дітей-потерпілих від сексуального насильства.

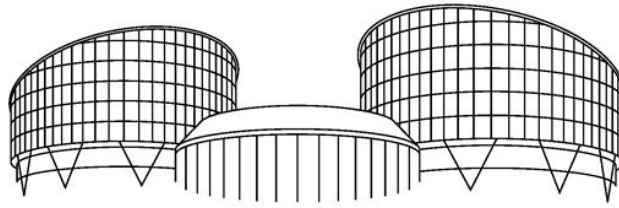
- Всі зазначені недоліки були несумісні з вимогою, щоб розслідування випадків насильства щодо неповнолітніх здійснювалися з належною ретельністю та були чутливими до контексту.
- Отже, **мало місце порушення ст. 3 та ст. 8 Конвенції** у зв'язку з відсутністю ефективного кримінального розслідування.

Розмір сатисфакції: 10 000 євро відшкодування *моральної шкоди*.

Ключові слова: сексуальне насильство, повторна віктимізація потерпілої

III. Рішення Європейського суду з прав людини (переклад)

П'ЯТА СЕКЦІЯ

РІШЕННЯ

Скарга № 50631/15
 Андрій Євгенович СКРИБКА
 проти України

Європейський суд з прав людини (П'ята секція), засідаючи 5 березня 2026 року у складі Комітету в складі:

Марії Елосегі, *голови*,

Андреас Цюнд,

Микола Гнатовський, *суддів*,

та Мартіна Келлер, *заступниці секретаря секції*,

Враховуючи:

скаргу (№ 50631/15) проти України, подану до Суду відповідно до статті 34 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі - Конвенція) 28 вересня 2015 року громадянином України, паном Андрієм Євгеновичем Скрибкою (далі - заявник), який народився у 1966 році, проживає в Охтирці та був представлений паном О.В. Левицьким, адвокатом, що практикує у Києві;

рішення про повідомлення про скаргу Уряду України (далі - Уряд), представленого його тимчасовим агентом пані Алісою-Тетяною Пієтуховою;

зауваження сторін;

Після обговорення постановляє:

ПРЕДМЕТ СПРАВИ

1. Заявник отримував пенсію за віком та працював державним службовцем. Розмір його пенсії становив 1 869,33 українських гривень (грн)¹ на місяць, тоді як його заробітна плата становила 1 654,90 грн.² на місяць.

2. З 2015 року розмір прожиткового мінімуму для працездатних осіб, які досягли 18 років поступово збільшувався з 1 218 грн станом на 1 січня 2015 року до 1 600 грн станом на 31 грудня 2016 року. Отже, заробітна плата заявника була вищою за прожитковий мінімум.

3. Новий Закон № 213-VIII від 2 березня 2015 року (набрав чинності 1 квітня 2015 року) призупинив до 31 грудня 2015 року виплату пенсій пенсіонерам, які працюють державними службовцями, та зменшив пенсії інших працюючих пенсіонерів на 15%.

4. 18 серпня 2016 року заявник повідомив Суд, що згідно із Законом № 911-VIII, прийнятим 24 грудня 2015 року (набрав чинності 1 січня 2016 року), призупинення виплати його пенсії було продовжено до 31 грудня 2016 року.

5. У результаті подальших змін в законодавстві виплата пенсії заявника була відновлена 1 січня 2017 року.

¹ Приблизно 81 євро (EUR)

² Приблизно 72 євро

6. Заявник поскаржився за статтями 6 та 13 Конвенції на те, що він не мав права оскаржити закон про призупинення виплати його пенсії в Конституційному суді або в адміністративних судах. Крім того, він поскаржився на підставі статті 8 Конвенції, що зменшення його доходу негативно вплинуло на його сімейне життя. Посилаючись на статтю 1 Протоколу № 1, заявник скаржився, що призупинення виплати його пенсії було незаконним, оскільки Закон № 213-VIII суперечив

Конституції. Він також скаржився, посилаючись на статтю 14 Конвенції та статтю 1 Протоколу № 12, що зазнав дискримінації, оскільки його пенсія була призупинена, тоді як пенсії працюючих пенсіонерів, які не були державними службовцями, були зменшені лише на 15%. Він також стверджував, що Президент, сорок п'ять депутатів, Верховний Суд, Омбудсмен та Парламент Криму могли оскаржити закон у Конституційному Суді, а він – ні.

ОЦІНКА СУДУ

7. Суд, маючи повноваження визначати юридичну кваліфікацію фактів у будь-якій справі, що розглядається ним (див., серед багатьох інших джерел, справу «Радомілля та інші проти Хорватії» (ВП), (*Radomilja and Others v. Croatia*), №№ 37685/10 та 22768/12, пп. 114 та 126, 20 березня 2018 р.), вважає, що скарги заявника за статтею 8 Конвенції та статтею 1 Протоколу № 12 підлягають розгляду за статтею 1 Протоколу № 1 та статтею 14 Конвенції.

8. Уряд стверджував, що заявник не звернувся до адміністративних судів з позовом до Пенсійного фонду, оскаржуючи призупинення виплати його пенсії. Отже, він не вичерпав національних засобів юридичного захисту, які були йому доступні.

9. Вони також стверджували, що призупинення виплати пенсії заявнику мало правові підстави, було виправданим, оскільки відповідало суспільним інтересам, і було пропорційним цілям, які переслідувались. Уряд зазначив, що на початку 2015 року економічна ситуація в Україні стрімко погіршилася через ескалацію військового конфлікту на сході країни. Закон про призупинення виплати пенсії заявнику був прийнятий з метою стабілізації економічної ситуації. Крім того, призупинення мало тимчасовий характер, і заявнику не було заборонено звільнитися з державної служби або шукати роботу в приватному секторі, якщо він бажав отримувати пенсію. Нарешті, Уряд заявив, що ситуація заявника не була порівнянною з ситуацією пенсіонерів, які працюють у приватних організаціях, і тому не можна стверджувати, що заявник зазнав дискримінації.

10. Суд відзначає насамперед, що йому не потрібно вирішувати щодо заперечення Уряду, оскільки скарги в будь-якому разі є неприйнятними з причин, зазначених нижче.

11. Він зазначає, що у своїй скарзі, поданій 28 вересня 2015 року, заявник скаржився на те, що згідно із Законом № 213-VIII, який набрав чинності 1 квітня 2015 року, виплата його пенсії була

призупинена до 31 грудня 2015 року. 18 серпня 2016 року він повідомив Суд, що згідно із Законом № 911-VIII, прийнятим 24 грудня 2015 року (набрав чинності 1 січня 2016 року), призупинення виплати його пенсії було продовжено до 31 грудня 2016 року.

12. Раніше у низці справ Суд вже визнавав, що в українській правовій системі судова практика не надавала права на незастосування закону і що, відповідно, шестимісячний строк починався з дня набрання чинності відповідними законодавчими змінами (див., серед інших джерел, рішення у справі «Чарномський проти України» (*Charnomskyu v. Ukraine*) (ухв), № 13417/16, пп. 13–21, 20 лютого 2018 року з подальшими посиланнями).

13. У даній справі Суд вважає, що оскільки відповідні закони набрали чинності відповідно 1 квітня 2015 року та 1 січня 2016 року, ці дати слід враховувати для розрахунку шестимісячного строку в розумінні п. 1 статті 35 Конвенції (див. рішення у справі «Чарномський проти України» (*Charnomskyu v. Ukraine*), цитовану вище, п. 14). Оскільки заявник подав скаргу щодо Закону № 911-VIII більш ніж через шість місяців після 1 січня 2016 року (див. п. 4 вище), ця скарга має бути відхилена як подана з порушенням строків відповідно до пп. 1 та 4 статті 35 Конвенції.

14. Щодо призупинення виплати пенсії заявника з 1 квітня до 31 грудня 2015 року на підставі Закону № 213-VIII, Суд зазначає, що сторони не заперечували, що цей захід становив втручання у майнові права заявника у значенні статті 1 Протоколу № 1.

15. Суд також зазначає, що немає доказів того, що Закон № 213-VIII був прийнятий з порушенням процедури або що він не був доступним та передбачуваним. Він вважає, що вимога законності була дотримана (див., наприклад, справу «Велікода проти України», (*Velikoda v. Ukraine*), (ухв) № 43331/12, п. 27, 3 червня 2014 року).

16. Суд зазначає, що призупинення виплати пенсії заявнику, очевидно, було здійснено з міркувань економічної політики та фінансових труднощів, з якими стикалася держава. Він також зазначає, що, хоча виплата його пенсії була призупинена, заявник продовжував працювати державним службовцем і отримувати заробітну плату, яка перевищувала прожитковий мінімум (див. п. 2 вище).

17. За відсутності будь-яких доказів протилежного та визнаючи, що держава-відповідач має широкі межі розсуду щодо встановлення балансу прав, що стоять на кону у зв'язку з економічною політикою, Суд вважає, що таке призупинення не можна вважати непропорційним до переслідуваної легітимної мети або таким, що покладає надмірний тягар на заявника (див., наприклад, справу «Велікода» (*Velikoda*), цитовану вище, п. 28).

18. З огляду на вищезазначене, ця частина заяви є явно необґрунтованою в розумінні п. 3 (а) статті 35 Конвенції і має бути відхилена відповідно до п. 4 статті 35 Конвенції.

19. Що стосується посилання заявника на статтю 14 Конвенції у поєднанні зі статтею 1 Протоколу № 1, Суд вважає, що заявник не перебував у ситуації, яка була б істотно подібною до ситуації пенсіонерів,

які не були державними службовцями (див. справу «Фабіан проти Угорщини» [ВП], (*Fábián v. Hungary*), № 78117/13, п. 133, 5 вересня 2017 року).

20. Щодо скарги заявника про те, що він не мав права оскаржити закон про призупинення виплати його пенсії в Конституційному Суді або в адміністративних судах, Суд нагадує, що стаття 6 Конвенції не гарантує права на доступ до суду, уповноваженого визнавати недійсним або скасовувати закон, прийнятий законодавчим органом (див. справу «Бузоіану проти Румунії» (*Buzoianu v. Romania*), № 44595/15, п. 41, 2 листопада 2021 року). Крім того, Суд зазначає, що стаття 13 Конвенції не гарантує такого засобу юридичного захисту, який би дозволяв оскаржувати закони Договірної держави як такі перед національним органом на тій підставі, що вони суперечать Конвенції або еквівалентним внутрішнім правовим нормам (див. рішення у справі «STEAG GMBH проти Німеччини», (*STEAG GMBH v. Germany*), № 10857/21, п. 21, 11 квітня 2023 року). Суд додає, що заявник не перебував у ситуації, яка була б істотно подібною до ситуації державних органів чи посадових осіб.

21. Таким чином, ці скарги мають бути відхилені відповідно до пп. 3 (а) та 4 статті 35 Конвенції.

З ЦИХ ПРИЧИН СУД, ОДНОГОЛОСНО

Визнає скаргу неприйнятною.

Мартіна Келлер
Заступник секретаря

Складено англійською мовою та повідомлено в письмовій формі 26 березня 2026 року.

Марія Елосегі
Голова

IV. Окремі питання функціонування європейської системи захисту прав людини

XIII Щорічний Міжнародний Форум з практики Європейського суду з прав людини (2026)

«Європейська конвенція з прав людини у правовій системі та юридичній освіті в Україні: науковий та прикладний вимір»

Оддні Мьйоль Арнардоттір, суддя ЄСПЛ (Ісландія)

Процедурний підхід в здійсненні нагляду

V. Показчик справ, вказаних у розділах I та II

I. Огляд практики Європейського суду з прав людини у справах проти України за період 01.01.2026 по 31.03.2026

1. **Вітюк та інші проти України** ([Vityuk and others v. Ukraine](#)) від 08.01.2026, заяви №№ 29659/23, 4867/24, 8155/24, 26630/24, 34669/24, 36502/24, 701/25, 2216/25, 4507/25, 4508/25, 4510/25, с. 5
Ключові слова: умови тримання під вартою, тривалість кримінального провадження, розумний строк
2. **Скрипник та Андреев проти України** ([Skrypnyk and Andreyev v. Ukraine](#)) від 08.01.2026, заяви №№ 9139/24, 12962/24, с. 5
Ключові слова: умови тримання під вартою, тривалість кримінального провадження, тривалість тримання під вартою під час досудового провадження, розумний строк
3. **Островський та інші проти України** ([Ostrovskyy and others v. Ukraine](#)) від 08.01.2026, заяви №№ 13789/20, 33672/24, 6050/25, 8534/25, 9785/25, 10840/25, 13078/25, 15881/25, с. 6
Ключові слова: тривалість цивільного провадження, розумний строк
4. **Недибалюк проти України** ([Nedybalyuk v. Ukraine](#)) від 08.01.2026, заява № 17279/25, с. 6
Ключові слова: надмірна тривалість перегляду рішень про тримання та продовження тримання під вартою
5. **Іов та інші проти України** ([Iov and others v. Ukraine](#)) від 08.01.2026, заяви №№ 33442/24, 3456/25, 11801/25, 12803/25, 16100/25, 17246/25, с. 6
Ключові слова: тривалість кримінального провадження, розумний строк
6. **Чорнодубравський та інші проти України** ([Chornodubravskyy and others v. Ukraine](#)) від 08.01.2026, заяви №№ 12982/24, 12984/24, 12987/24, 12991/24, 14488/24, 26056/24, 29741/24, 36501/24, 37550/24, 37582/24, 37630/24, 5028/25, с. 6
Ключові слова: умови тримання під вартою, тривалість кримінального провадження, тривалість тримання під вартою під час досудового провадження, розумний строк
7. **Макарук та інші проти України** ([Makaruk and others v. Ukraine](#)) від 22.01.2026, заяви №№ 35052/19, 35871/19, 23170/24, 31921/24, 35883/24, с. 7
Ключові слова: ефективне розслідування смерті чи дорожньо-транспортної пригоди без участі представників держави
8. **Вихор проти України** ([Vykhov v. Ukraine](#)) від 22.01.2026, заява № 36618/14, с. 8
Ключові слова: застосування негласних слідчих дій щодо адвоката, неналежне обґрунтування ухвал про надання дозволу на перехоплення та запис телефонних розмов заявника та його аудіо- та відео контроль у громадських місцях
9. **Рідкодубський та інші проти України** ([Ridkodubskyy and others v. Ukraine](#)) від 22.01.2026, заяви №№ 16317/24, 4345/25, 5430/25, 6268/25, 6450/25, 6911/25, с. 9
Ключові слова: тривалість кримінального провадження, тривалість тримання під вартою під час досудового провадження, тривалість перегляду рішення про тримання під вартою, розумних строк
10. **Колесніченко проти України** ([Kolesnichenko v. Ukraine](#)) від 22.01.2026, заяви №№ 34511/14, 34532/14, с. 10
Ключові слова: надмірна тривалість провадження
11. **Антонян проти України** ([Antonyan v. Ukraine](#)) від 22.01.2026, заява № 6855/15, с. 10
Ключові слова: скасування реєстрації транспортного засобу, непередбачуване тлумачення закону касаційним судом

- 12. Гавриш та Косинець проти України** ([Gavrysh and Kosynets v. Ukraine](#)) від 22.01.2026, заяви №№ 62835/19, 10392/25, с. 12
Ключові слова: тривалість цивільного провадження, розумний строк
- 13. Лукашук проти України** ([Lukashuk v. Ukraine](#)) від 21.01.2026, заяви № 9079/24, с. 12
Ключові слова: вимога ефективного розслідування завдання особі тілесних ушкоджень
- 14. Дзьонь проти України** ([Dzyon v. Ukraine](#)) від 12.02.2026, заява № 44249/17, с. 12
Ключові слова: неефективне розслідування смерті
- 15. Петканич та інші проти України** ([Petkanych and others v. Ukraine](#)) від 12.02.2026, заяви №№ 55046/16, 32999/17, 19581/18, 15510/19, с. 13
Ключові слова: медична недбалість, ефективне розслідування
- 16. Бабич проти України** ([Babych v. Ukraine](#)) від 12.02.2026, заява № 2393/17, с. 14
Ключові слова: заборона виїзду за кордон, принцип пропорційності
- 17. Мартиновський проти України** ([Martynovskiy v. Ukraine](#)) від 12.02.2026, заява № 69358/13, с. 15
Ключові слова: позбавлення права на здійснення адвокатської діяльності, поріг серйозності для застосування ст. 8 Конвенції
- 18. Арбузов проти України** ([Arbuzov v. Ukraine](#)) від 19.02.2026, заява № 22737/16, с. 16
Ключові слова: справедливий судовий розгляд, необгрунтоване судове рішення
- 19. Строгуш та Кропачев проти України** ([Strogush and Kropachev v. Ukraine](#)) від 26.02.2026, заяви №№ 9673/25, 11144/25, с. 17
Ключові слова: надмірна тривалість тримання під вартою, значні затримки у перегляді рішення про тримання під вартою
- 20. Тіник-Жук проти України** ([Tynk-Zhuk v. Ukraine](#)) від 26.02.2026, заява № 6928/25, с. 17
Ключові слова: ефективне розслідування
- 21. Могила та інші проти України** ([Mogyla and others v. Ukraine](#)) від 26.02.2026, заяви №№ 1129/18, 50410/18, 34853/24, с. 18
Ключові слова: доступ до суду, судовий збір, відсутність узгодженості між різними судами щодо підсудності справи
- 22. Вітковський та інші проти України** ([Vitkovskyy and others v. Ukraine](#)) від 26.02.2026, заяви №№ 16595/23, 2963/24, 3456/24, 9133/24, 9137/24, 12970/24, 2201/25, 2205/25, 2213/25, с. 18
Ключові слова: умови тримання під вартою, тривалість кримінального провадження, тривалість тримання під вартою, розумний строк
- 23. Чорний та інші проти України** ([Chornyiy and others v. Ukraine](#)) від 26.02.2026, заяви №№ 20343/24, 7922/25, 7938/25, 7939/25, 7943/25, с. 19
Ключові слова: умови тримання під вартою, тривалість кримінального провадження, розумний строк
- 24. Зінченко та Тамтура проти України** ([Zinchenko and Tamtura v. Ukraine](#)) від 05.03.2026, заяви №№ 46839/17, 74462/17, с. 19
Ключові слова: тримання підсудних у скляних кабінах, обгрунтованість рішень про тримання під вартою
- 25. Крюк проти України** ([Kryuk v. Ukraine](#)) від 05.03.2026, заяви №№ 50474/20, 50480/20, с. 20
Ключові слова: утримання підсудних у скляних кабінах, обгрунтованість рішень про продовження застосування запобіжних заходів

26. **Кагановський проти України № 2** ([Kaganovskyy v. Ukraine \(No. 2\)](#)) від 05.03.2026, заява № 5694/19, с. 21
Ключові слова: принцип юридичної визначеності, відсутність судового контролю за законністю поміщення та утримання особи у прихоневрологічному інтернаті за рішенням/згодою опікуна
27. **Газін проти України** ([Gazin v. Ukraine](#)) від 05.03.2026, заява № 43898/19, с. 22
Ключові слова: ефективне провадження, медична недбалість
28. **Ремез проти України** ([Remez v. Ukraine](#)) від 12.03.2026, заява № 25395/19, с. 23
Ключові слова: проведення ефективного розслідування домашнього насильства
29. **Петрик проти України** ([Petryk v. Ukraine](#)) від 12.03.2026, заява № 11103/18, с. 23
Ключові слова: неефективне розслідування, процедурний аспект статті 2, матеріальний аспект статті 2
30. **Тараненко та інші проти України** ([Taratenko and others v. Ukraine](#)) від 12.03.2026, заяви №№ 1386/24, 13429/24, 36481/24, 36527/24, 4790/25, с. 24
Ключові слова: умови тримання під вартою, тривалість кримінального провадження, розумний строк
31. **Найдьонов та Ведутенко проти України** ([Naydyonov and Vedutenko v. Ukraine](#)) від 12.03.2026, заява № 10479/16, с. 24
Ключові слова: зміна суті судового рішення при визначенні порядку його виконання, принцип юридичної визначеності
32. **Гацько та Панов проти України** ([Gatsko and Panov v. Ukraine](#)) від 12.03.2026, заява № 52709/13, с. 25
Ключові слова: обмеження права на свободу мирних зібрань, якість закону
33. **Ващенко та Третяк проти України** ([Vashchenko and Tretyak v. Ukraine](#)) від 12.03.2026, заяви №№ 42489/16, 74213/17, с. 26
Ключові слова: принцип *res judicata*, принцип юридичної визначеності, скасування остаточних судових рішень на підставі пізнішої судової практики касаційного суду
34. **Паливода проти України** ([Palyvoda v. Ukraine](#)) від 26.03.2026, заява № 20901/19, с. 27
Ключові слова: гідність, ефективне розслідування
35. **Шабратський та Шабратська проти України** ([Shabratskyi and Shabratska v. Ukraine](#)) від 26.03.2026, заява № 19234/18, с. 28
36. **Мусіна та інші проти України** ([Musina and others v. Ukraine](#)) від 26.03.2026, заява № 48419/16, с. 29
Ключові слова: неефективне розслідування смерті
37. **Вовк проти України** ([Vovk v. Ukraine](#)) від 13.01.2026, заява № 54353/20, с. 30
38. **Іоппа та інші проти України** ([Ioppa and others v. Ukraine](#)) від 20.01.2026, заяви №№ 73776/14, 973/15, 4407/15, 4412/15, с. 31
39. **Сілі проти України** ([Sili v. Ukraine](#)) від 22.01.2026, заява № 41980/18, с. 32
Ключові слова: право засуджених на зв'язок із зовнішнім світом, обмеження засуджених мати доступ до телефону та інтернету
40. **Оборжицький проти України** ([Oborzhytskyi v. Ukraine](#)) від 05.02.2026, заява № 2966/24, с. 32
41. **Мулундкар проти України** ([Mulundkar v. Ukraine](#)) від 12.02.2026, заява № 19395/24, с. 33
42. **Новіков проти України** ([Novikov v. Ukraine](#)) від 12.02.2026, заява № 10749/16, с. 33
43. **Воложанін та Знакован проти України** ([Volozhanin and Znakovan v. Ukraine](#)) від 03.03.2026, заяви №№ 19951/21, 31160/21, с. 33

44.Бояров та інші проти України ([Boyarov and others v. Ukraine](#)) від 03.03.2026, заяви №№ 79083/17, 80554/17, 52246/18, 19640/19, с. 34

Ключові слова: блокування доступу до окремих вебсайтів, збройний конфлікт

45.Скрибка проти України ([Skrybka v. Ukraine](#)) від 05.03.2026, заява № 50631/15, с. 36

46.Нога проти України ([Noga v. Ukraine](#)) від 19.03.2026, заява № 45763/20, с. 36

47.Пятаченко проти України ([Pyatachenko v. Ukraine](#)) від 26.03.2026, заява № 55354/17, с. 37

48.Тарасова проти України ([Tarasova v. Ukraine](#)) від 26.03.2026, заява № 59238/19, с. 38

II Рішення Європейського суду з прав людини проти інших держав за період 01.01.2026 по 31.03.2026

1. Йокушлу проти Туреччини ([Yokuşlu v. Türkiye](#)) від 06.01.2026, заява № 489/24, с. 40

Ключові слова: незалежний та безсторонній суд, відсутність належних гарантій для забезпечення незалежності Арбітражного комітету футбольної федерації, незастосовність статті 8 Конвенції

2. Феррієрі та Бонассіса проти Італії ([Ferrieri and Bonassisa v. Italy](#)) від 08.01.2026, заяви №№ 40607/19, 34583/20, с. 41

Ключові слова: персональні дані, банківські дані, якість закону, обґрунтованість адміністративних рішень

3. Кайа проти Бельгії ([Kaya v. Belgium](#)) від 22.01.2026, заява № 10089/18, с. 42

Ключові слова: висловлення працівником прокуратури щодо вини заявника до вироку, небезсторонність суду, стриманість працівників прокуратури

4. Дж. С. проти Словаччини ([J.S. v. Slovakia](#)) від 22.01.2026, заява № 35767/23, с. 44

Ключові слова: ефективне розслідування, домашнє насильство, оцінка доказів

5. Моравець проти Польщі ([Morawiec v. Poland](#)) від 05.02.2026, заява № 46238/20, с. 45

Ключові слова: зняття імунітету та відсторонення судді від виконання обов'язків дисциплінарною палатою, істотний вплив дисциплінарних заходів на приватне життя заявниці, застосування «прихованої санкції» до заявниці за відкрити та активну критику судової реформи

6. Грін Альянс проти Болгарії ([Green Alliance v. Bulgaria](#)) від 17.02.2026, заява № 6580/22, с. 47

Ключові слова: якість закону, мінімальні гарантії проти свавілля, агенти під прикриттям

7. В.Н. та інші проти Швеції ([V.N. and others v. Sweden](#)) від 19.02.2026, заява № 42101/23, с. 48

Ключові слова: право на повагу до сімейного життя, дозвіл на проживання, національна безпека, депортація

8. Тішкіна проти Болгарії ([Tishkina v. Bulgaria](#)) від 03.03.2026, заява № 4711/20, с. 49

Ключові слова: право на мирне володіння майном, позитивні зобов'язання, незаконний видобуток вугілля

9. Петров проти Республіки Молдова ([Petrov v. The Republic Of Moldova](#)) від 05.03.2026, заява № 38066/18, с. 50

Ключові слова: дискримінація, сегрегація, примусова праця в ув'язненні, неформальна ієрархія в ув'язненні, рабство

10.Манджані проти Албанії ([Manjani v. Albania](#)) від 10.03.2026, заява № 32283/23, с. 52

Ключові слова: відмова у доступі до професії через судимість, підлітковий вік, підліткова злочинність, реінтеграція засуджених

11. Д.А. та Р.А. проти Об'єднаного Королівства ([D.A. and R.A. v. the United Kingdom](#)) від 17.03.2026, заява № 46692/19, с. 53

Ключові слова: дискримінація, майно, соціальні виплати

12. Б.Ж. проти Франції ([B.G. v. France](#)) від 19.03.2026, заява № 70945/17, с. 55

Ключові слова: згода на статевий акт, стереотипи щодо поведінки потерпілих від сексуальних злочинів, суперечливі докази

13. Маммадова та Маммадов проти Азербайджану ([Mammadova and Mammadov v. Azerbaijan](#)) від 24.03.2025, заява № 31618/18, с. 56

Ключові слова: право на мирне володіння майном, знесення будинку

14. Куруова та Хорватова проти Словаччини ([Kuruová and Horváthová v. Slovakia](#)) від 26.03.2026, заява № 29229/22, с. 57

Ключові слова: неефективне розслідування жорстокого поводження, відсутність належного розслідування насильства на ґрунті ненависті

15. Х проти Грузії ([X v. Georgia](#)) від 31.03.2026, заява № 35640/22, с. 58

Ключові слова: сексуальне насильство, повторна віктимізація потерпілої

